

თავი V

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები

მუხლი 14. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები

განისაზღვროს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები (პირველი დონე), მათ ფარგლებში განსახორციელებელი პროგრამები (მეორე დონე) და ქვეპროგრამები (მესამე და მესამისშემდგომი დონეები) შემდეგი რედაქციით:

1 ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანესი პრიორიტეტია მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და სოციალურ გარანტიებზე ზრუნვა. პრიორიტეტი ითვალისწინებს პროგრამებს, რომლებმაც უნდა უზრუნველყოს ქვეყნის მთელი მოსახლეობისათვის ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურების ხელმისაწვდომობა, გააუმჯობესოს ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურების ხარისხი და უზრუნველყოს საჭიროებებზე დაფუძნებული სოციალური გარანტიების შესაბამისი ბენეფიციარებისათვის შეთავაზება;

პრიორიტეტის მიზანია პაციენტზე ორიენტირებული ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის შექმნა, რისთვისაც აუცილებელია სამედიცინო მომსახურების ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა და სამედიცინო მომსახურების მაღალი ხარისხი; გაგრძელდება მუშაობა დაავადებათა პრევენციის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის საფრთხეებისათვის მზადყოფნის და საპასუხო რეაგირების უზრუნველსაყოფად, გაუმჯობესდება ჯანმრთელობის დაცვის სფეროს ორგანიზება და მართვა სექტორის ეფექტიანობის გაზრდისათვის;

ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის რეფორმირების პროცესში საქართველოს ყველა მოქალაქე უზრუნველყოფილი იქნება ჯანმრთელობის დაცვის საყოველთაო პროგრამით და ჯანმრთელობის დაცვის ხელმისაწვდომობით, რაც უზრუნველყოფს სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობას, ფინანსური რისკებისაგან დაცვას, დაავადებათა პრევენციას და გადაუდებელი მკურნალობის ბაზისურ მოცვას. ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის დაფინანსების გაუმჯობესებისათვის დაინერგება მსოფლიოში აპრობირებული მექანიზმები;

გაგრძელდება მუშაობა მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის მისი სხვადასხვა პროგრამით უზრუნველსაყოფად. დაავადებათა პრევენციის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის საფრთხეებისათვის მზადყოფნის მიზნით გაგრძელდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე მუდმივი ზედამხედველობა; ელექტრონული საინფორმაციო

სისტემების განვითარებით დაიხვეწება რუტინული სტატისტიკის მოპოვებისა და ანალიზის მექანიზმები; განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფში სპეციფიკური გადამდები და არაგადამდები დაავადებების პრევენციას და იმუნიზაციის პროგრამის ეფექტიანობის გაზრდას, აივ ინფექციის გავრცელების სტაბილიზაციას, ტუბერკულოზის გავრცელების შემცირებას და ისეთი ქრონიკული მდგომარეობების პრევენციას, როგორებიცაა დიაბეტი და თირკმლის ქრონიკული უკმარისობა; ყურადღება გამახვილდება ცხოვერების ჯანსაღი წესის პოპულარიზაციაზე;

საქართველო აქტიურად გააგრძელებს მუშაობას C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამაზე;

პრიორიტეტის ფარგლებში ბენეფიციარები უზრუნველყოფილი იქნებიან სახელმწიფოსგან გარანტირებული სოციალური დახმარებებით, მათი საჭიროებიდან გამომდინარე. პენსიონერები უზრუნველყოფილი იქნებიან საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული საპენსიო გასაცემლებით;

სოციალური მომსახურების მნიშვნელოვანი ნაწილი იქნება სპეციალიზებული დაწესებულებები – მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა, მოხუცებულთა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სახლები და დღის სტაციონარები, აგრეთვე სხვა სპეციალიზებული დაწესებულებები. სოციალური მომსახურების დაწესებულებათა ქსელის განვითარება გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის პრინციპს დაეფუძნება;

დასაქმების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში უზრუნველყოფილი იქნება სამუშაო ადგილების შექმნის ხელშეწყობა და შრომითი რესურსების სწორი მართვა. ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა ეფექტიანი და ცივილიზებული შრომის ბაზრის ჩამოყალიბება. საქართველოს შრომის კანონმდებლობის ევროპულ კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია ამ ამოცანის შესრულების მნიშვნელოვანი კომპონენტია. სახელმწიფო უზრუნველყოფს უმუშევრობის შესახებ საინფორმაციო ბაზის მუდმივ განახლებას და დახვეწას, უმუშევრობის გეოგრაფიის თაობაზე მონაცემების შეგროვებასა და კვლევას, სამუშაოს მაძიებლების შესახებ მონაცემების დამუშავებას, აგრეთვე იმის თაობაზე სისტემატიზებული მონაცემების დამუშავებას, თუ რა კვალიფიკაციის კადრებს ითხოვენ დამსაქმებლები.

1.1 მოსახლეობის სოციალური დაცვა (პროგრამული კოდი 35 02)

მოქალაქეთათვის საქართველოს კანონმდებლობით გარანტირებული სოციალურ-ეკონომიკური უფლებების რეალიზება, მიზნობრივი სოციალური ჯგუფების მატერიალური მდგომარეობის შემსუბუქება და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა (მათ შორის, ბავშვთა), ხანდაზმულთა და

მზრუნველობამოკლებულ, სოციალურად დაუცველ, მიუსაფარ და მიტოვების რისკის ქვეშ მყოფ ბავშვთა ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და მათი საზოგადოებაში ინტეგრაცია პრევენციული, სარეაბილიტაციო, ალტერნატიული, ოჯახის გასაძლიერებელი მომსახურებებით და დამხმარე საშუალებებით უზრუნველყოფით;

საპენსიო ასაკის მოსახლეობის (ქალებისა – 60 წლიდან, მამაკაცებისა – 65 წლიდან) პენსიით და პირთა სპეციფიკური კატეგორიების (ძალოვანი სტრუქტურების, პროკურატურის, სამოქალაქო ავიაციის თანამშრომლების, საქართველოს პარლამენტის ყოფილი წევრების, უმაღლესი რანგის დიპლომატების და სხვა პირთა) სახელმწიფო კომპენსაციით უზრუნველყოფა;

მიზნობრივი სოციალური ჯგუფებისთვის გაიცემა: სიღარიბის ზღვრის ქვემოთ მყოფი ოჯახებისთვის – საარსებო შემწეობები; მიზნობრივი ჯგუფებისთვის – სოციალური პაკეტი; დევნილთა, ლტოლვილისა და ჰუმანიტარული სტატუსების მქონე პირთა შემწეობები; რეინტეგრაციის შემწეობა; დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების ხელშეწყობის ფულადი ბენეფიტები; ორსულობისა და მშობიარობის, ბავშვის მოვლის, აგრეთვე ახალშობილის შვილად აყვანის გამო დახმარება; შრომითი მოვალეობის შესრულებისას დასაქმებულის ჯანმრთელობისათვის ვნების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურება.

1.1.1 მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 35 02 01)

საპენსიო ასაკის მოსახლეობის (ქალებისა – 60 წლიდან, მამაკაცებისა – 65 წლიდან) პენსიით და პირთა სპეციფიკური კატეგორიების (ძალოვანი სტრუქტურების, პროკურატურის, სამოქალაქო ავიაციის თანამშრომლების, საქართველოს პარლამენტის ყოფილი წევრების, უმაღლესი რანგის დიპლომატების და სხვა პირთა) სახელმწიფო კომპენსაციით უზრუნველყოფა;

მოქალაქეთათვის საქართველოს კანონმდებლობით გარანტირებული სოციალურ-ეკონომიკური უფლებების რეალიზება.

1.1.2 მოსახლეობის მიზნობრივი ჯგუფების სოციალური დახმარება (პროგრამული კოდი 35 02 02)

მიზნობრივი სოციალური ჯგუფებისთვის გაიცემა: სიღარიბის ზღვრის ქვემოთ მყოფი ოჯახებისთვის – საარსებო შემწეობები; მიზნობრივი ჯგუფებისთვის – სოციალური პაკეტი; დევნილთა, ლტოლვილისა და ჰუმანიტარული სტატუსების მქონე პირთა

შემწეობები; რეინტეგრაციის შემწეობა; დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების ხელშეწყობის ფულადი ბენეფიტები; ორსულობისა და მშობიარობის, ბავშვის მოვლის, აგრეთვე ახალშობილის შვილად აყვანის გამო დახმარება; შრომითი მოვალეობის შესრულებისას დასაქმებულის ჯანმრთელობისათვის ვნების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურება;

პროგრამის მიზანია მიზნობრივი სოციალური ჯგუფების მატერიალური მდგომარეობის შემსუბუქება.

1.1.3 **სოციალური რეაბილიტაცია და ბავშვზე ზრუნვა (პროგრამული კოდი 35 02 03)**

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა, ხანდაზმულთა და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და მათი საზოგადოებაში ინტეგრაცია პრევენციული, სარეაბილიტაციო, ალტერნატიული, ოჯახის გასაძლიერებელი მომსახურებებით და დამხმარე საშუალებებით უზრუნველყოფით;

პროგრამის მიზანია შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა (მათ შორის, ბავშვთა), ხანდაზმულთა და მზრუნველობამოკლებულ, სოციალურად დაუცველ, მიუსაფარ და მიტოვების რისკის ქვეშ მყოფ ბავშვთა ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და მათი საზოგადოებაში ინტეგრაცია.

1.2 **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა (პროგრამული კოდი 35 03)**

ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებებზე მოსახლეობის ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდა; დაავადებათა პრევენციის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის საფრთხეებისათვის მზადყოფნის და საპასუხო რეაგირების უზრუნველყოფა;

გეგმური ამბულატორიული, გადაუდებელი ამბულატორიული და სტაციონარული, გეგმური ქირურგიული მომსახურება, ქიმიო-, ჰორმონო- და სხივური თერაპია; მშობიარობისა და საკეისრო კვეთის სერვისების დაფინანსება; ბენეფიციართა გარკვეული ჯუფების (სოციალურად დაუცველ, საპენსიო ასაკის პირთა, ვეტერანთა და სხვათა) შესაბამისი მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელშეწყობა, ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება და გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენცია; იმუნიზაციის, დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის ხელშეწყობა, აგრეთვე ისეთი გადამდები

დაავადებების, როგორებიცაა ტუბერკულოზი, მალარია, ვირუსული ჰეპატიტები, აივ ინფექცია, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების გავრცელების კონტროლი;

ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების მქონე მოსახლეობის სპეციალიზებული დახმარებით უზრუნველყოფა; დიაბეტით დაავადებული პაციენტების მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; ბავშვთა ონკოპემატოლოგიური მომსახურება; თირკმლის ქრონიკული უკმარისობით დაავადებული პაციენტების დიალიზით, თირკმლის ტრანსპლანტაციითა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; ინკურაბელური პაციენტების მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; იშვიათი დაავადებების მქონე პაციენტთა მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; სასწრაფო სამედიცინო დახმარების, სამედიცინო ტრანსპორტირებისა და სოფლის მოსახლეობის ამბულატორიული მომსახურების უზრუნველყოფა; რეფერალური დახმარების უზრუნველყოფა; სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმება;

საექიმო სპეციალობის მაძიებელთა დიპლომის შემდგომი/სარეზიდენტო მზადების დაფინანსება მაღალმთიანი დასახლებებისა და საზღვრისპირა მუნიციპალიტეტებისათვის დეფიციტურ და პრიორიტეტულ საექიმო სპეციალობებში.

1.2.1 მოსახლეობის საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვა (პროგრამული კოდი 35 03 01)

გეგმური ამბულატორიული, გადაუდებელი ამბულატორიული და სტაციონარული, გეგმური ქირურგიული მომსახურება, ქიმიო-, ჰორმონო- და სხივური თერაპია; მშობიარობისა და საკეისრო კვეთის სერვისების დაფინანსება; ბენეფიციართა გარკვეული ჯუფების (სოციალურად დაუცველ, საპენსიო ასაკის პირთა, ვეტერანთა და სხვათა) შესაბამისი მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებებზე მოსახლეობის ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

1.2.2 საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვა (პროგრამული კოდი 35 03 02)

იმუნიზაციის, დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის ხელშეწყობა, აგრეთვე ისეთი გადამდები დაავადებების, როგორებიცაა ტუბერკულოზი, მალარია, ვირუსული ჰეპატიტები, აივ ინფექცია, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების გავრცელების კონტროლი და მოსახლეობაში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების

ლონისძიებების განხორციელება;

მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელშეწყობა, ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება და გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენცია.

1.2.2.1

დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი (პროგრამული კოდი 35 03 02 01)

ძუძუს, საშვილოსნოს ყელის, კოლორექტული და პროსტატის კიბოს სკრინინგი; საშვილოსნოს ყელის ორგანიზებული სკრინინგი გურჯაანის მუნიციპალიტეტში; 1-დან 6 წლამდე ასაკის ბავშვთა მსუბუქი და საშუალო ხარისხის მენტალური განვითარების დარღვევების პრევენცია, ადრეული დიაგნოსტიკა და გონებრივი ჩამორჩენილობის პროფილაქტიკა; ეპილეფსიის დიაგნოსტიკა და ზედამხედველობა;

დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და მათი გავრცელების შეზღუდვა.

1.2.2.2

იმუნიზაცია (პროგრამული კოდი 35 03 02 02)

ვაქცინების და ასაცრელი მასალის (შპრიცებისა და უსაფრთხო ყუთების) შესყიდვა; სპეციფიკური (ბოტულიზმის, დიფტერიის, ტეტანუსის, გველის შხამის საწინააღმდეგო) შრატების და ყვითელი ცხელების საწინააღმდეგო ვაქცინების სტრატეგიული მარაგის შესყიდვა; მოსახლეობის ანტირაბიული სამკურნალო საშუალებებით უზრუნველყოფა; ვაქცინების, ანტირაბიული სამკურნალო საშუალებების, სპეციფიკური შრატების და ასაცრელი მასალის (შპრიცებისა და უსაფრთხო ყუთების) მიღება, შენახვა და გაცემა-განაწილება „ცივი ჯაჭვის“ პრინციპების დაცვით ცენტრიდან რეგიონულ/რაიონულ ადმინისტრაციულ ერთეულებამდე; წითელას მასობრივი გავრცელების პრევენციისა და გლობალური ელიმინაციის სტრატეგიით განსაზღვრული ღონისძიებების ფარგლებში, მოსახლეობის არაიმუნურ ან არასრულად იმუნიზებულ ფენებში არაგეგმური იმუნოპროფილაქტიკის წარმოება;

მოსახლეობის დაცვა ვაქცინაციით მართვადი ინფექციებისაგან, მოსახლეობის ანტირაბიული ვაქცინითა და იმუნოგლობულინით უზრუნველყოფა, აგრეთვე სპეციფიკური შრატების და ვაქცინების სტრატეგიული მარაგის შექმნა.

1.2.2.3

ეპიდზედამხედველობა (პროგრამული კოდი 35 03 02 03)

ეპიდზედამხედველობის განხორციელება და სამედიცინო

სტატისტიკური სისტემის ფუნქციონირება; მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრების სამოქმედო არეალში ეპიდზედამხედველობითი ღონისძიებების განხორციელება; მალარიისა და სხვა პარაზიტული დაავადებების პრევენცია და კონტროლი; ნოზოკომიური ინფექციების ეპიდზედამხედველობა; გრიპის სეზონური გავრცელების პრევენციის ღონისძიებების დაგეგმვა (მათ შორის, გრიპის საწინააღმდეგო ვაქცინის შესყიდვა) და განხორციელება; გადამდები და არაგადამდები დაავადებების კონტროლის, გამოვლენის, ადეკვატური რეაგირებისა და პრევენციის უზრუნველყოფა.

1.2.2.4 უსაფრთხო სისხლი (პროგრამული კოდი 35 03 02 04)

დონორული სისხლის კვლევა B და C ჰეპატიტებზე, აივ ინფექცია/შიდსსა და ათაშანგზე; ხარისხის გარე კონტროლისა და მონიტორინგის უზრუნველყოფა; სისხლის უანგარო, რეგულარული დონორობის მხარდაჭერისა და მოზიდვის ეროვნული კამპანიის განხორციელება; ტრანსფუზიით გადამდები ინფექციების პრევენცია.

1.2.2.5 პროფესიულ დაავადებათა პრევენცია (პროგრამული კოდი 35 03 02 05)

უსაფრთხო სამუშაო გარემოს ხელშეწყობა.

1.2.2.6 ინფექციური დაავადებების მართვა (პროგრამული კოდი 35 03 02 06)

ინფექციური და პარაზიტული დაავადებების მქონე ავადმყოფთა სტაციონარული სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფა.

1.2.2.7 ტუბერკულოზის მართვა (პროგრამული კოდი 35 03 02 07)

ტუბერკულოზის ყველა სავარაუდო შემთხვევის გამოკვლევა, ტუბერკულოზით დაავადებულთა ამბულატორიული მომსახურება (ტუბერკულოზის საწინააღმდეგო პრეპარატებით უზრუნველყოფა და მკურნალობა უშუალო მეთვალყურეობით), ლაბორატორიული მართვა, ფთიზიატრიული სტაციონარული დახმარების ფარგლებში დიაგნოსტიკური, თერაპიული და ქირურგიული მომსახურება; ტუბერკულოზის სენსიტიური და რეზისტენტული ფორმების მკურნალობა (მათ შორის, მულტირეზისტენტული ტუბერკულოზის ახალი მედიკამენტებით მკურნალობა და მკურნალობის მონიტორინგი); ტუბერკულოზის საწინააღმდეგო მედიკამენტებით უზრუნველყოფა, მათ შორის, პირველი რიგის ტუბერკულოზის საწინააღმდეგო მედიკამენტების

შესყიდვა; მომსახურების სრულად ანაზღაურება; ტუბერკულოზით გამოწვეული ავადობის, სიკვდილიანობის და ინფექციის გავრცელების შემცირება.

1.2.2.8 აივ ინფექცია/შიდსის მართვა (პროგრამული კოდი 35 03 02 08)

აივ ინფექცია/შიდსის გავრცელების შეფერხება და აივ ინფექცია/შიდსით დაავადებულთათვის მკურნალობის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

აივ ინფექცია/შიდსზე ნებაყოფლობითი კონსულტაცია და ტესტირება; აივ ინფექცია/შიდსით დაავადებულთა ამბულატორიული და სტაციონარული მკურნალობა; მათი ანტირეტროვირუსული მედიკამენტებით უზრუნველყოფა (მათ შორის, აივ ინფექცია/შიდსის სამკურნალო პირველი რიგის მედიკამენტების შესყიდვა);

პროგრამით განსაზღვრული მომსახურება სრულად ანაზღაურდება (პროგრამა არ ითვალისწინებს მოსარგებლის მხრიდან თანაგადახდას).

1.2.2.9 დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა (პროგრამული კოდი 35 03 02 09)

ანტენატალური მეთვალყურეობა; მაღალი რისკის ორსულთა, მშობიარეთა და მელოგინეთა მკურნალობა; გენეტიკური პათოლოგიების ადრეული გამოვლენა; ორსულებში B და C ჰეპატიტების, აივ ინფექცია/შიდსის და სიფილისის სკრინინგი; ახალშობილთა და ბავშვთა სკრინინგი ჰიპოთირეოზზე, ფენილკეტონურიაზე, ჰიპერფენილალანინემიასა და მუკოვისციდოზზე; ახალშობილთა სმენის სკრინინგული კვლევა; ორსულთა მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

ორსულთა ეფექტიანი პატრონაჟისა და მაღალკვალიფიციური სამედიცინო დახმარების ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

1.2.2.10 ნარკომანიით დაავადებულ პაციენტთა მკურნალობა (პროგრამული კოდი 35 03 02 10)

ნარკომანიით დაავადებულ პირთა მკურნალობა (სტაციონარული დეტოქსიკაცია) და პირველადი რეაბილიტაცია, მათი ჩამანაცვლებელი ნარკოტიკით უზრუნველყოფა და სამედიცინო მეთვალყურეობა;

ალკოჰოლის მიღებით გამოწვეული ფსიქიკური აშლილობის მქონე პაციენტების სტაციონარული მომსახურება;

პროგრამის მიზანია ნარკომანიით დაავადებულ პირთა მკურნალობა.

1.2.2.11

ჯანმრთელობის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 35 03 02 11)

თამბაქოს მოხმარების კონტროლის გაძლიერება; ჯანსაღი კვების საკითხზე განათლების დონის და ალკოჰოლის ჭარბი მოხმარების შესახებ ცნობიერების ამაღლება; ფიზიკური აქტივობის ხელშეწყობა; C ჰეპატიტის პრევენცია და ამ მხრივ მოსახლეობის განათლების ხელშეწყობა; ჯანმრთელობის ხელშეწყობის პოპულარიზაცია და გაძლიერება;

ჯანმრთელობის შესახებ მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება.

1.2.2.12

C ჰეპატიტის მართვა (პროგრამული კოდი 35 03 02 12)

C ჰეპატიტით დაავადებულ პირთა დიაგნოსტიკა, მათ შორის, მკურნალობის დაწყებამდე აუცილებელი კვლევებისა და მკურნალობის პროცესის მონიტორინგისთვის საჭირო კვლევების ჩატარების უზრუნველყოფა; პირთა C ჰეპატიტის სამკურნალო ფარმაცევტული პროდუქტით (სოფოსბუვირი, პეგილირებული ინტერფერონი, რიბავირინი) უზრუნველყოფა; მედიკამენტების ლოჯისტიკა;

C ჰეპატიტით გამოწვეული ავადობის, სიკვდილიანობის და ინფექციის გავრცელების შემცირება.

1.2.3

მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდება პრიორიტეტულ სფეროებში (პროგრამული კოდი 35 03 03)

ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების მქონე მოსახლეობის სპეციალიზებული დახმარებით უზრუნველყოფა; დიაბეტით დაავადებული პაციენტების მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; ბავშვთა ონკოპედატოლოგიური მომსახურება; თირკმლის ქრონიკული უკმარისობით დაავადებული პაციენტების დიალიზით, თირკმლის ტრანსპლანტაციითა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; ინკურაბელური პაციენტების მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; იშვიათი დაავადებების მქონე პაციენტთა მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; სასწრაფო სამედიცინო დახმარების, სამედიცინო ტრანსპორტირებისა და სოფლის მოსახლეობის ამბულატორიული მომსახურების უზრუნველყოფა; რეფერალური დახმარების უზრუნველყოფა; სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმება;

არაგადამდები დაავადებებით გამოწვეული სიკვდილიანობის შემცირება და მოსახლეობის დაცვა ამ დაავადებებით

გამოწვეული ფინანსური რისკებისგან მისთვის ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებების (მათ შორის, სასწრაფო და გადაუდებელ შემთხვევებში პირველადი სამედიცინო მომსახურებების) ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფით.

1.2.3.1 ფსიქიკური ჯანმრთელობა (პროგრამული კოდი 35 03 03 01)

ბავშვთა და მოზრდილთა ამბულატორიული მომსახურება;

ფსიქოსოციალური რეაბილიტაცია;

ფსიქიატრიული კრიზისული ინტერვენცია;

თემზე დაფუძნებული მობილური გუნდის მომსახურება;

ბავშვთა და მოზრდილთა სტაციონარული მომსახურება;

ფსიქიკური დარღვევების მქონე პირთა თავშესაფრით უზრუნველყოფა;

ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების მქონე მოსახლეობისათვის სპეციალიზებული ამბულატორიული და სტაციონარული დახმარების გაწევა.

1.2.3.2 დიაბეტის მართვა (პროგრამული კოდი 35 03 03 02)

შაქრიანი დიაბეტით დაავადებულ ბავშვთა მომსახურება;

სპეციალიზებული ამბულატორიული დახმარება;

შაქრიანი და უშაქრო დიაბეტით დაავადებული პაციენტების სპეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

შაქრიანი და უშაქრო დიაბეტით დაავადებული პაციენტების შესაძლო გართულებების პრევენცია.

1.2.3.3 ბავშვთა ონკოჰემატოლოგიური მომსახურება (პროგრამული კოდი 35 03 03 03)

ონკოჰემატოლოგიური დაავადებების მქონე 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა ამბულატორიული და სტაციონარული მკურნალობა;

18 წლამდე ასაკის ონკოჰემატოლოგიური პაციენტების ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

1.2.3.4 დიალიზი და თირკმლის ტრანსპლანტაცია (პროგრამული კოდი 35 03 03 04)

პაციენტთა ჰემოდიალიზით და პერიტონეული დიალიზით უზრუნველყოფა;

ჰემოდიალიზისა და პერიტონეული დიალიზისათვის საჭირო სადიალიზე საშუალებების, მასალისა და მედიკამენტების შესყიდვა და მიწოდება;

თირკმლის ტრანსპლანტაცია;

ორგანოგადანერგვით იმუნოსუპრესული მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

ჰემოდიალიზზე მყოფ პაციენტთა სისხლძარღვოვანი მიდგომით უზრუნველყოფა;

თირკმლის ტერმინალური უკმარისობით დაავადებულთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის შენარჩუნება და გაუმჯობესება.

1.2.3.5 ინკურაბელურ პაციენტთა პალიატიური მზრუნველობა (პროგრამული კოდი 35 03 03 05)

ინკურაბელურ პაციენტთა ამბულატორიული პალიატიური მზრუნველობა;

ინკურაბელურ პაციენტთა სტაციონარული პალიატიური მზრუნველობა და სიმპტომური მკურნალობა;

ინკურაბელურ პაციენტთა მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

ინკურაბელური პაციენტების პალიატიურ სამედიცინო მომსახურებაზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

1.2.3.6 იშვიათი დაავადებების მქონე და მუდმივ ჩანაცვლებით მკურნალობას დაქვემდებარებულ პაციენტთა მკურნალობა (პროგრამული კოდი 35 03 03 06)

იშვიათი დაავადებების მქონე 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა ამბულატორიული მომსახურება;

იშვიათი დაავადებების მქონე და მუდმივ ჩანაცვლებით მკურნალობას დაქვემდებარებულ 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა სტაციონარული მომსახურება;

ჰემოფილიით და სისხლის შედედების სხვა მემკვიდრეობითი პათოლოგიებით დაავადებულ ბავშვთა და მოზრდილთა ამბულატორიული და სტაციონარული მომსახურება;

იშვიათი დაავადებების მქონე პაციენტთა სპეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

იშვიათი დაავადებების მქონე და მუდმივ ჩანაცვლებით მკურნალობას დაქვემდებარებულ პაციენტთა სამედიცინო მომსახურებებსა და მედიკამენტებზე ფინანსური ხელმისაწვდომობა.

1.2.3.7 სასწრაფო, გადაუდებელი დახმარება და სამედიცინო ტრანსპორტირება (პროგრამული კოდი 35 03 03 07)

სასწრაფო სამედიცინო დახმარება და სამედიცინო ტრანსპორტირება;

სასწრაფო, გადაუდებელი სამედიცინო დახმარება.

1.2.3.8 სოფლის ექიმი (პროგრამული კოდი 35 03 03 08)

სოფლის მოსახლეობის პირველადი ჯანდაცვის მომსახურება (მათ შორის, ამბულატორიული მომსახურებისათვის აუცილებელი მედიკამენტების და სამედიცინო დანიშნულების საგნების, ექიმის ჩანთის და სამედიცინო დოკუმენტაციის ბეჭდვის მომსახურების შესყიდვა);

სპეციალურ დაფინანსებაზე მყოფი დაწესებულებების მიერ შესაბამისი ამბულატორიული და სტაციონარული მომსახურების მიწოდება;

შიდა ქართლის სოფლების ამბულატორიული ქსელის ხელშეწყობა და განვითარება;

სპეციალურ დაფინანსებაზე მყოფი ზოგიერთი სამედიცინო დაწესებულების დამატებითი ფინანსური უზრუნველყოფა;

პირველადი ჯანდაცვის მომსახურებაზე სოფლის მოსახლეობის ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა.

1.2.3.9 რეფერალური მომსახურება (პროგრამული კოდი 35 03 03 09)

სტიქიური უბედურებების, კატასტროფების, საგანგებო სიტუაციების, კონფლიქტების რეგიონებში დაზარალებულ მოქალაქეთათვის და საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული სხვა შემთხვევების დროს მოსახლეობისათვის სამედიცინო დახმარების გაწევა;

ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებაზე მოსახლეობის ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

1.2.3.10 **სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმება (პროგრამული კოდი 35 03 03 10)**

სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა ამბულატორიული შემოწმება; სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა დამატებითი გამოკვლევების ჩატარება;

სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმება.

1.2.4 **დიპლომისშემდგომი სამედიცინო განათლება (პროგრამული კოდი 35 03 04)**

იმ დეფიციტური და პრიორიტეტული საექიმო სპეციალობების განსაზღვრა, რომლებში მზადდება დაფინანსდება;

აღნიშნულ სპეციალობებში გათვალისწინებული ადგილების (კვოტების) რაოდენობის განსაზღვრა;

იმ მუნიციპალიტეტების ჩამონათვალი, რომლებისთვისაც განხორციელდება საექიმო სპეციალობის მაძიებლების დაფინანსება, განისაზღვრება საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით;

საექიმო სპეციალობის მაძიებელთა შერჩევას უზრუნველყოფს საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – სამედიცინო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირების სააგენტო პროგრამით განსაზღვრული „საექიმო სპეციალობის მაძიებელთა შერჩევის წესის“ მიხედვით;

სამედიცინო მომსახურებების მიწოდების უწყვეტობისა და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

1.3 **შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა (პროგრამული კოდი 35 01)**

შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, საქმიანობის კოორდინაცია და კონტროლი.

პროგრამის ძირითადი მიმართულებებია:

შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება;

სოციალური დახმარებების, პენსიებისა და სხვა ფულადი და არაფულადი სახელმწიფო (მათ შორის, ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამებით განსაზღვრული) ბენეფიტების

მიმღებთა გამოვლენა, დადგენა, აღრიცხვა, მათთვის დახმარების დანიშვნა და მისი გაცემის ორგანიზება;

ქვეყანაში შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკისა და დასაქმების ხელშეწყობის მომსახურებათა განვითარება და განხორციელება;

სამუშაო ადგილზე შრომის უსაფრთხო და ჯანსაღი პირობების ზედამხედველობა, შრომის უსაფრთხოების ნორმების დარღვევის პრევენცია;

შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ შესაბამისი სტანდარტების შემუშავება და გადასინჯვა;

სამედიცინო საქმიანობის ხარისხის კონტროლი და უსაფრთხოება;

საზოგადოების გარკვეული ფენების სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საჭიროებებისათვის გამიზნული პროგრამების შემუშავება, დამტკიცება, მათი განხორციელების კონტროლი და შედეგების მონიტორინგი;

ეპიდსაწინააღმდეგო და სანიტარიულ-ჰიგიენური ნორმების შემუშავება და მათი ზედამხედველობა;

საექიმო, საექთნო და ფარმაცევტული სპეციალობების ნუსხის განსაზღვრა;

ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) და ოჯახში ძალადობის პრევენციის ღონისძიებების განხორციელება;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ცენტრის ტერიტორიული ერთეულების მართვა.

1.4 სოციალური და სამედიცინო უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 29 03)

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსა და საქართველოს შეიარაღებული ძალების პერსონალისა და მათი ოჯახის წევრებისათვის, დაღუპული სამხედრო მოსამსახურეების ოჯახის წევრებისათვის, აგრეთვე სამოქალაქო პირებისათვის სოციალური და სამედიცინო დახმარების გაწევა; მათი ამბულატორიული, სტაციონარული მკურნალობა, სამედიცინო რეაბილიტაცია და დისპანსერიზაცია; შეიარაღებული ძალებისთვის ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი და მრავალპროფილიანი სამედიცინო დახმარების უზრუნველყოფა, მათი მორალურ-ფსიქოლოგიური და სოციალური მხარდაჭერა.

1.5 **სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა (პროგრამული კოდი 35 04)**

სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჯანდაცვითი ინფრასტრუქტურის, შენობა-ნაგებობებისა და აღჭურვილობის განახლება, სამედიცინო დაწესებულებებში დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის მინიმალური სტანდარტის უზრუნველყოფა;

სამედიცინო დაწესებულებათა მშენებლობა, აღჭურვა და მათი ფუნქციონირების ხელშეწყობა.

1.6 **სსიპ – ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური (პროგრამული კოდი 54 00)**

ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანების და მათი ოჯახის წევრების, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის დაღუპულ, უგზო-უკვლოდ დაკარგულ, მიღებული ჭრილობების შედეგად გარდაცვლილ პირთა ოჯახების ცხოვრების სათანადო პირობებისა და კეთილდღეობისათვის მყარი სამართლებრივი და სოციალურ-ეკონომიკური საფუძვლის შექმნის უზრუნველყოფა;

სახელმწიფოს თავდაცვისუნარიანობის ამაღლება და საზოგადოებაში მხედრული ტრადიციების განმტკიცება, სახელმწიფოსა და საზოგადოების მიერ ვეტერანთა ღვაწლისა და დამსახურების სათანადო აღიარება, მომავალ თაობებში პატრიოტული სულისკვეთების გაღვივება;

სახელმწიფოს ეროვნული ინტერესების დაცვისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში ვეტერანთა პოტენციალის სრულფასოვანი გამოვლენისა და განვითარების ხელშეწყობა, მათი სოციალურ-ეკონომიკური საქმიანობისათვის სათანადო პირობების შექმნა;

გმირთა სახელების სადიდებლად და მათი საქმის უკვდავსაყოფად საბრძოლო მოქმედებებში დაღუპულ და ომის შემდგომ გარდაცვლილ მეომართა ხსოვნის განმტკიცებისათვის მუდმივი ზრუნვა; ვეტერანების და მათი ოჯახის წევრების სოციალურ-ეკონომიკური მხარდაჭერისათვის სახელმწიფო და ადგილობრივი მიზნობრივი პროგრამების შემუშავებისა და განხორციელების ხელშეწყობა.

1.7 **შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა (პროგრამული კოდი 35 05)**

შრომის ბაზარზე შრომის უსაფრთხოების კუთხით არსებული მდგომარეობის შესწავლა; შრომის დაცვის ნორმების გაუმჯობესება და სრულყოფა და ამის საფუძველზე, რეკომენდაციების

მეშვეობით, დამსაქმებელსა და დასაქმებულს შორის შრომითი ურთიერთობების გაუმჯობესება;

სამუშაოს მაძიებელთა რეგისტრაცია, მათთვის კონსულტაციების გაწევა, მომსახურებების განვითარება, შეზღუდული შესაძლებლობისა და სპეციალური საჭიროების მქონე პირთა დასაქმების ხელშეწყობა, შრომის ბაზრის მოთხოვნის პერიოდული კვლევა და სამუშაოს მაძიებელთა დროებით დასაქმების ხელშეწყობა;

ავტორიზებულ და აკრედიტებულ პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში რეგისტრირებული სამუშაოს მაძიებლების მომზადება-გადამზადება;

შრომის ბაზრის მონაცემთა შეგროვების მეთოდის შემუშავება და დანერგვა;

ინფორმაციის წყაროების გამოვლენა და სრულყოფა დამატებითი გამოკვლევების საფუძველზე; შრომის ბაზრის კომპონენტთა უწყვეტი კვლევა; შრომის ბაზრის მონაცემთა ანალიზის შედეგების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, ინფორმაციის გავრცელება;

უსაფრთხო და ჯანსაღი სამუშაო გარემოს შექმნა.

1.8 შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 30 04)

სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურეთა დაჭრისა და დასახიჩრების შემთხვევებში მათი მკურნალობა და რეაბილიტაცია, აგრეთვე სამინისტროს მოსამსახურეთა, თადარიგში დათხოვნილ პირთა, მათი ოჯახის წევრთა და სამინისტროს საგანმანათლებლო დაწესებულებების მსმენელთა სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა;

სამინისტროს მოსამსახურეთა ავადობისა და შრომისუუნარობის შემცირება, მათი დისპანსერიზაცია, სამკურნალო საშუალებებით უზრუნველყოფა, სტაციონარული მკურნალობა, ავადობის მიზეზების შესწავლა, დაჭრილთა სამედიცინო რეაბილიტაცია, პენსიონერთა და უნარშეზღუდულთა სამედიცინო შემოწმება;

დადგენილი წესით სამხედრო-საექიმო კომისიის ორგანიზება და საქმიანობა; შესაძლო საბრძოლო მოქმედებების დროს დაჭრილთათვის სამედიცინო დახმარების გაწევა და მათი ევაკუაციის ორგანიზება.

1.9 ა(ა)იპ – საქართველოს სოლიდარობის ფონდი (პროგრამული კოდი 57 00)

საქართველოში მცხოვრები სოციალურად განსაკუთრებულად დაუცველი ან კატასტროფული სოციალური დანახარჯების რისკის წინაშე მდგარი პირებისათვის ალტერნატიული (არასაბიუჯეტო) რესურსების მობილიზება და პრიორიტეტული სოციალური საჭიროებებისთვის მიმართვა საზოგადოების, კერძო სექტორისა და სახელმწიფოს მონაწილეობით;

ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სფეროში პროექტების დაფინანსება, მათ შორის, ერთჯერადი დახმარებების და ასევე რეგულარული სოციალური შემწეობების/პროექტების დაგეგმვა და განხორციელება.

2 თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში გაგრძელება თავდაცვის სისტემის მართვის გაუმჯობესება და ინსტიტუციონალიზაცია, პერსონალის განათლება და წვრთნა, საქართველოს შეიარაღებული ძალების შესაძლებლობების განვითარება, ნატოში ინტეგრაციის მხარდაჭერა და ორმხრივი თანამშრომლობის ინტენსიფიკაცია, დაინერგება თავდაცვის სფეროში განათლების მიღების ახალი პრინციპები;

პრიორიტეტის ფარგლებში ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკა წარმართება დასავლური სტანდარტებისა და მეთოდების შესაბამისად. დაიხვეწება სამხედრო ძალების საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმი. უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს პარლამენტის მონაწილეობა შეიარაღებული ძალების განვითარებასა და კონტროლში;

სამხედრო მოსამსახურეთათვის უზრუნველყოფილი იქნება ღირსეული სამუშაო პირობები, აგრეთვე მათთვის და ყოფილი სამხედრო მოსამსახურეებისათვის – ადეკვატური სოციალური გარანტიები;

ნატოში ინტეგრაციის პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით გაგრძელება და გაღრმავდება პარტნიორ ქვეყნებთან თანამშრომლობა შესაბამისი რეკომენდაციების უზრუნველსაყოფად;

პრიორიტეტის ფარგლებში სამხედრო ძალების საკადრო უზრუნველყოფა მხოლოდ პროფესიონალიზმის ნიშნით მოხდება. შეიქმნება დასავლური ტიპის სამხედრო კარიერული სისტემა;

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ღონისძიებები ქვეყნის წინაშე არსებული საფრთხეებისა და გამოწვევების გათვალისწინებით. შემუშავდება სამოქალაქო თავდაცვის ეფექტიანი სისტემა, რომელიც

ქვეყნის თავდაცვის სისტემის ნაწილი იქნება;

ძირეული რეფორმა განხორციელდება სამხედრო და ომის ვეტერანების უფლებებისა და ინტერესების უზრუნველყოფის სისტემაში. იგი გაითვალისწინებს სოციალური დახმარების, პროფესიული კვალიფიკაციისა და დასაქმების კომპონენტებს;

პრიორიტეტის ფარგლებში სახელმწიფო საზოგადოებრივი მართლწესრიგის განმტკიცების სფეროში განახორციელებს შესაბამის ღონისძიებებს, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს პოლიციისადმი საზოგადოების მაღალი ნდობა, უსაფრთხო გარემო მოქალაქეებისა და ბიზნესისათვის. უზრუნველყოფილი იქნება პოლიციელების საქმიანობის ხელშეუხებლობის სამართლებრივი გარანტიები, რათა შესაბამისი უწყება დაცული იყოს ყველანაირი წნეხისაგან. მართლწესრიგის უზრუნველყოფი ორგანოების დამოუკიდებლობით შეიქმნება როგორც მოქალაქეების, ისე ამ ორგანოების თანამშრომელთა უფლებების დაცვის მნიშვნელოვანი გარანტია;

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება სამართლიანი სასჯელის პოლიტიკა. სასჯელის მოხდის რეჟიმი საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი გახდება და სრულად იქნება დაცული ადამიანის უფლებები; პატიმართა საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებისათვის გაგრძელდება დაბა ლაითურში თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულების მშენებლობა. ასევე გაგრძელდება სხვადასხვა დაწესებულების სარეკონსტრუქციო-სარემონტო სამუშაოები და განახლება საყოფაცხოვრებო ინვენტარი; პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებებთან აშენდება საზოგადოებრივი მისაღებები, სადაც ნებისმიერ ვიზიტორს ექნება შესაძლებლობა, მიიღოს სწრაფი და კვალიფიციური მომსახურება; განახლდება და თანამედროვე სამედიცინო ტექნოლოგიებით აღიჭურვება პენიტენციური სისტემის სამედიცინო დაწესებულებები და პირველადი ჯანმრთელობის დაცვის პუნქტები. გაუმჯობესდება მათი მედიკამენტებით მომარაგება და გაიზრდება სტაციონარული მომსახურების არეალი. გაიზრდება სისტემის სამედიცინო პერსონალის რაოდენობა და უზრუნველყოფილი იქნება მისი უწყვეტი განათლების პროცესი. სისტემის მოსამსახურეები უზრუნველყოფილი იქნებიან ჯანმრთელობის დაზღვევით, გაუმჯობესდება მათი სოციალური და სამუშაო პირობები; პრობაციის სისტემის სრულყოფისათვის სრული დატვირთვით ამოქმედდება თავისუფლების შეზღუდვის დაწესებულება. გარემონტდება და თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღიჭურვება პრობაციის ბიუროები. გაფართოვდება პრობაციონერთა სარეაბილიტაციო პროგრამების არეალი;

პრიორიტეტის ფარგლებში გადაიხედება საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტთან დაკავშირებული ზოგიერთი საკითხი, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მაქსიმალურად სამართლიანი სისტემა;

განსაკუთრებით შეეწყობა ხელი ორგანიზებული და სხვა სახის დანაშაულის გამოვლენასა და გამოძიებას. უპირატესობა მიენიჭება აღდგენითი მართლმსაჯულებისა და რესოციალიზაციის პოლიტიკას;

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ღონისძიებები, რომლებიც გულისხმობს პროკურატურის უფლებამოსილების შეზღუდვას გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის ეტაპებზე ბრალდებულისა და დაზარალებულის უფლებების დასაცავად. პროკურატურის ფუნქცია იქნება საზოგადოების დანაშაულისაგან დაცვა, ბრალდებულისა და მსჯავრდებულის, აგრეთვე დაზარალებულის კანონიერ უფლებათა დაცვა და საგამოძიებო ორგანოთა მართლზომიერი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა მათი საქმიანობის ზედამხედველობით.

2.1 საზოგადოებრივი წესრიგი, სახელმწიფო საზღვრის დაცვა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება (პროგრამული კოდი 30 01)

ქვეყანაში საზოგადოებრივი წესრიგისა და სახელმწიფო უსაფრთხოების ღონის ამალღებისათვის, საერთაშორისო თანამშრომლობის ფარგლებში საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და კანონმდებლობის შესაბამისად, ოპერატიულ-სამძებრო ინფორმაციის გაცვლა, ერთობლივი ოპერაციების ჩატარება და სხვა ღონისძიებები, რომლებიც განხორციელდება ორმხრივი ხელშეკრულებების, ნაცვალგების პრინციპის დაცვით, პოლიციის ატაშეების და რეგიონალური და საერთაშორისო ორგანიზაციების მეშვეობით;

საერთაშორისო სამართლებრივი თანამშრომლობა და სამართლებრივი ბაზის განვითარება, ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებების მომზადება და მათ გაფორმებასთან დაკავშირებული საქმიანობის განხორციელება, ხოლო შემდგომ – მისი მონიტორინგი;

დანაშაულის პრევენციისათვის საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს აქტიური თანამშრომლობა საზოგადოებასთან;

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის ფარგლებში საინფორმაციო კამპანიების ჩატარება დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში მოქალაქეთა თვითშეგნების ამალღებისა და ჩართულობისთვის და საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება;

ნარკომანიის წინააღმდეგ ბრძოლის კუთხით არსებული მიღწევების შენარჩუნებისათვის სხვა, დაინტერესებულ სახელმწიფო უწყებებთან მჭიდრო თანამშრომლობა; ნარკომანიის წინააღმდეგ ბრძოლის ახალი სამოქმედო გეგმის პროექტზე მუშაობაში „პომპიდუს ჯგუფის“ ექსპერტების მონაწილეობის

უზრუნველყოფა;

ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული (ქბრბ) საფრთხეების სფეროში ერთიანი მექანიზმის ჩამოყალიბება, რომელიც ორიენტირებული იქნება ქბრბ ინციდენტების მართვის ისეთ კომპონენტებზე, როგორებიცაა პრევენცია, გამოვლენა, მზადყოფნა და რეაგირება;

ქბრბ საფრთხეების კუთხით არსებული მდგომარეობის მუდმივი შესწავლისა და შეფასების, ახალი საფრთხეების, რისკებისა და გამოწვევების საფუძველზე შესაბამისი სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის პერიოდული განახლება და აღნიშნული მიმართულებით სამინისტროს შესაძლებლობათა განვითარება;

ევროკავშირისა და საქართველოს შორის სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციის თაობაზე დიალოგის ფარგლებში აღებულ ვალდებულებათა თანახმად, ევროკავშირისა და საერთაშორისო სტანდარტების დაცვით, საქართველოში ორგანიზებული დანაშაულის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის სამართლებრივი და ინსტიტუციური ჩარჩოს ჩამოყალიბება;

წინასწარი დაკავების საკნებში მოთავსებულთა რეგისტრაციის, სამედიცინო შემოწმების და წინასწარი დაკავების იზოლაციის რეგულარული მონიტორინგის უზრუნველყოფა, აგრეთვე ამ პირთა ინფორმირება საპროცესო უფლებების შესახებ, დაკავებულთათვის საკვების მიწოდება და მათი სანიტარიული პირობების გაუმჯობესება;

დროებითი მოთავსების იზოლაციის რეჟიმში ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა, არაადამიანური მოპყრობის აღკვეთა და დაკავებული და ადმინისტრაციულ პატიმრობაში მყოფი პირებისათვის მაქსიმალურად უსაფრთხო გარემოს შექმნა;

საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის კონტროლირებადი სივრცის მაქსიმალურად გაკონტროლება, კანონსაწინააღმდეგო ქმედებათა გამოვლენა და აღკვეთა;

სანაპირო დაცვის შესაძლებლობების შემდგომი განვითარება, მცურავი საშუალებების მეშვეობით საქართველოს საზღვაო სივრცეში სამართლებრივი რეჟიმის დაცვის კონტროლი, სამართალდარღვევათა პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა, საქართველოსა და უცხო ქვეყნის გემების საქმიანობის მონიტორინგი, ზღვაოსნობისა და ნაოსნობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ზღვაზე ძებნა-გადარჩენის ოპერაციების განხორციელება, ნავსადგურის დაცვისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ღონისძიებათა კონტროლი, სტრატეგიული

ობიექტების ზღვის მხრიდან დაცვა;

სამძებრო-სამაშველო ოპერაციების დღისით და ღამით, რთული მეტეოპირობების მიუხედავად სრულყოფილად განხორციელება;

სამინისტროს სისტემაში დასაქმებულ ქალთა რაოდენობის საერთო მაჩვენებლის გაზრდისათვის ქალთა რეკრუტირების ახალი პოლიტიკის შემუშავება;

სამინისტროს ბალანსზე რიცხული შენობა-ნაგებობების სრული რეაბილიტაცია და ახალი შენობების მშენებლობა, დაცვითი სისტემებით უზრუნველყოფა, ინფრასტრუქტურისა და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება.

2.2 შეიარაღებული ძალების საბრძოლო მზადყოფნის შენარჩუნების მხარდაჭერა და შესაძლებლობების განვითარება (პროგრამული კოდი 29 01)

თავდაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება; არსებული უსაფრთხოების გარემოდან გამომდინარე, ქვეყნის დამოუკიდებლობის, სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად, აგრეთვე საქართველოს შეიარაღებული ძალებისთვის დაკისრებული ამოცანების ეფექტიანად შესასრულებლად არსებული თავდაცვითი შესაძლებლობების შენარჩუნება; საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსთვის დაკისრებული ფუნქციების შესრულების უზრუნველყოფა;

ეროვნული უსაფრთხოების გარემოს გათვალისწინებით, საქართველოს შეიარაღებული ძალების მზადყოფნა შესაძლო სამხედრო აგრესიის შესაკავებლად და რეგიონალური და საერთაშორისო უსაფრთხოების განმტკიცებაში მონაწილეობა; საქართველოს წინაშე არსებული საფრთხეებიდან და გამოწვევებიდან გამომდინარე, შეიარაღებული ძალების თანამედროვე შეიარაღებითა და ტექნიკით უზრუნველყოფა.

2.3 საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება (პროგრამული კოდი 27 01)

პენიტენციური სისტემის საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებისათვის შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება; სახელმწიფო უწყებებთან და ორგანიზაციებთან ურთიერთობების კოორდინაცია, თანამშრომლობის ხელშეკრულებებისა და მემორანდუმების გაფორმება;

პენიტენციურ დაწესებულებებში ინფრასტრუქტურის სრულყოფა და მათი შესაბამისი მანქანა-დანადგარებითა და ინვენტარით აღჭურვა;

მსჯავრდებულთა/ბრალდებულთა ყოფითი და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება, მათთვის რბილი ინვენტარის განახლება და პირადი ჰიგიენისათვის საჭირო საშუალებების შექმნა;

პენიტენციურ დაწესებულებებში განთავსებულ პირთა მიერ განათლების მიღების უზრუნველყოფა სახელობო და პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების განსაზღვრით, მსჯავრდებულთა/ბრალდებულთა რესოციალიზაციისათვის მათი დასაქმების უზრუნველყოფის ხელშეწყობა და საწარმოო ზონის შექმნა;

პენიტენციურ დაწესებულებებში განთავსებულ პირთა ეკვივალენტური სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა; ამასთანავე, პენიტენციური ჯანმრთელობის დაცვის სტანდარტის შესაბამისად პრევენციული და პროფილაქტიკური ღონისძიებების განხორციელება ჰიგიენის დაცვის, გადამდები დაავადებების კონტროლის და ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით;

პენიტენციურ დაწესებულებებში მყოფ მსჯავრდებულთა/ბრალდებულთა სამართლებრივი გარანტიების განმტკიცება პატიმრობის კოდექსით გათვალისწინებული საჩივრების პროცედურების ხელმისაწვდომობის შენარჩუნებით და ცნობიერების ამაღლებით.

2.3.1

პენიტენციური სისტემის პოლიტიკის შემუშავება, მართვა და ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა ყოფითი პირობების გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 27 01 01)

ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა ყოფითი და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებისათვის განსახორციელებელი ღონისძიებები ითვალისწინებს:

ბრალდებულთათვის/მსჯავრდებულთათვის რბილი ინვენტარის, პირადი ჰიგიენის საგნების, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში – შესაფერისი უნიფორმის შესყიდვას, ხარისხიანი კვებითი მომსახურების შენარჩუნებას, განათლების ხელმისაწვდომობას სახელობო და პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების განსაზღვრით და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შექმნას, მსჯავრდებულთა დასაქმებას;

პენიტენციურ დაწესებულებებში მყოფ ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა სამართლებრივი გარანტიების განმტკიცებას პატიმრობის კოდექსით გათვალისწინებული საჩივრების პროცედურების ხელმისაწვდომობის შენარჩუნებით, ცნობიერების ამაღლებით და მათი უფლებების (საჩივრების, დისციპლინური და ადმინისტრაციული პროცედურების) შესახებ სრული ინფორმაციის მიწოდების უზრუნველყოფას;

პენიტენციური სისტემის მოსამსახურეთა და სამხედრო მოსამსახურეთა უნიფორმითა და რბილი ინვენტარით უზრუნველყოფას.

2.3.2 ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა ეკვივალენტური სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 27 01 02)

პენიტენციურ დაწესებულებებში გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა გავრცელების პრევენცია, ეპიდემიოლოგიური კონტროლი და მეთვალყურეობა;

პირველადი ჯანმრთელობის დაცვის რგოლის ფუნქციონირება და შესაბამისი სამედიცინო მომსახურების მიწოდება;

ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა სამკურნალწამლო საშუალებებით უზრუნველყოფა, მათთვის სპეციალიზებული სამედიცინო მომსახურების მიწოდება პენიტენციურ დაწესებულებებში და გარეთ;

პენიტენციურ დაწესებულებებში აივ ინფექციის, ტუბერკულოზის და C ჰეპატიტის პრევენციის, დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის უზრუნველყოფა;

მსჯავრდებულთათვის ფსიქიატრიული დახმარების, ხოლო წამალდამოკიდებულ პირთათვის – მკურნალობისა და რეაბილიტაციის უზრუნველყოფა;

მძიმე და განუკურნებელი სენით დაავადებულ მსჯავრდებულთა სასჯელისაგან განთავისუფლება.

2.3.3 პენიტენციური სისტემის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 27 01 03)

პენიტენციურ დაწესებულებებში არსებული ინფრასტრუქტურისა და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებისათვის:

გაგრძელდება ოზურგეთის რაიონის დაბა ლაითურში თავისუფლების ადკვეთის დაწესებულების მშენებლობა;

დაიწყება ახალი დაწესებულების მშენებლობა 14-დან 21 წლამდე ახალგაზრდებისთვის;

არსებულ პენიტენციურ დაწესებულებებში ჩატარდება სარემონტო-სარეკონსტრუქციო სამუშაოები;

ცალკეული დაწესებულებები შესაბამისი მანქანა-დანადგარებითა და ინვენტარით აღიჭურვება;

№14 დაწესებულებასთან საზოგადოებრივი მისაღები აშენდება;

№2 დაწესებულების ტერიტორიაზე საბადრაგო და სპეციალური დანიშნულების დასავლეთის სამმართველოს ბაზის ახალი შენობა აშენდება;

შეიქმნება სახელობო და პროფესიული საგანმანათლებლო და სარეკრეაციო კურსებისა და პროგრამებისათვის აუცილებელი სატრენინგო ოთახები.

2.4 საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური (პროგრამული კოდი 60 00)

საქართველოს კონსტიტუციური წყობილების, სუვერენიტეტის, ტერიტორიული მთლიანობისა და სამხედრო პოტენციალის უცხო ქვეყნების სპეციალური სამსახურებისა და ცალკეულ პირთა მართლსაწინააღმდეგო ქმედებებისაგან დაცვა;

საქართველოს კონსტიტუციური წყობილებისა და სახელმწიფო ხელისუფლების არაკონსტიტუციური, ძალადობრივი გზით შეცვლის გამოვლენა და მათი დაცვის უზრუნველყოფა;

ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

ტერორიზმთან ბრძოლა;

სახელმწიფო უსაფრთხოებისათვის საფრთხის შემცველი ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის და საერთაშორისო დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა;

კორუფციის თავიდან აცილების, გამოვლენისა და აღკვეთის ღონისძიებების განხორციელება;

სახელმწიფო საიდუმლოების დაცვა, სახელმწიფო საიდუმლოების დაცვის უზრუნველყოფის ღონისძიებათა განხორციელება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და მათი შესრულების კონტროლი;

ქვეყნის საგარეო საფრთხეებისაგან დაცვა.

2.5 სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება (პროგრამული კოდი 30 06)

ქვეყანაში სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლებისთვის

საგანგებო სიტუაციების მართვის ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბება, საგანგებო სიტუაციების პრევენციის, მათთვის მზადყოფნის, მათზე რეაგირებისა და მიყენებული ზიანის აღმოფხვრისათვის საჭირო სამუშაოების ჩატარების უზრუნველსაყოფად საქმიანობის ორგანიზება, სამოქალაქო უსაფრთხოების ამოცანების გადასაწყვეტად სამოქალაქო უსაფრთხოების ეროვნული გეგმის განხორციელების კოორდინაცია;

„სამოქალაქო უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების შემუშავება და გამოცემა/მიღება;

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საგანგებო სიტუაციების მართვის სააგენტოს შესაძლებლობათა გაძლიერება.

2.6 საერთაშორისო თანამშრომლობა (პროგრამული კოდი 29 06)

საქართველოს საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის უმთავრესი პრიორიტეტია ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში გაწევრება, რეგიონალური და საერთაშორისო უსაფრთხოების ხელშეწყობა; ნატოსთან, ევროკავშირთან და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თავდაცვისა და უსაფრთხოების საკითხებში თანამშრომლობის გაღრმავება; ნატოს წინაშე აღებული ვალდებულებების შესრულება და საერთაშორისო უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად ნატოს ეგიდით წარმოებულ მტკიცე მხარდაჭერის მისიასა (RSM) და ნატოს სწრაფი რეაგირების ძალებში (NRF) მონაწილეობა; ევროკავშირთან აქტიური თანამშრომლობა საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოცირების დღის წესრიგისა და ევროკავშირის ერთიანი უსაფრთხოებისა და თავდაცვის პოლიტიკის ფარგლებში და ევროკავშირის ეგიდით წარმოებულ მისიებში – ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკის (EUMAM RCA), მალის (EUTM Mali) და უკრაინის (EUAM Ukraine) მისიებში – მონაწილეობა; თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში საერთაშორისო კონფერენციებისა და ღონისძიებების ორგანიზება.

2.7 გამოძიებაზე ზედამხედველობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის პროგრამა (პროგრამული კოდი 26 02)

პროგრამის ძირითადი მიმართულებებია:

დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი, ეფექტიანი გამოძიების საპროცესო ზედამხედველობა და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება – შემუშავდება იურიდიული პირების მიერ ჩადენილი კორუფციული დანაშაულის გამოძიებისა და

სისხლისსამართლებრივი დევნის სახელმძღვანელო, რაც ხელს შეუწყობს გამომძიებლებისა და პროკურორების მიერ აღნიშნული დანაშაულის გამოძიებას და მის საპროცესო ზედამხედველობას;

ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი დაცვის უზრუნველყოფა – ადამიანის უფლებების დაცვა გამოძიების მიმდინარეობისას და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელებისას; ამ სფეროში სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულების შეუსრულებლობის მიზეზების დადგენა და საერთაშორისო და უფლებადამცველი ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინება; ოჯახური ძალადობის, წამების, არასათანადო მოპყრობის, უმცირესობათა უფლებების დარღვევის ფაქტების ეფექტიანად და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად გამოძიება და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება;

საქართველოს პროკურატურის მუშაკთა ეთიკის კოდექსის შემუშავება და მიღება – შემუშავდება პროკურატურის მუშაკთა ახალი, პროკურატურის წინაშე არსებული გამოწვევების შესაბამისი ეთიკის კოდექსი; აღმოიფხვრება არსებული ეთიკის კოდექსის ბუნდოვანი ნორმები; დაკონკრეტდება ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული გადაცდომები;

პროკურატურაში სამუშაო გარემოს და პროკურორთა მოტივაციის სისტემის გაუმჯობესება – დაიხვეწება სისხლის სამართლის საქმისწარმოების ელექტრონული სისტემა; შეიქმნება პროკურორთა საჭიროებებზე მორგებული და ადამიანური რესურსების მართვის ელექტრონული პროგრამები; განხორციელდება პროკურორთა დატვირთვის ელექტრონული მოდულის იმპლემენტაცია;

საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულება – პროკურატურის საქმიანობის გამჭვირვალობისა და საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფისათვის შეიქმნება მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან ურთიერთობის ეფექტიანი მექანიზმები, მოხდება საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მიწოდების არსებული მექანიზმების სრულყოფა;

დაიხვეწება მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორის ინსტიტუტი, შეიქმნება ადგილობრივი საბჭოები;

დანაშაულის პრევენციის პროცესში პროკურატურის როლის გაზრდა – შემუშავდება შესაბამისი სტრატეგია და განხორციელდება საჭირო საკანონმდებლო ცვლილებები;

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება – განხორციელდება პროკურორთა გადამზადება არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლის საქმეებზე; ამასთანავე, უზრუნველყოფილი იქნება

არასრულწლოვანთა მიმართ იძულებითი ღონისძიებების გამოყენების პრაქტიკის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობა.

2.8 სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 29 07)

საქართველოს თავდაცვისუნარიანობის ასამაღლებლად და ქვეყნის სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსის განვითარებისათვის თავდაცვის სფეროში სამეცნიერო კვლევების განხორციელება; ენერგეტიკული უსაფრთხოების სფეროში სამეცნიერო-ტექნიკური სამუშაოების გაღრმავება, საწარმოო ბაზის განახლება და თანამედროვე სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა; საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში არსებული შეიარაღებისა და ტექნიკის აღდგენა და მოდერნიზაცია; მრეწველობისა და მანქანათმშენებლობის დარგების განვითარება, ახალი ტექნოლოგიური პროცესების კვლევა და ოპტიმიზაცია.

2.9 ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია (პროგრამული კოდი 23 03)

საფინანსო და ეკონომიკურ სფეროებში დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა, ქვეყანაში ჯანსაღი, კონკურენტული გარემოს ხარისხის ამაღლება, კანონიერი სამეწარმეო საქმიანობის დაცვა და შესაბამის სამსახურში მწყობრი სისტემის ჩამოყალიბება;

საქართველოში და საზღვარგარეთ პერსონალის შერჩევის კრიტერიუმებისა და პროცედურების კუთხით არსებული გამოცდილების შესწავლა; უცხო ქვეყნების შესაბამის უწყებებთან ერთად ერთობლივი კონფერენციებისა და სემინარების მოწყობა გამოცდილების გაზიარებისათვის;

საქართველოს ეკონომიკურ საზღვრებზე კონტროლის გამკაცრება გადასახადების გადახდისათვის თავის არიდების ფაქტების აღკვეთის მიზნით, აგრეთვე პრევენციული ღონისძიებების განხორციელება დანაშაულის ჩადენის თავიდან ასაცილებლად.

2.10 ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 29 05)

სამხედრო ინფრასტრუქტურის განვითარება, კერძოდ, სამხედრო ბაზების, ყაზარმებისა და სასადილოების აშენება და კეთილმოწყობა, რაც აუცილებელია სამხედრო მოსამსახურეების მიერ მათთვის დაკისრებული მოვალეობების ადეკვატურ და ღირსეულ პირობებში შესასრულებლად; კვების სისტემის გამართვა, რაც მოიცავს შენობა-ნაგებობების რეაბილიტაციას, წყალმომარაგების სისტემის განვითარებას, სასადილო ინვენტარით აღჭურვას და საველე სასადილოების და სამზარეულო კონტეინერების უზრუნველყოფას; სამხედრო ბაზების რეაბილიტაცია და განვითარება, წვრთნებისა და სწავლებების ინფრასტრუქტურით უზრუნველყოფა, საინჟინრო ნაგებობებისა და კომუნიკაციების რეაბილიტაცია და განვითარება.

2.11 **ეროვნული საგანძურის, დიპლომატიური წარმომადგენლობებისა და საპატრიარქოს დაცვის უსაფრთხოების დონის ამაღლება (პროგრამული კოდი 30 02)**

დიპლომატიური მისიებისა და მათი ხელმძღვანელების რეზიდენციების, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სახელმწიფო ობიექტების, ეროვნული საგანძურის, საპატრიარქოსა და სხვა მნიშვნელოვანი ობიექტების დაცვის უზრუნველყოფა;

დაცვის პოლიციის ავტოფარეხის რეკონსტრუქცია, ავტოპარკის განახლება და ობიექტებისათვის, რომლებიც მუდმივ მეთვალყურეობას საჭიროებს, საგუშაგო ჯიხურების დამზადება და მონტაჟი;

საპატრულო-საგუშაგო ჯგუფის ეკიპირების განახლება;

ობიექტების თანამედროვე დაცვითი საგანგაშო სიგნალიზაციის სისტემებით აღჭურვა.

2.12 **სრულყოფილი პრობაციის სისტემა (პროგრამული კოდი 27 02)**

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტოს ადმინისტრაციული შესაძლებლობების განვითარება;

სარეაბილიტაციო პროგრამების განხორციელება და მათში პრობაციონერთა ჩართვა;

არასრულწლოვანთათვის სასჯელის სახედ განსაზღვრულ შინაპატიმრობასთან დაკავშირებული შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობა;

ქალ მსჯავრდებულთათვის ახალი თავისუფლების შეზღუდვის დაწესებულების ამოქმედება, რომლის ბაზაზედაც მოხდება მათი რეაბილიტაცია და რესოციალიზაცია.

2.13 **მართვის, კონტროლის, კავშირგაბმულობის და კომპიუტერული სისტემები (პროგრამული კოდი 29 04)**

კავშირგაბმულობის და საინფორმაციო სისტემების, ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარება და კიბერუსაფრთხოების უზრუნველყოფა; თანამედროვე, დაცული კომუნიკაციების მიერ უსაფრთხო, უწყვეტი კავშირისა და კოორდინირებული მოქმედებების უზრუნველყოფა; მონაცემებისა და ინფორმაციის უსაფრთხოების დაცვისათვის მოწინააღმდეგის საზიანო ქმედებების თავიდან აცილება, მათი უარყოფითი შედეგების შემცირება და ყველა ელემენტის ფუნქციონირების უმოკლეს ვადაში აღდგენა; შესაბამისი ქვედანაყოფების მობილური

და სტაციონარული მართვისა და კონტროლის სისტემის დახვეწა.

2.14 საქართველოს მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს აეროპორტებში „გათავისუფლებული ფრენების“ მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება (მათ შორის, წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვა) (პროგრამული კოდი 24 06)

საქართველოს ევროპის ერთიან საჰაერო სივრცეში ინტეგრაციის პროცესის გაღრმავება;

კომპეტენციის ფარგლებში საერთაშორისო ანტიტერორისტული საქმიანობის ხელშეწყობა;

ფრენების უსაფრთხოებისა და საავიაციო უშიშროების დონის ამაღლება;

ამერიკის შეერთებული შტატების სამხედრო ავიაციის საჰაერო ნავიგაციით და პილოტაჟით უზრუნველყოფა;

ნატოს წევრ ქვეყნებსა და „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამაში მონაწილე სხვა სახელმწიფოებს შორის შეთანხმებით გათვალისწინებული პირობების შესრულების უზრუნველყოფა.

2.15 საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი (პროგრამული კოდი 03 00)

სამხედრო აღმშენებლობისა და ქვეყნის თავდაცვის ორგანიზაციის მიმართულებით – უმაღლესი დონის გადაწყვეტილებების მიღება; საქართველოს სამხედრო ძალების სტრუქტურისა და რაოდენობის განსაზღვრის შესახებ პროექტების მომზადება; ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის დაგეგმვის კოორდინაცია საქართველოს კანონმდებლობით მინიჭებული კომპეტენციის ფარგლებში და ამ პროცესში ეროვნული უშიშროების საბჭოს მდივნის მონაწილეობის უზრუნველყოფა;

საინფორმაციო-ანალიტიკური საქმიანობის მიმართულებით – ქვეყნის თავდაცვის, უსაფრთხოებისა და სამხედრო აღმშენებლობის საკითხებზე აქტების მომზადება და ექსპერტიზა, საინფორმაციო-ანალიტიკური მასალის მომზადება და ამ მასალით საქართველოს პრეზიდენტისა და ეროვნული უშიშროების საბჭოს წევრების უზრუნველყოფა;

ქვეყნის თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული საქმიანობის მიმართულებით – ეროვნული უშიშროების საბჭოს დასკვნებისა და გადაწყვეტილებების პროექტების მომზადება.

დანაშაულის პრევენცია და ინოვაციური პროგრამები (პროგრამული კოდი 26 07)

პროგრამის მიზანია ყოფილ პატიმართა რეაბილიტაცია და რესოციალიზაცია, საქართველოში დანაშაულის პრევენცია, მედიაციის ინსტიტუციური განვითარება. ამ მიზნის მისაღწევად განხორციელდება ღონისძიებები რამდენიმე მიმართულებით:

ყოფილ პატიმართა რეაბილიტაცია და რესოციალიზაცია გულისხმობს მათი საზოგადოების სრულფასოვან წევრებად დაბრუნების ხელშეწყობი ღონისძიებების განხორციელებას, რომლებიც, თავის მხრივ, სამი ძირითადი ეტაპისგან შედგება: პირველ ეტაპზე ხდება ბენეფიციარის ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების გადაჭრა; მეორე ეტაპზე ბენეფიციარი ერთვება პროფესიული გადამზადების კურსებში, არსებული გამოცდილებისა და განათლების გათვალისწინებით; მესამე ეტაპზე ხდება ბენეფიციარის დასაქმება;

დანაშაულის პირველი ღონის პრევენცია გულისხმობს ახალგაზრდების დახმარებას ფიზიკური, შემეცნებითი, გონებრივი და სოციალური განვითარების ღონისძიებების განხორციელებით, რომლებიც ემყარება არაფორმალური განათლების პრინციპს და მიზნად ისახავს ჯანსაღი და კონკურენტუნარიანი საზოგადოების ჩამოყალიბების ხელშეწყობას და ახალგაზრდებში მოხალისეობრივი კულტურის განვითარებას;

დანაშაულის მეორე ღონის პრევენციის მიზანია მოზარდების (დანაშაულის ჩადენის რისკის ქვეშ მყოფი არასრულწლოვნების) ენერჯისა და პოტენციალის სასარგებლო აქტივობებისკენ მიმართვა. ამ მიმართულების ფოკუსჯგუფებია: ანტისოციალური ქცევის მქონე ახალგაზრდები, განათლების სისტემიდან გასული არასრულწლოვნები, სახელმწიფო ზრუნვის სისტემიდან გასული ახალგაზრდები, სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის ასაკს მიუღწეველი პირები, რომელთაც კანონსაწინააღმდეგო ქმედება ჩაიდინეს, და მსჯავრდებულთა და ყოფილ პატიმართა ოჯახის არასრულწლოვანი წევრები;

არასრულწლოვანთა განრიდება და მედიაცია ნაკლებად მძიმე ან მძიმე დანაშაულის ჩამდენ არასრულწლოვანს, რომელიც ნასამართლევი არ არის, შესაძლებლობას აძლევს, პროკურორის დისკრეციული უფლებამოსილების საფუძველზე განერიდოს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას და ჩაერთოს შესაბამის პროგრამაში, რომელიც მის რეაბილიტაციასა და რესოციალიზაციაზე იქნება ორიენტირებული;

მედიაციის ინსტიტუციური განვითარების ფარგლებში გაიზრდება მედიაციის როლი, გაფართოვდება მისი მოქმედების არეალი და გაუმჯობესდება მისი ინსტიტუციური ჩარჩო. მუშაობა

წარმართება მედიაციის ფორმებისა და სფეროების გაფართოებაზე, მათ შორის, სისხლის სამართლის სფეროში.

2.17 **სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა (პროგრამული კოდი 30 05)**

სახელმწიფო რეზერვების მატერიალური ფასეულობების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი დაცულობის კონტროლი მათი შენახვის პუნქტებში;

საპასუხისმგებლო შენახვის მიზნით მიბარებული სახელმწიფო რეზერვების მატერიალური ფასეულობების აღრიცხვა და კონტროლი;

სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების დაგროვებისა და სწორად მართვის საკითხებში მეთოდოლოგიის შემუშავება და მარაგების შევსება.

3 **რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი**

საქართველოს უკეთესი შიგა და საერთაშორისო ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად განსაკუთრებულად პრიორიტეტულია ქვეყნის ზოგადი რეგიონული და ინფრასტრუქტურული განვითარება. ტურიზმის განვითარებასთან ერთად ქვეყანა ჩამოყალიბდება რეგიონალურ ცენტრად;

ქვეყნისათვის აქტუალურ თემად რჩება საგზაო, ენერგეტიკისა და წყლის ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და რეგიონული განვითარება;

გაგრძელდება მუშაობა საერთაშორისო, შიდასახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის, რათა გაიზარდოს როგორც ქვეყნის შიგა ტვირთბრუნვა და ურთიერთდაკავშირება, ისე საქართველოს როლი რეგიონალური და საერთაშორისო ტვირთბრუნვისა და ტრანზიტის ჭრილში. მაღალი ტემპით გაგრძელდება აღმოსავლეთ-დასავლეთის ჩქაროსნული ავტომაგისტრალის, ქუთაისისა და ქობულეთის შემოვლითი გზების მშენებლობა. საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე აშენდება და გაუმჯობესდება საერთაშორისო, შიდასახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი მნიშვნელობის გზები. შეიქმნება განვითარებული, ხარისხიანი და უსაფრთხო საგზაო ინფრასტრუქტურა ქვეყნის შიგა ტვირთბრუნვის, იმპორტის, ექსპორტისა და ტრანზიტის განვითარებისათვის. უზრუნველყოფილი იქნება საკურორტო და სხვა რეგიონებში უკეთესი მიღწევადობა. გაგრძელდება ამ სფეროში ინვესტიციების მოზიდვა, რაც ხელს შეუწყობს როგორც ქვეყნის სატრანზიტო პოტენციალის, ვაჭრობისა და ტურიზმის ზრდას, ისე ახალი საწარმოების მშენებლობასა და სამუშაო ადგილების შექმნას;

უცხოური და ადგილობრივი ინვესტიციების მძლავრი ნაკადის მოზიდვით და მოწოდების წყაროების დივერსიფიკაციით კიდევ უფრო გაიზრდება ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალი ენერგეტიკის სფეროში და საქართველოს როლი აღმოსავლეთ-დასავლეთის ენერგეტიკულ დერეფანში. სანდო, დივერსიფიცირებული და ფინანსურად მდგრადი ენერგეტიკული სისტემა ერთ-ერთი წინაპირობაა საქართველოს სამეწარმეო და საექსპორტო პოტენციალის მაქსიმალიზებისათვის. სახელმწიფოს მიზანია, საქართველო გახდეს ელექტროენერჯის მნიშვნელოვანი ექსპორტიორი თურქეთში, ევროპასა და ახლო აღმოსავლეთში. საქართველოს ენერგეტიკულ სექტორს განსაკუთრებულად მიმზიდველს ხდის თურქეთთან დამაკავშირებელი 500-კილოვოლტიანი მაღალი ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზის მშენებლობა და სხვა ენერგეტიკული პროექტები;

გაგრძელდება მუშაობა საქართველოს სხვადასხვა ქალაქში წყალმომარაგებისა და წყალარინების ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციისათვის. აგრეთვე გაგრძელდება წყლის მილსადენების, გამწმენდი ნაგებობების, რეზერვუარების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ნაპირდაცვის უზრუნველყოფის ღონისძიებები და მუდმივი მონიტორინგი მდინარეებისა და ზღვის სანაპირო ზოლებში ავარიული და რისკფაქტორიანი უბნების გამოვლენისა და ნაპირსამაგრი სამუშაოების ჩატარებისათვის;

ტურიზმის ხელშეწყობისათვის გაგრძელდება საქართველოს ქალაქებისა და რეკრეაციული ტერიტორიების მხარდაჭერა, ტურისტულ ინფრასტრუქტურაში ინვესტიციების მოზიდვა.

3.1 საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 25 02)

გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, საქართველომ ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელი მნიშვნელოვანი სატრანსპორტო დერეფნის სტატუსი შეიძინა. ვინაიდან სატვირთო გადაზიდვების საკმაოდ დიდი ნაწილი ავტოტრანსპორტზე მოდის, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა საავტომობილო გზები. საავტომობილო გადაზიდვებზე გაზრდილმა მოთხოვნილებამ განაპირობა არსებული გზების რეკონსტრუქციის, არსებული საგზაო ინფრასტრუქტურის განახლება-მოდერნიზაციის და ზოგ შემთხვევაში ცენტრალური ქალაქების გვერდის ავლით ახალი, უსაფრთხო საგზაო მონაკვეთების მშენებლობის აუცილებლობა, რითაც გარკვეული ტერიტორიები გამოთავისუფლდება. ეს ტურიზმის განვითარების და ახალი ტურისტული ობიექტების მშენებლობის საფუძველი იქნება;

უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს საგზაო ქსელის

საერთაშორისო საგზაო კომუნიკაციების სისტემაში ინტეგრირება, ქვეყნის საავტომობილო გზების გამტარუნარიანობის ამაღლება, ავტოსატრანსპორტო დერეფნის განვითარება და საერთაშორისო სატრანსპორტო კონკურენტუნარიანობის გაზრდა, სახელმწიფოთაშორისი და რეგიონთაშორისი ავტოსაგზაო კავშირების გაუმჯობესება, მოსახლეობის გაზრდილი ეკონომიკური აქტივობის, ინტენსიური ავტომობილიზაციის და გაზრდილი სატრანსპორტო ნაკადების დონესთან საავტომობილო საგზაო ქსელის განვითარების ტემპის შესაბამისობა.

3.1.1 საავტომობილო გზების პროგრამების მართვა (პროგრამული კოდი 25 02 01)

საავტომობილო გზების ინფრასტრუქტურული პროექტების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება, საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზების მშენებლობა-რეაბილიტაციის ადმინისტრირება და მონიტორინგი.

3.1.2 გზების მშენებლობა და მოვლა-შენახვა (პროგრამული კოდი 25 02 02)

საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია;

დასახლებებთან და საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან, აგრეთვე საქართველოს მოსაზღვრე ქვეყნებამდე მისასვლელი საავტომობილო გზების პერიოდული შეკეთება და რეაბილიტაცია, რეკონსტრუქცია-მოდერნიზაცია და განვითარება;

სტიქიური მოვლენების ლიკვიდაციისა და პრევენციის მიზნით სამუშაოების განხორციელება;

საავტომობილო გზებზე სატრანსპორტო გადაზიდვების, მგზავრთა შეუფერხებელი და უსაფრთხო გადაადგილების უზრუნველყოფა.

3.1.3 ჩქაროსნული ავტომაგისტრალების მშენებლობა (პროგრამული კოდი 25 02 03)

სატრანსპორტო გადაზიდვების საერთაშორისო კორიდორებში საქართველოს საგზაო ინფრასტრუქტურის კონკურენტუნარიანობის გაზრდის, ავტოსატრანსპორტის ნაკადების გამტარუნარიანობის ამაღლების და უსაფრთხო მოძრაობის უზრუნველყოფის მიზნით ჩქაროსნული ავტომაგისტრალების მშენებლობა-რეაბილიტაცია.

3.2 რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია

(პროგრამული კოდი 25 03)

მუნიციპალიტეტებში სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტის განხორციელება და მათთან დაკავშირებული სხვადასხვა მომსახურების შესყიდვა;

სახელმწიფო მნიშვნელობის (ადმინისტრაციული, სტრატეგიული, სამხედრო, პოლიციური და სხვა დანიშნულების) ობიექტების სამშენებლო, სარემონტო და სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელება;

ნაპირდაცვითი სამუშაოების ჩატარების უზრუნველყოფა;

ქვეყანაში ტურიზმის განვითარებისათვის სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტის განხორციელება; საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მართვაში არსებული საწარმოების საოპერაციო ხარჯების უზრუნველყოფა და შესაბამისი ფუნქციური დავალებების შესასრულებლად წარმოებული სამშენებლო და სარეაბილიტაციო სამუშაოების და მათთან დაკავშირებული სხვადასხვა მომსახურების შესყიდვა;

საქართველოს მუნიციპალიტეტებში (გარდა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებისა) არასახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელების მოწყობა, ოპერირება და დახურვა, ნარჩენების გადამტვირთავი სადგურების მოწყობა და ოპერირება;

დონორების მიერ დაფინანსებული პროექტების მოსამზადებლად ამ პროექტებისთვის საჭირო ღონისძიებების განხორციელება, საპროექტო დოკუმენტაციის მომზადება და ანალიზი.

3.3

წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია (პროგრამული კოდი 25 04)

მუნიციპალიტეტებში მცხოვრები მოსახლეობის და არსებული დაწესებულებების ეკოლოგიურად სუფთა, გაფილტრული, ზედაპირული გრუნტის წყლების მოხვედრისგან დაცული სასმელი წყლის 24-საათიანი მიწოდების რეჟიმით უზრუნველყოფა;

საქართველოს დიდ ქალაქებსა და სოფლებში წყალმომარაგებისა და საკანალიზაციო სისტემების აღდგენა-რეაბილიტაცია;

მუნიციპალიტეტებში წყალსადენების სათავე ნაგებობების მოწყობა და ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

ტურისტულ-დასასვენებელ ცენტრებში წყალმომარაგების

ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება.

3.4 სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება (პროგრამული კოდი 36 03)

საქართველოში არსებული მაღალი და საშუალო ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, მეზობელ ქვეყნებთან არსებული ელექტროგადამცემი ხაზების რეაბილიტაცია და ახალი ხაზების მშენებლობა; სისტემის მოძველებული ქვესადგურების თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვა და სხვადასხვა სიმძლავრის ახალი ქვესადგურების მშენებლობა; თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის განვითარებისათვის შესაბამისი ელექტროგადამცემი ქსელის მოწყობა.

3.5 ენერგეტიკის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და მართვა (პროგრამული კოდი 36 01)

ენერგეტიკის უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, სახელმწიფო სტრატეგიისა და სახელმწიფო პროგრამების განხორციელების მონიტორინგი და კოორდინაცია;

ენერგეტიკის დარგში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

ელექტროენერჯის დამატებითი, ალტერნატიული და განახლებადი წყაროების მოძიების, ენერჯის შემცველი წყაროების უპირატესი ათვისებისა და დარგის სტაბილური განვითარების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება;

ქვეყნის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა;

არსებული წილობრივი განაწილების ხელშეკრულებების შესრულების მონიტორინგი, მოქმედი ინვესტორების საქმიანობის კოორდინაცია, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოების მონიტორინგი, კომპანიების ყოველწლიური სამუშაო გეგმებისა და ბიუჯეტების განხილვა, შეთანხმება და მათი შესრულების მონიტორინგი;

ინვესტორებისაგან ყველა სახის ტექნიკური ინფორმაციის მიღება, დამუშავება, სისტემატიზაცია, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის დადგენა, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოების, ნავთობის გადამუშავების, გაზის დამუშავებისა და ნავთობგაპროდუქტების ტრანსპორტირების საქმიანობის ერთიანი მარეგულირებელი საფუძვლების შექმნა;

ნავთობისა და გაზის რესურსების ათვისების და ნავთობის გადამუშავების სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

შავი ზღვის შელფის საქართველოს ნაწილზე ნახშირწყალბადების რესურსების ათვისებისათვის პოტენციური ინვესტორების მოძიება;

საქართველოს სხვადასხვა (იმერეთის, კახეთის, შიდა ქართლის, ქვემო ქართლის, სამეგრელოს, რაჭის, გურიისა და სამცხე-ჯავახეთის) რეგიონში გაზის გარეშე დარჩენილი სოფლების (დაახლოებით 113 სოფელი) გაზიფიცირება;

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან სოფლებში მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის მიერ შესაბამის პერიოდებში მოხმარებული ბუნებრივი აირის საფასურის ანაზღაურება პროგრამით განსაზღვრული ბენეფიციარებისათვის.

3.5.1 ენერგეტიკის სფეროში პოლიტიკის განხორციელება (პროგრამული კოდი 36 01 01)

ენერგეტიკის უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, სახელმწიფო სტრატეგიისა და სახელმწიფო პროგრამების განხორციელების მონიტორინგი და კოორდინაცია;

ენერგეტიკის დარგში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

ელექტროენერჯის დამატებითი, ალტერნატიული და განახლებადი წყაროების მოძიების, ენერჯის შემცველი წყაროების უპირატესი ათვისებისა და დარგის სტაბილური განვითარების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება;

ქვეყნის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა;

არსებული წილობრივი განაწილების ხელშეკრულებების შესრულების მონიტორინგი, მოქმედი ინვესტორების საქმიანობის კოორდინაცია, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების მონიტორინგი, კომპანიების ყოველწლიური სამუშაო გეგმებისა და ბიუჯეტების განხილვა, შეთანხმება და მათი შესრულების მონიტორინგი;

ინვესტორებისაგან ყველა სახის ტექნიკური ინფორმაციის მიღება, დამუშავება, სისტემატიზაცია, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის დადგენა, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოების, ნავთობის გადამუშავების, გაზის დამუშავებისა და ნავთობგაზპროდუქტების ტრანსპორტირების საქმიანობის ერთიანი მარეგულირებელი საფუძვლების შექმნა;

ნავთობისა და გაზის რესურსების ათვისების და ნავთობის გადამუშავების სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

შავი ზღვის შელფის საქართველოს ნაწილზე ნახშირწყალბადების რესურსების ათვისებისათვის პოტენციური ინვესტიციების მოძიება.

3.5.2 მოსახლეობის ელექტროენერჯითა და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 36 01 02)

საქართველოს სხვადასხვა (იმერეთის, კახეთის, შიდა ქართლის, ქვემო ქართლის, სამეგრელოს, რაჭის, გურიისა და სამცხე-ჯავახეთის) რეგიონში გაზის გარეშე დარჩენილი სოფლების (დაახლოებით 113 სოფელი) გაზიფიცირება.

3.5.3 ყაზბეგის მუნიციპალიტეტისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება (პროგრამული კოდი 36 01 03)

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან სოფლებში მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის მიერ შესაბამის პერიოდებში მოხმარებული ბუნებრივი აირის საფასურის ანაზღაურება პროგრამით განსაზღვრული ბენეფიციარებისათვის.

3.6 ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 24 05)

საქართველოში ტურიზმის პოპულარიზაციისა და ქვეყნის ცნობადობის ამაღლებისათვის საერთაშორისო და ტურისტულ გამოფენა-ბაზრობებში მონაწილეობა, მსოფლიოს წამყვანი ტუროპერატორებისა და მასმედიის წარმომადგენლებისთვის პრეზენტაციების, პრესტურებისა და გაცნობითი ტურების მოწყობა, მსოფლიოს წამყვან ტელეარხებზე რეკლამების განთავსება, პრომომასალების ბეჭდვა და მათი საბორტე ჟურნალებსა და საერთაშორისო ბეჭდვითი მედიის სხვადასხვა საშუალებაში გავრცელება, მიზნობრივ ბაზრებზე პრეზენტაციების მოწყობა და მარკეტინგული კამპანიების ჩატარება, ინტერნეტსივრცეში მარკეტინგული კამპანიის სწრაფად და ეფექტიანად განხორციელება;

სხვადასხვა ქვეყანასთან, საერთაშორისო და დონორ ორგანიზაციებთან ურთიერთობის გასამყარებლად სხვადასხვა ფორუმში, კონფერენციასა და სამუშაო შეხვედრაში მონაწილეობა;

ტურიზმის შემდგომი განვითარებისათვის კურორტებისა და საკურორტო პოტენციალის კვლევა;

ახალი ტურისტული პროდუქტის განვითარებისა და არსებულის დივერსიფიკაციისათვის კონკრეტული მიმართულებების პოტენციალის კვლევა და შემუშავებული მარშრუტების მარკირების ჩატარება;

ტურისტულად მიმზიდველ დიდ ქალაქებში საინფორმაციო დაფების განთავსება და მცირე ტურისტული ინფრასტრუქტურის მოწყობა;

ტურისტებისთვის მაღალი ხარისხის მომსახურების გასაწევად ახალი საინფორმაციო ცენტრების გახსნა და „ცხელი ხაზის“ დახვეწა;

ტურიზმის სფეროში კერძო სექტორის განვითარებისათვის, ხელშეწყობისა და წახალისებისათვის ტრენინგების ჩატარება და სხვადასხვა პროექტისა და აქტივობის განხორციელება;

შიდა ტურიზმის განვითარებისათვის საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში ღონისძიებების ჩატარება.

3.7 რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა (პროგრამული კოდი 25 01)

რეგიონული განვითარების პოლიტიკის და დეცენტრალიზაციის პოლიტიკის შემუშავება; ადგილობრივი თვითმმართველობის ინსტიტუციური გაძლიერებისა და მუნიციპალური მომსახურების გაუმჯობესების უზრუნველსაყოფად ადგილობრივი თვითმმართველობის რეფორმის სფეროში წინადადებების შემუშავება; სახელმწიფო მმართველობის სხვადასხვა სფეროში დეცენტრალიზაციის პროცესის ხელშეწყობა და კოორდინაცია;

საქართველოს მაღალმთიანი რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური პროგრესის უზრუნველსაყოფად შესაბამისი ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება;

მუნიციპალიტეტების მიერ ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ხარისხიანი საჯარო სერვისების მიწოდების, მუნიციპალიტეტებში სოციალური გარემოსა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების უზრუნველსაყოფად მუნიციპალიტეტების შესაძლებლობების გაზრდის ხელშეწყობა;

ადგილობრივი თვითმმართველობის მოხელეთა უწყვეტი სწავლების სისტემის დანერგვა, მათი კვალიფიკაციის ამაღლების ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობა და კოორდინაცია;

კომპეტენციის ფარგლებში მუნიციპალიტეტების ტერიტორიული ოპტიმიზაცია და გაძლიერება;

სახელმწიფო ზედამხედველობის ეფექტიანი მექანიზმების შექმნა;

საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების ქსელის განვითარების, დაპროექტებისა და სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის საკითხებში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

განსაკუთრებული ინფრასტრუქტურული კოორდინაცია; მნიშვნელობის პროექტების სახელმწიფო განხორციელების

საქართველოს მოსახლეობის წყლით მომარაგების სისტემების დანერგვისა და ხელშეწყობის ღონისძიებათა განხორციელების უზრუნველყოფა;

საქართველოს მოქალაქეთა სამხედრო აღრიცხვის, სამხედრო სამსახურისთვის მომზადებისა და გაწვევის სამუშაოთა კოორდინაცია;

საქართველოს მუნიციპალიტეტებში (გარდა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებისა) არასახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელების მოწყობასთან, ოპერირებასა და დახურვასთან, ნარჩენების გადამტვირთავი სადგურების მოწყობასთან და ოპერირებასთან დაკავშირებული საკითხების განსაზღვრა და გადაწყვეტა;

კომპეტენციის ფარგლებში საქართველოს რეგიონებში სტიქიის შედეგად მიყენებული ზიანის სალიკვიდაციო ღონისძიებების განხორციელების კოორდინაცია.

3.8 ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია (პროგრამული კოდი 36 02)

სახელმწიფო ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის განვითარება, რომელიც მოიცავს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჰესების (ენგურჰესი და ვარდნილჰესების კასკადი) რეაბილიტაციას, კერძოდ, ვარდნილჰესების კასკადის რეაბილიტაცია.

3.9 ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება (პროგრამული კოდი 24 02)

ტექნიკურ და სამშენებლო სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოება, რაც ითვალისწინებს ევროპული ახალი და გლობალური მიდგომის 16 დირექტივასთან დაახლოებას;

შესაბამის ბაზარზე ზედამხედველობის სისტემის განვითარება, რაც

ითვალისწინებს ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების პროგრამის ფარგლებში აღნიშნული სისტემის ხარვეზებისა და საჭიროებების იდენტიფიცირებას, შეფასებას და სათანადო პროცედურების შემუშავებას ევროკავშირის საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად, აგრეთვე საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ტექნიკური და სამშენებლო ზედამხედველობის სააგენტოს ინსტიტუციური განვითარების გეგმის შემუშავებას, ტექნიკური რეგლამენტების შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული ბაზის შექმნას და სააგენტოს თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლებას ტექნიკური რეგლამენტების მოთხოვნების შესაბამისად;

საკანონმდებლო ვაკუუმის შესავსებად შესაბამის სფეროებში ტექნიკური რეგლამენტების შემუშავება და მათი გამოყენებით მომეტებული ტექნიკური საფრთხის შემცველი ობიექტების ინსპექტირება.

3.10 ბაქო–თბილისი–ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალის მშენებლობისათვის მარაბდა–ახალქალაქი–კარწახის მონაკვეთზე კერძო საკუთრებაში არსებული მიწების გამოსყიდვა-კომპენსაცია (პროგრამული კოდი 24 07)

ყარსი–ახალქალაქის სარკინიგზო მაგისტრალის მშენებლობის ხელშეწყობისათვის მარაბდიდან კარწახის მიმართულებით თურქეთის საზღვრამდე მდებარე კერძო მიწის ნაკვეთების გამოსყიდვა და ამ პროცესთან დაკავშირებული მომსახურების გაწევა, შესასყიდი მიწის ნაკვეთების იურიდიული და ტექნიკური ბაზის მომზადება ნასყიდობის გარიგების გასაფორმებლად, საკუთრების უფლების რეგისტრაცია მყიდველზე, პრობლემური მიწის ნაკვეთების იურიდიული და ტექნიკური ბაზის გამართვა და ინდივიდუალური საკომპენსაციო შეთავაზების მომზადება თანდართული გრაფიკული მონაცემებითა და რუკით.

4 განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

განათლების სისტემა საყოველთაოდ აღიარებულ, თანამედროვე სტანდარტებს ეფუძნება;

გარანტირებულია უმაღლესი და პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების აკადემიური, ადმინისტრაციული და ფინანსური ავტონომიის მაღალი დონე;

იქმნება განათლების სისტემის ეფექტიანი მართვის მექანიზმები. განათლების სისტემის მართვა თანამიმდევრულ და შედეგებზე ორიენტირებულ მოკლე-, საშუალო- და გრძელვადიან სტრატეგიულ დაგეგმვას დაეფუძნება;

შეიქმნება ობიექტური, გამჭვირვალე და ეფექტიანი მექანიზმები საგანმანათლებლო დაწესებულებებში კვალიფიციური კადრების

შესაწარმებლად/მოსაზიდად როგორც ადმინისტრაციულ, ისე აკადემიურ და სხვა თანამდებობებზე;

მოხდება განათლების სისტემის ობიექტური და სანდო სტატისტიკის წარმოება, დაინერგება შესაბამისი საერთაშორისო პრაქტიკა და მეთოდოლოგიები. შემუშავდება საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტრატეგიული გეგმების შედგენისა და საქმიანობის ანგარიშის მომზადების ერთიანი მეთოდოლოგიები. განხორციელდება განათლების სისტემის მიუკერძოებელი ყოველწლიური მონიტორინგი და შეფასება, უზრუნველყოფილი იქნება შესაბამისი დოკუმენტების საჯაროობა;

დაიხვეწება განათლების დაფინანსების მექანიზმები მისი ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით. გაიზრდება განათლების ხელმისაწვდომობა. ამალდება განათლების ხარისხი, გაიზრდება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სამეცნიერო პოტენციალი;

გაგრძელდება საჯარო სკოლების რეაბილიტაცია და მშენებლობა, განვითარდება პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურა. საჯარო სკოლების მოსწავლეები და კერძო სკოლების ზოგიერთი კატეგორიის მოსწავლეები უზრუნველყოფილი იქნებიან სასკოლო სახელმძღვანელოებით. პირველკლასელები და ფრიადოსნები (საბაზო საფეხურის წარჩინებული კურსდამთავრებულები) კვლავ უზრუნველყოფილი იქნებიან კომპიუტერებით. განხორციელდება მასწავლებელთა ხელფასების ეტაპობრივი ზრდა, აგრეთვე წარმატებული სტუდენტების მსოფლიოს საუკეთესო უნივერსიტეტებში სწავლისა და ცხოვრების დაფინანსება;

სახელმწიფო განაგრძობს შესაბამისი პროგრამების განხორციელებას, რათა საქართველოს ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების სისტემები მაქსიმალურად მიუახლოვდეს საერთაშორისო სტანდარტებს, რითაც საქართველოს საგანმანათლებლო დაწესებულებების კურსდამთავრებულებს შესაძლებლობა ექნებათ, ღირსეული კონკურენტები იყვნენ შრომის მსოფლიო ბაზარზე;

შემუშავდება სახელმწიფო პოლიტიკა მეცნიერებისა და სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების საქმიანობის სფეროში. მეცნიერება გახდება ცოდნაზე დაფუძნებული ეკონომიკის საფუძველი. ჩამოყალიბდება ფუნდამენტურ და გამოყენებით კვლევათა ორგანიზებისა და მხარდაჭერის ახალი, ევროპული ტიპის სისტემა;

თანამედროვე მოთხოვნათა შესაბამისი სამეცნიერო კვლევების უზრუნველსაყოფად შეიქმნება ქმედითი სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობს საქართველოში არსებული სამეცნიერო პოტენციალის მაქსიმალურ რეალიზებას, მეცნიერების მუდმივ განვითარებას და მის ერთიან სამეცნიერო სივრცეში ინტეგრაციას;

უზრუნველყოფილი იქნება სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარება, კვლევების ხარისხის ამაღლება, სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობაში ახალგაზრდობის ჩართვა, ქვეყნის მეცნიერების საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში ინტეგრაცია. მეცნიერების სფეროში შეიქმნება შედეგზე ორიენტირებული საგრანტო დაფინანსების სისტემა;

ხელი შეეწყობა საქართველოს მეცნიერებისა და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების საერთაშორისო სამეცნიერო და აკადემიურ სივრცეში ინტეგრაციას, მათ შორის, ერთობლივ კვლევით საქმიანობას, საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობის ფორმით. მეცნიერების სისტემა არსებული სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების პოტენციალს დაეფუძნება. ამ დაწესებულებების მართვაში უშუალო მონაწილეობას მიიღებენ მათი წარმომადგენლები. ქვეყნის ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანა იქნება ნიჭიერი ახალგაზრდების მეცნიერებაში მოზიდვა;

განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა მაღალი ხარისხის პროფესიული განათლების შეთავაზებას, რაც აუცილებელი წინაპირობაა შრომის ბაზრის მაღალკვალიფიციური ადგილობრივი მუშახელით უზრუნველყოფისათვის, ეს კი, თავის მხრივ, დიდ გავლენას მოახდენს უმუშევრობის დონის შემცირებაზე. უმუშევრობის პრობლემის გადაჭრისათვის მნიშვნელოვანი იქნება პროფესიული გადამზადების სისტემის დახვეწა და ეფექტიანი გამოყენება;

სახელმწიფო განაგრძობს და გააძლიერებს ზრუნვას ეთნიკური უმცირესობებისა და სხვადასხვა სოციალური ფენის წარმომადგენელი ახალგაზრდებისათვის უმაღლესი განათლების თანაბარი ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად;

სახელმწიფო აგრეთვე განაგრძობს ხელოვნების დარგებში განათლების მიღების შესაძლებლობების მხარდაჭერას და სხვადასხვა სფეროში დასაქმებულთა მუდმივი პროფესიული ზრდის მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელებას;

განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა სამხედრო განათლებას და კვალიფიკაციის ამაღლებას. საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – დავით აღმაშენებლის სახელობის საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემიის განვითარება და მისი ნატოს სტანდარტების დონის უმაღლეს სასწავლებლად ჩამოყალიბება ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი გახდება. სახელმწიფო უზრუნველყოფს სამხედრო მოსამსახურეების მიერ თანამედროვე პროფესიებისა და უნარ-ჩვევების დაუფლებას;

მოხდება პენიტენციური სისტემის მოსამსახურეების კვალიფიკაციის ამაღლება სხვადასხვა სასწავლო დისციპლინაში.

4.1

ზოგადი განათლება (პროგრამული კოდი 32 02)

ზოგადი განათლების ღიაობა და თანაბარი ხელმისაწვდომობა ყველასთვის მთელი სიცოცხლის განმავლობაში, ინკლუზიური სწავლების გაფართოება;

საქართველოს ზოგადი განათლების სისტემის საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცეში ჩართვა, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების/სკოლების დაფინანსების უზრუნველყოფა, რაც მათ შესაძლებლობას მისცემს, სრულად შეასრულონ თავიანთი ფუნქცია-მოვალეობები;

მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ამაღლება და მათი ხელფასების ეტაპობრივი ზრდა;

ეროვნული შეფასებების, ეროვნული სასწავლო გეგმის შემუშავების და აკრედიტაციის სისტემების ჩამოყალიბება, სწავლების ხარისხის დადგენისა და შეფასების მეშვეობით ზოგადსაგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვა და მართვა;

საჯარო სკოლების ყველა კლასის მოსწავლეების და კერძო სკოლების სიღარიბის ზღვრის ქვემოთ მყოფი მოსწავლეების, აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი სხვა კატეგორიების მოსწავლეების სასკოლო სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა;

ისეთ დასახლებებში (სოფელი, დაბა), სადაც არ ფუნქციონირებს სკოლები და სოფლებს/დაბებს შორის დიდი მანძილია, მცხოვრები მოსწავლეების, აგრეთვე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე მოსწავლეების სკოლაში ტრანსპორტირების უზრუნველყოფა;

ეთნიკურად არაქართველი მოსწავლეებისათვის ქართული ენის სწავლების ხელშეწყობა;

საერთაშორისო ასპარეზზე ქართველი ახალგაზრდების კონკურენტუნარიანობის გაზრდისათვის ინგლისური ენის სწავლების გაძლიერება;

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ძალადობის აღმოფხვრა და დისციპლინის გაუმჯობესება.

4.1.1

ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების დაფინანსება (პროგრამული კოდი 32 02 01)

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების/სკოლების დაფინანსების უზრუნველყოფა საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, ზოგადი განათლების

დასაფინანსებლად ერთ მოსწავლეზე გათვლილი ფინანსური ნორმატივითა და მისი შესაბამისი სტანდარტული ვაუჩერით, ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული მოსწავლეთა რაოდენობის, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეთა რაოდენობის, მასწავლებელთა საათობრივი დატვირთვის, შესაბამისი სქემით განსაზღვრული შესაბამისი სტატუსის მქონე მასწავლებლების დანამატის, ადმინისტრაციული, სკოლების მოვლა-შენახვისა და სკოლების განვითარებისათვის საჭირო და სხვა ხარჯების გათვალისწინებით, რაც სკოლებს შესაძლებლობას მისცემს, სრულად შეასრულონ თავიანთი ფუნქცია-მოვალეობები.

4.1.2 მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 02 02)

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს სისტემაში დასაქმებულ პირთა, მათ შორის, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში დასაქმებული პირების (დირექტორებისა და მასწავლებლების), აგრეთვე პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების მასწავლებლების პროფესიული განვითარება და კვალიფიკაციის ამაღლება;

სწავლა-სწავლების თანამედროვე მიდგომების დანერგვისა და გავრცელების ხელშეწყობა;

სამიზნე ჯგუფების პროფესიული ცოდნისა და საქმიანობის განმსაზღვრელი პროფესიული სტანდარტების შემუშავება, საერთაშორისო სტანდარტებთან გათანაბრება და დანერგვა, მასწავლებლის პროფესიის სტატუსის ამაღლება, განათლების სფეროში არსებული სიახლეების შესახებ ინფორმაციის გავრცელება;

მასწავლებლის საქმიანობის დაწყების, პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის ეფექტიანი დანერგვის ხელშეწყობა შესაბამისი საკანონმდებლო რეგულაციების შემუშავებითა და სათანადო ინტერვენციების განხორციელებით;

მიზნობრივი ინტერვენციების განხორციელება ხარისხიანი განათლების თანაბარი ხელმისაწვდომობისა და ზოგადი განათლების სისტემაში წარმომადგენლობითი ფაქტორების შესაძლებლობების განვითარებისთვის.

4.1.3 უსაფრთხო საგანმანათლებლო გარემოს უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 32 02 03)

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში მოსწავლეთათვის

უსაფრთხო გარემოს შექმნა, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პოპულარიზაცია;

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის ფარგლებში ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში მოსწავლეთა ძალადობის, მათ მიერ ცივი და ცეცხლსასროლი იარაღების ტარების, ალკოჰოლისა და ნარკოტიკული საშუალებების გავრცელების/გამოყენების პრევენცია და აღმოფხვრა;

ყველა ბავშვისა და ახალგაზრდისათვის ზოგადი განათლებისა და განვითარების თანაბარი შესაძლებლობების, ჯანსაღი და უსაფრთხო სასწავლო გარემოს შექმნის უზრუნველყოფა;

ქცევითი და ემოციური პრობლემების მქონე მოსწავლეებისა და მათი ოჯახის წევრების კვალიფიციური ფსიქოსოციალური მომსახურებით უზრუნველყოფა;

საჯარო სკოლებში პროფესიული ორიენტაციისა და კარიერის დაგეგმვის ხელშეწყობის მიზნით მოსწავლეთათვის შესაბამისი გაკვეთილების, ექსკურსიებისა და გაფართოებული შეხვედრების ჩატარება, მათი შესაძლებლობებისა და უნარების გამოვლენა.

4.1.4 წარმატებულ მოსწავლეთა წახალისება (პროგრამული კოდი 32 02 04)

მოსწავლეთა ინტელექტუალური განვითარების, ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული საგნების სწავლებისა და მოსწავლეთა შესაძლებლობების კონკურენტულ გარემოში რეალიზების ხელშეწყობისა და საერთაშორისო დონეზე წარმოჩენის მიზნით ეროვნული და საერთაშორისო ოლიმპიადების ორგანიზება;

მოსწავლეთა ზოგადი განათლების განვითარებაზე ორიენტირებული განსაკუთრებით საინტერესო პროექტების დაფინანსება;

სკოლებისათვის თემატური და კალენდარული დღეებისადმი მიძღვნილი კონკურსების გამოცხადება.

4.1.5 განსაკუთრებული საჭიროების მქონე ბავშვების საგანმანათლებლო და საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფა და ინკლუზიური განათლების განვითარება (პროგრამული კოდი 32 02 05)

საჯარო სკოლების სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეთა განათლების ხარისხის გაუმჯობესებაზე ზრუნვა, მათთვის შესაბამისი გარემოს

უზრუნველყოფა;

ინკლუზიური განათლების მულტიდისციპლინური გუნდის სპეციალისტების მიერ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების შეფასება;

საჯარო სკოლებისათვის დახმარებისა და კონსულტაციების გაწევა ინდივიდუალური სასწავლო გეგმებით მუშაობასთან დაკავშირებით;

ინკლუზიური განათლების საკითხებში სპეციალური პედაგოგების გადამზადება;

საჯარო სკოლების მოსწავლეების, სტუდენტებისა და სოციალურად დაუცველი, მზრუნველობამოკლებული, განსაკუთრებული საჭიროების მქონე, დევნილი, რეპატრიირებული და ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი მოზარდების ინტეგრაციისა და სოციალიზაციის ხელშეწყობა, აგრეთვე სათემო აქტივობების დაგეგმვითა და განხორციელებით მათში საზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩართვის სურვილის გაღვივება;

სპეციალური საგანმანათლებლო დაწესებულებების ბენეფიციარების სრული სახელმწიფო სადღეღამისო ან დღის მომსახურებით უზრუნველყოფა, ინდივიდუალური საჭიროებების, ასაკისა და შესაძლებლობების გათვალისწინებით სპეციალური საგანმანათლებლო დაწესებულებების ბენეფიციართა განვითარებაზე ზრუნვა.

4.1.6 მოსწავლეების სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 32 02 06)

საჯარო სკოლების ყველა კლასის მოსწავლეების და კერძო სკოლების სიღარიბის ზღვრის ქვემოთ მყოფი მოსწავლეების, აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი სხვა კატეგორიების მოსწავლეების სასკოლო სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა.

4.1.7 საზაფხულო სკოლები (პროგრამული კოდი 32 02 07)

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ინგლისური ენის სწავლა-სწავლების ხელშეწყობა;

მომავალი ლიდერებისთვის ისეთი უნარ-ჩვევების განვითარების ხელშეწყობა, როგორებიცაა საკუთარი თავის შეცნობა, მიზნისა და მთავარი ამოცანის ჩამოყალიბება, პრიორიტეტების გამოკვეთა და მათზე ფოკუსირება;

არაქართულენოვანი სკოლების/სექტორების მოსწავლეებისა და მასწავლებლებისათვის სახელმწიფო ენის სწავლებისა და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა.

4.1.8 ოკუპირებული რეგიონების პედაგოგებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალის ფინანსური დახმარება (პროგრამული კოდი 32 02 08)

გალის რაიონისა და 2008 წლის აგვისტოს ომამდე ახალგორის რაიონის ფუნქციონირებადი სკოლების პედაგოგებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალის ფინანსური დახმარებით უზრუნველყოფა.

4.1.9 ბრალდებული და მსჯავრდებული პირებისათვის განათლების მიღების ხელმისაწვდომობა (პროგრამული კოდი 32 02 09)

პენიტენციურ დაწესებულებებში ზოგადი განათლების მიღების ხელშეწყობა;

№9 დაწესებულებასა და №11 დაწესებულებაში არასრულწლოვანი მსჯავრდებულებისათვის ზოგადი განათლების მიღების შესაძლებლობის უზრუნველყოფა;

პროფესიული განათლების კურსების მეშვეობით ბრალდებულების და სასჯელის მოხდის პერიოდში მსჯავრდებულების (როგორც სრულწლოვნების, ისე არასრულწლოვნების) მიერ სხვადასხვა პროფესიის დაუფლების ხელშეწყობა.

4.1.10 ეროვნული სასწავლო გეგმების დანერგვა და მონიტორინგი (პროგრამული კოდი 32 02 10)

ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის მონიტორინგისა და სხვა კვლევების ჩატარება ეროვნული სასწავლო გეგმის განვითარებისა და დანერგვის ხელშეწყობის მიზნით;

ადრეული და სკოლამდელი განათლების სისტემის შექმნა;

საგანმანათლებლო მეთოდური ლიტერატურის ხელმისაწვდომობის გაზრდა ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის ეფექტიანობის ამაღლებისათვის.

4.1.11 საჯარო სკოლის მოსწავლეების ტრანსპორტით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 32 02 11)

ისეთ დასახლებებში (სოფელი, დაბა), სადაც არ ფუნქციონირებს სკოლები და სოფლებს/დაბებს შორის დიდი მანძილია, მცხოვრებ მოსწავლეთა სკოლაში ტრანსპორტირების უზრუნველყოფა.

ზოგადი განათლების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 02 12)

ოკუპირებული აფხაზეთის რეგიონის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსწავლეებისათვის საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სრული ზოგადი განათლების მიღების შესაძლებლობის გაზრდა, ერთიან ეროვნულ გამოცდებზე მათი კონკურენტუნარიანობის გაზრდის ხელშეწყობა;

მოსწავლეებისათვის და სკოლებში დასაქმებულებისათვის ჯანსაღი და უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფა, მოსწავლეებისა და სკოლებში დასაქმებულებისათვის პირველადი და გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების დროულად აღმოჩენა;

2016-2017 სასწავლო წლისთვის საკლასო ჟურნალებით ყველა ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების უზრუნველყოფა;

სასკოლო ინიციატივების დაფინანსებით მოსწავლეზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის და სასკოლო გარემოს განვითარების ხელშეწყობა;

მოსწავლეების ინფორმირებულობის, მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობისა და სამოქალაქო ცნობიერების განვითარების ხელშეწყობა;

აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მცხოვრები ეთნიკური ქართველების მიერ ქართული ენობრივ-კულტურული იდენტობისა და ისტორიულ სამშობლოსთან კავშირის შენარჩუნებისა და ქართული ენის შესწავლის ხელშეწყობა.

უმაღლესი განათლება (პროგრამული კოდი 32 04)

უმაღლესი განათლების სფეროში განსახორციელებელი რეფორმების მიზნებიდან გამომდინარე, სახელმწიფოს განვითარებისა და საკუთრივ უმაღლესი განათლების სისტემის სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველსაყოფად უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში არსებული ინტელექტუალური პოტენციალის მიზნობრივად გამოყენება, ახალი სამეცნიერო პერსონალის მომზადების და მისი განვითარების ხელშეწყობა, სამეცნიერო კვლევისათვის პირობების შექმნა, სწავლის, სწავლებისა და სამეცნიერო კვლევის ინტეგრირების ხელშეწყობა;

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინტელექტუალური და მატერიალური პოტენციალის ინტეგრაციის ხელშეწყობა;

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების კურსდამთავრებულთათვის სკოლის გამოსაშვები გამოცდებისა და ერთიანი ეროვნული გამოცდების ჩატარების ხელშეწყობა;

საერთო სამაგისტრო გამოცდების, პროფესიული ტესტირებისა და მასწავლებლის სასერტიფიკაციო გამოცდების ჩატარება;

უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ერთიანი ეროვნული გამოცდების შედეგად ჩარიცხულ საქართველოსა და უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა სახელმწიფო სასწავლო გრანტით დაფინანსების უზრუნველყოფა;

წარჩინებული სტუდენტების სტიპენდიით უზრუნველყოფა;

უცხო ქვეყნის მოქალაქეთათვის სწავლების ხელშეწყობით საერთაშორისო კავშირების განმტკიცება, განათლების სფეროში თანამშრომლობის ხელშეწყობა;

განსაკუთრებით ნიჭიერი სტუდენტების ხელშეწყობა.

4.2.1

გამოცდების ორგანიზება (პროგრამული კოდი 32 04 01)

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების კურსდამთავრებულთათვის სკოლის გამოსაშვები გამოცდებისა და ერთიანი ეროვნული გამოცდების ჩატარების ხელშეწყობა;

საერთო სამაგისტრო გამოცდების, პროფესიული ტესტირებისა და მასწავლებლის სასერტიფიკაციო გამოცდების ჩატარება;

საერთაშორისო კვლევების (შეფასების) განხორციელების უზრუნველყოფა;

მოსწავლეთა და სტუდენტთა საერთაშორისო შეფასების უზრუნველყოფა.

4.2.2

სახელმწიფო სასწავლო, სამაგისტრო გრანტები და ახალგაზრდების წახალისება (პროგრამული კოდი 32 04 02)

უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ერთიანი ეროვნული გამოცდების შედეგად ჩარიცხულ საქართველოსა და უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა სახელმწიფო სასწავლო გრანტით დაფინანსების უზრუნველყოფა;

უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში საერთო სამაგისტრო გამოცდების შედეგად ჩარიცხულ სტუდენტთა სახელმწიფო სამაგისტრო გრანტით დაფინანსების უზრუნველყოფა;

წარჩინებული სტუდენტების სტიპენდიით უზრუნველყოფა;

უცხო ქვეყნის მოქალაქეთათვის სწავლების ხელშეწყობით საერთაშორისო კავშირების განმტკიცება, განათლების სფეროში თანამშრომლობის ხელშეწყობა.

4.2.3 უმაღლესი განათლების ხარისხის განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 04 03)

ახალგაზრდა და პერსპექტიული კადრების სწავლებისა და კვლევის პროცესში ჩართულობის ხელშეწყობა;

აკადემიური პერსონალის პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა;

ხარისხის უზრუნველყოფის სისტემის ინტერნაციონალიზაციის ხელშეწყობა.

4.2.4 უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 04 04)

ვებგვერდის „ქართული როგორც უცხო ენა“ (www.geofl.ge) ახალი სასწავლო-მეთოდური მასალით მუდმივად შევსება და განახლება;

ორენოვანი აკადემიური ლექსიკოგრაფიის განვითარების ხელშეწყობა;

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტუდენტების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის და ცხოვრების პირობების შემსწავლელი საერთაშორისო კვლევის – „ევროსტუდენტის“ – ჩატარება;

უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა.

4.3 საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 06)

საქართველოს განათლების სისტემაში საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა, სასკოლო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და სწავლების პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა;

თანამედროვე უნარ-ჩვევების დაუფლებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების უკეთ დამღვევის მიზნით საჯარო სკოლების პირველკლასელი მოსწავლეების პერსონალური კომპიუტერებით („ნეთბუქებით“) უზრუნველყოფა და წარჩინებული მოსწავლეების

კომპიუტერული ტექნიკით დაჯილდოება;

ოთხწლიან პერიოდში ყველა საჯარო სკოლის რეაბილიტაცია, აგრეთვე 150 ახალი საჯარო სკოლის აშენება და 300 მომავლის კლასის გახსნა;

საჯარო სკოლებში ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინფრასტრუქტურის განვითარება თანამედროვე სასწავლო გარემოს შესაქმნელად;

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს სისტემაში შემავალი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის მომზადება, ინვენტარითა და ტექნიკით აღჭურვა.

4.3.1 საგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და მოსწავლეების/სტუდენტების ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 32 06 01)

საქართველოს განათლების სისტემაში საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა, სასკოლო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და სწავლების პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა;

თანამედროვე უნარ-ჩვევების დაუფლებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების უკეთ დამღვევის მიზნით საჯარო სკოლების პირველკლასელი მოსწავლეების და მათი დამრიგებლების სასწავლო-საბავშვო პორტატიული კომპიუტერებით უზრუნველყოფა და წარჩინებული მოსწავლეების კომპიუტერული ტექნიკით დაჯილდოება;

საჯარო სკოლებში ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინფრასტრუქტურის განვითარება თანამედროვე სასწავლო გარემოს შესაქმნელად;

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს სისტემაში შემავალი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის მომზადება, ინვენტარითა და ტექნიკით აღჭურვა.

4.3.2 საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 06 02)

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული

პირებისა და ტერიტორიული ორგანოების, საგანმანათლებლო და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის მომზადება, ინვენტარიტა და ტექნიკით აღჭურვა.

4.3.2.1 ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 06 02 01)

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების მშენებლობა და რეაბილიტაცია;

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების სხვადასხვა ინვენტარიტა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა;

საჯარო სკოლების სასკოლო მერხებითა და სკამებით უზრუნველყოფა;

საჯარო სკოლებში წინა წლებში დამონტაჟებული გათბობის სისტემების მდგომარეობის მონიტორინგი და გამოვლენილი ხარვეზების აღმოფხვრა.

4.3.2.2 პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 06 02 02)

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების მშენებლობა და რეაბილიტაცია;

პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების სხვადასხვა ინვენტარიტა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა;

პროფესიული განათლების გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდისათვის ახალი და არსებული პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ბაზაზე ფუნქციონირებადი პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების მშენებლობა და რეაბილიტაცია და სხვადასხვა ინვენტარიტა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა.

4.3.2.3 უმაღლესი და სამეცნიერო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 06 02 03)

უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო

დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებების სხვადასხვა ინვენტარითა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა.

4.3.2.4

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისა და ტერიტორიული ორგანოების ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 06 02 04)

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისა და ტერიტორიული ორგანოების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისა და ტერიტორიული ორგანოების სხვადასხვა ინვენტარითა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა.

4.4

ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს (პროგრამული კოდი 32 07)

საქართველოს რეგიონებში ზოგადი განათლების ხარისხის განვითარებისათვის საჯარო სკოლების ინფრასტრუქტურისა და სასწავლო გარემოს გაუმჯობესება;

სკოლის მასწავლებლებისა და ადმინისტრაციის თანამშრომლებისათვის ტრენინგების ჩატარება და მათი საკლასო, ეროვნული და საერთაშორისო შეფასებების განხორციელება;

საკლასო, ეროვნული და საერთაშორისო შეფასებების განხორციელება;

ადგილობრივი ეკონომიკისათვის საჭირო, ბაზრის მოთხოვნების შესაფერისი პროფესიული განათლების ხელშეწყობა;

მაღალი ხარისხის, საერთაშორისო სტანდარტის უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება მეცნიერების, ტექნოლოგიების, საინჟინრო და მათემატიკის დარგებში;

საბუნებისმეტყველო და საინჟინრო სფეროებში ბაკალავრიატის ამერიკული საგანმანათლებლო პროგრამების დანერგვა და სახელმწიფო უმაღლესი საგანმანათლებლო ინსტიტუტების გაძლიერება.

4.5

მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 05)

სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ინტელექტუალური და მატერიალური პოტენციალის ინტეგრაციის ხელშეწყობა;

აკადემიური პერსონალის მობილობისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის წახალისება;

სამეცნიერო საგრანტო დაფინანსებით ფუნდამენტური და გამოყენებითი სამეცნიერო-ტექნოლოგიური კვლევების განხორციელების ხელშეწყობა;

მაგისტრანტთა სასწავლო-კვლევითი პროექტების დაფინანსება;

დოქტორანტურის საგანმანათლებლო პროგრამის საგრანტო დაფინანსება;

მეცნიერების აღდგენისა და განვითარებისათვის სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ხელშეწყობა;

სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობის განსხვავებული ფორმების ამოქმედება;

მეცნიერთა და ახალგაზრდა მკვლევართა საერთაშორისო თანამშრომლობის წახალისება;

სამეცნიერო კვლევების მართვის ოპტიმალური სქემის შემუშავება;

ინოვაციური პოლიტიკის განხორციელების ხელშეწყობა.

4.5.1 სამეცნიერო გრანტების გაცემისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 05 01)

სახელმწიფო გრანტების კონკურსის წესით, ღია, გამჭვირვალე და თავისუფალი კონკურენციის პრინციპების შესაბამისად გაცემის ორგანიზება;

საქართველოში არსებული სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პოტენციალის შესახებ მონაცემთა შეგროვება, დამუშავება და ანალიზი, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების განვითარების სახელმწიფო პრიორიტეტების განსახორციელებლად წინადადებების მომზადება;

მაგისტრატურისა და დოქტორანტურის საგანმანათლებლო პროგრამების დაფინანსების უზრუნველყოფა.

4.5.2 სამეცნიერო დაწესებულებების პროგრამები (პროგრამული კოდი 32 05 02)

ფუნდამენტური და გამოყენებითი სამეცნიერო კვლევების,

სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განახლება, ახალგაზრდა მეცნიერთა ხელშეწყობა;

სამეცნიერო კვლევებში საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავება;

საქართველოში მაღალი დონის სამეცნიერო ფორუმებისა და კონფერენციების მოწყობა.

4.5.3 მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის პროგრამების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 05 03)

საქართველოში მეცნიერების მსოფლიო მეცნიერების მიღწევათა შესაბამისად განვითარების ხელშეწყობა;

ფუნდამენტური და გამოყენებითი სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა;

საქართველოში მეცნიერების განვითარების პროგნოზირება და მსოფლიო მეცნიერების მიღწევათა შესაბამისად განვითარების სახელმწიფო პრიორიტეტების შესახებ წინადადებების მომზადება.

4.5.4 სოფლის მეურნეობის დარგში მეცნიერთა ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 05 04)

აგროსასურსათო სექტორში ფუნდამენტური და გამოყენებითი კვლევების ხელშეწყობა;

სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის შედეგად რეკომენდაციების შემუშავება, კვლევითი საქმიანობისა და სწავლების ერთობლივი ფუნქციონირების მხარდაჭერა, საერთაშორისო და სამეცნიერო-ტექნიკური თანამშრომლობის გაღრმავება.

4.5.5 მეცნიერების აღდგენა და განვითარება (პროგრამული კოდი 32 05 05)

მეცნიერების აღდგენისა და განვითარების უზრუნველსაყოფად სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ხელშეწყობა;

საქართველოში მეცნიერების პოპულარიზაცია;

სამეცნიერო კვლევებისა და ინოვაციების ხელშეწყობა.

4.6 პროფესიული განათლება (პროგრამული კოდი 32 03)

მოსახლეობის პროფესიულ-საგანმანათლებლო მოთხოვნილების დაკმაყოფილება, პირის პროფესიული განვითარების,

პროფესიული კარიერისა და სოციალური დაცვის ხელშეწყობა;

პროფესიული განათლებისა და მომზადების ერთიანი, ხარისხიანი და ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება;

პროფესიული განათლების რეფორმის სტრატეგიისა (2013–2020 წლები) და სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმის შესრულება;

პროფესიული განათლების ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობა, პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა;

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა სახელმწიფო ენის ცოდნის დონისა და პროფესიული კვალიფიკაციის ამალღებისათვის საქართველოს ეთნიკური უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებული რეგიონების ადგილობრივი თვითმმართველობის მოხელეთა და საჯარო სკოლების ადმინისტრაციის თანამშრომელთა გადამზადება;

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სფეროში პროფესიული საგანმანათლებლო საქმიანობის განხორციელება;

მაღალკვალიფიციური, შიდა და საერთაშორისო შრომის ბაზრებზე ორიენტირებული კონკურენტუნარიანი სპეციალისტების მომზადება ინფორმაციული ტექნოლოგიების სხვადასხვა მიმართულებით;

ერთიანი საინფორმაციო სისტემის შექმნა (მათ შორის, საჯარო სკოლებში), ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული სწავლისა და სწავლების მეთოდების შემოღება და თანამედროვე სასწავლო გარემოს შექმნა შესაბამისი ინტერნეტკავშირის უზრუნველყოფით.

4.6.1 პროფესიული განათლების განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 03 01)

პროფესიული განათლებისა და მომზადების ერთიანი, ხარისხიანი და ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება;

პროფესიული განათლების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირებულობის დონის ამაღლება და პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში პირთა ჩარიცხვის მაქსიმალურად გამჭვირვალე სისტემის ჩამოყალიბება;

შრომის ბაზარზე ორიენტირებული პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება;

პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების

თანამედროვე მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით აღჭურვა და ინფრასტრუქტურით უზრუნველყოფა;

პროფესიული განათლების გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდისათვის ახალი პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ჩამოყალიბება;

მასწავლებელთა მომზადებისა და პროფესიული განვითარების სისტემის ჩამოყალიბება;

ინკლუზიური პროფესიული განათლების დანერგვის ხელშეწყობა და საზოგადოებისაგან გარიყვის რისკის ქვეშ მყოფი პირებისათვის პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების ხელმისაწვდომობის გაზრდა;

სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე პირებისათვის პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა;

სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე პირების პროფესიული განათლების პროცესში საჭირო ტექნოლოგიური მხარდაჭერით უზრუნველყოფა;

არაფორმალური პროფესიული განათლების აღიარების მექანიზმების დანერგვა;

პროფესიული განათლების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირებულობის დონის ამაღლება.

4.6.2 ეროვნული უმცირესობების პროფესიული გადამზადება (პროგრამული კოდი 32 03 02)

საქართველოს ეთნიკური უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებული და მაღალმთიანი რეგიონების ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებში, თვითმმართველი ერთეულების მიერ მართულ საწარმოებსა და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირებში, აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებათა ტერიტორიულ ორგანოებსა და საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებში დასაქმებულთა გადამზადება, პროფესიული კვალიფიკაციისა და სახელმწიფო ენის ცოდნის ამაღლება.

4.6.3 განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემა (პროგრამული კოდი 32 03 03)

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სფეროში პროფესიული საგანმანათლებლო საქმიანობის განხორციელება;

მაღალკვალიფიციური, შიდა და საერთაშორისო შრომის ბაზრებზე ორიენტირებული კონკურენტუნარიანი სპეციალისტების მომზადება ინფორმაციული ტექნოლოგიების სხვადასხვა მიმართულებით;

განათლების სისტემაში თანამედროვე ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარება;

ერთიანი საინფორმაციო სისტემის შექმნა, მართვის ელექტრონული სისტემის დანერგვა-განვითარება, ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული სწავლისა და სწავლების მეთოდების შემოღება და თანამედროვე სასწავლო გარემოს შექმნა.

4.7 სამხედრო წვრთნა და განათლება (პროგრამული კოდი 29 02)

სამხედრო მოსამსახურეების წვრთნისა და განათლების სისტემის გაუმჯობესება; მაღალხარისხიანი და რეალურ საბრძოლო პირობებთან მაქსიმალურად მიახლოებული წვრთნების ჩატარება და მათი თანამედროვე საგანმანათლებლო სტანდარტების შესაბამისად მომზადება მაღალკვალიფიციური პირადი შემადგენლობის ჩამოსაყალიბებლად; სამხედრო სწავლებების, სასწავლო კურსების ჩატარება, სიმულაციური საშუალებების განვითარება, სამხედრო განათლება და დაწყებითი სამხედრო მომზადება, აგრეთვე სპეციალიზაციის კურსების ჩატარება.

4.8 სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 33 03)

ქვეყანაში სახელოვნებო განათლების დონის ამაღლების, სახელოვნებო განათლების სისტემის მოწესრიგების, მიღწეული წარმატებების პოპულარიზაციის, სახელოვნებო განათლების მიმართ საზოგადოების ინტერესის გაღრმავების მიზნით საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსადმი დაქვემდებარებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირების – უმაღლესი სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებების და სკოლისგარეშე სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებების განვითარების მხარდაჭერა თითოეული მათგანის მისიის შესაბამისი, შედეგებზე ორიენტირებული პროგრამების დაფინანსებით. პროგრამის საჭიროება განპირობებულია ქვეყნის სახელოვნებო განათლების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის, დიპლომების ვალიდობისა და მობილობის, კონკურენტუნარიანი კადრების მომზადების აუცილებლობით.

4.9 განათლებისა და მეცნიერების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის

შემუშავება და პროგრამების მართვა (პროგრამული კოდი 32 01)

განათლებისა და მეცნიერების სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება, ამ სფეროში არსებული ყველა რგოლის საქმიანობის კოორდინაცია და კონტროლი;

საქართველოს ყველა მოქალაქისათვის განათლების მიღების თანაბარი შესაძლებლობის უზრუნველყოფა;

ადრეული და სკოლამდელი განათლების სისტემის შექმნა და განვითარება, ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების სისტემების სრულყოფა, მეცნიერების განვითარებისა და სახელმწიფო ენობრივი პოლიტიკის განხორციელება;

საგანმანათლებლო პროგრამების საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცესთან ჰარმონიზაცია, საზოგადოების თითოეულ წევრთან და საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან ერთად განათლების ხარისხზე ზრუნვა, მისი მუდმივი გაუმჯობესება და საქართველოს საგანმანათლებლო სივრცის მიმართ ადგილობრივი და საერთაშორისო საზოგადოების ნდობის ამაღლება;

ეროვნული შეფასებების, ეროვნული სასწავლო გეგმის შემუშავების, დანერგვისა და განვითარების სისტემის სრულყოფა და მისი მუშაობის უზრუნველყოფა;

ეროვნული სასწავლო გეგმის ხელშეწყობის მიზნით I–VI და VII–XII კლასების სასკოლო სახელმძღვანელოების გრიფირება;

საგანმანათლებლო დაწესებულებების განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის შიდა და გარე მექანიზმების სრულყოფა;

მოდულური საგანმანათლებლო პროგრამების კონცეფციის დანერგვისთვის საკანონმდებლო ბაზისა და შესაბამისი ინსტიტუციური და საოპერაციო შესაძლებლობების შექმნა;

შრომის ბაზრის კვლევებით იდენტიფიცირებული პროფესიებისათვის პროფესიული სტანდარტების შემუშავება და არსებული პროფესიული სტანდარტების გადახედვა განახლებული მეთოდოლოგიის და საერთაშორისო გამოცდილების საფუძველზე;

პროფესიული განათლების სფეროში დისტანციური სწავლების კონცეფციის მომზადება და პილოტირება;

დამსაქმებლებთან თანამშრომლობით შესაბამისი პროფესიული მოდულური საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება.

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის მიერ საბიბლიოთეკო, ბიბლიოგრაფიული და სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის განხორციელება, საბიბლიოთეკო სტატისტიკური მონაცემების ცენტრალიზებული შეგროვება და ანალიზი, საბიბლიოთეკო დარგში სახელმწიფო დაცვის კონტროლი, შესაბამისი კადრების მომზადება-გადამზადების პოლიტიკის განსაზღვრა;

ელექტრონული ბიბლიოთეკის გაფართოება და შემოთავაზებული სერვისების გამრავალფეროვნება.

4.11

სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიגיტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება (პროგრამული კოდი 30 03)

განათლების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა და ევროპულ საპოლიციო განათლებასთან დაახლოება, სპეციალური პროფესიული პროგრამების ბაზაზე საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში მისაღები კადრების და მოქმედი თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება;

პრაქტიკული უნარების გამომუშავებისათვის არსებული ინფრასტრუქტურისა და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, აგრეთვე ობიექტების დამატება;

სამაგისტრო პროგრამის „საპოლიციო რეგულირების სამართლის“ განვითარება;

არსებული შენობა-ნაგებობების შესაბამისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით სათანადოდ აღჭურვა;

სამაგისტრო პროგრამის „პოლიციის მაგისტრის“ კურსდამთავრებულისათვის საშუალო რგოლის პოლიციელისათვის დამახასიათებელი უნარებისა და მენეჯერული თვისებების გამომუშავება;

საქართველოს უახლესი ისტორიის ამსახველი უმნიშვნელოვანესი მასალების დაცვის ხარისხის გაუმჯობესება.

4.12

სსიპ – განათლების საერთაშორისო ცენტრი (პროგრამული კოდი 58 00)

უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად აღიარებულ, პრიორიტეტულ უცხო ქვეყნის სხვადასხვა უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში სამაგისტრო და სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამებზე განათლების მიღების ხელშეწყობა;

საქართველოს საჯარო და საზოგადოებრივი სექტორების გაძლიერება მაღალკვალიფიციური კადრებით, სხვადასხვა საერთაშორისო პროგრამასა და კურსზე მომზადებით, კვალიფიკაციის ამაღლებით;

ქართველი ახალგაზრდების საერთაშორისო აკადემიურ და ახალგაზრდულ პროგრამებში მონაწილეობის ხელშეწყობა.

4.13 საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სისტემის თანამშრომელთა გადამზადება და სასწავლო ცენტრის განვითარება (პროგრამული კოდი 26 04)

სატრენინგო მოდული – საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აპარატის, სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისა და სხვა ორგანიზაციების თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ასამაღლებლად, ტრენინგების საჭიროებათა ანალიზის საფუძველზე ტრენინგების სრული ციკლის (დაგეგმვა, ორგანიზება, ჩატარება და შეფასება) განხორციელება; ტესტირების ღონისძიებების განხორციელება – საკონკურსო, საატესტაციო და საკვალიფიკაციო ტესტირებების ორგანიზება და ჩატარება საქართველოს მასშტაბით;

სტუდენტებისთვის ისეთი თემატური პროექტების განხორციელება, როგორებიცაა საზაფხულო და საზამთრო სკოლები როგორც საქართველოს, ისე რეგიონის (სამხრეთი კავკასია) მასშტაბით, რაც ხელს შეუწყობს შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული ადამიანური რესურსების განვითარებას; პროექტის „საჯარო მოხელის ბიბლიოთეკა“ განხორციელება, რომლის მიზანია საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტების განვითარების ხელშეწყობა და სახელმწიფო მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება; უცხოურენოვანი ლიტერატურის თარგმნა, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნება საქართველოში არსებული სახელმწიფო და ადგილობრივი ორგანიზაციებისა და ყველა სხვა დაინტერესებული პირისთვის;

პროექტის „50 საჯარო მოხელე“ გაგრძელება, რომელიც გულისხმობს ახალგაზრდების პიროვნული და პროფესიული განვითარების ხელშეწყობას, მათთვის საჯარო სამსახურის მუშაობის პრინციპების გაცნობას და მათ მიერ პრაქტიკული გამოცდილების მიღებას.

4.14 მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება (პროგრამული კოდი 09 02)

იუსტიციის მსმენელების (მოსამართლეობის კანდიდატების) სასწავლო კურსის რეგულარული განხორციელება სასამართლო სისტემის მაღალკვალიფიციური კადრებით

უზრუნველყოფისათვის;

მოქმედი მოსამართლეების და სასამართლოს თანამშრომლების გადამზადება რეგულარულად ჩატარებული ტრენინგების, სემინარების, „ვორკშოპებისა“ და კონფერენციების საშუალებით;

ევროპელ და ქართველ ექსპერტებთან თანამშრომლობით იუსტიციის უმაღლესი სკოლის სტრატეგიული განვითარების დოკუმენტის და შესაბამისი სამოქმედო გეგმის განხორციელება.

4.15 საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება (პროგრამული კოდი 23 05)

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში პროფესიული განვითარების სისტემის ჩამოყალიბება, ჩატარებული ტრენინგების საჭიროებათა ანალიზის მოთხოვნების შესაბამისი სასწავლო პროექტების განხორციელება, თანამდებობრივი ტრენინგებისა და კარიერის განვითარებისკენ მიმართული სასწავლო პროგრამებისა და პროექტების განხორციელება;

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში პროფესიული ცოდნის დონის ამაღლებისათვის მსოფლიოს წამყვან სასწავლო დაწესებულებებთან ერთად სასწავლო პროგრამების და ტრენინგპროგრამების შემუშავება და განხორციელება, მათ შორის, ნიდერლანდის სამეფოს ფინანსთა სამინისტროსთან გაფორმებული ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან ერთად განხორციელებული სასწავლო პროგრამის ფარგლებში;

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემისთვის და სხვა ორგანიზაციებისთვის კადრების შერჩევის ხელშეწყობა;

სახელმწიფოს მიერ კერძო სექტორის განვითარებისკენ, აგრეთვე სახელმწიფო სერვისების გაუმჯობესებისკენ მიმართული რეფორმების აქტიური მხარდაჭერა სხვადასხვა სახის, სასწავლო-შემეცნებითი, სემინარული და საკონფერენციო ტიპის პროექტების განხორციელებით.

4.16 სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემისათვის თანამშრომელთა მომზადება და პროფესიული განვითარება (პროგრამული კოდი 27 03)

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემის თანამშრომელთა პროფესიული მომზადება-გადამზადებით ქვეყანაში მიმდინარე სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის, სასჯელაღსრულების სისტემაში ევროპის საბჭოსა და გაეროს სტანდარტების მოთხოვნათა დანერგვისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის ხელშეწყობა;

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სისტემის კვალიფიციური კადრებით უზრუნველყოფა;

სხვადასხვა სახელმწიფო სტრუქტურასთან, აკადემიურ ინსტიტუტთან, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და სხვადასხვა ქვეყნის შესაბამის სასწავლო დაწესებულებებთან სტრატეგიული თანამშრომლობის გაღრმავება;

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სისტემაში მისაღები და მომუშავე კადრების ტესტირების ინსტიტუტის დანერგვა და ტესტირების საჭიროებისამებრ ჩატარება, სისტემაში კვალიფიციური კადრების მიღების და მათი პროფესიონალიზმის დონის ამაღლების ხელშეწყობა;

არსებული სასწავლო პროგრამების განახლება და ახალი სასწავლო პროგრამების მომზადება ადგილობრივი რესურსებითა და საერთაშორისო ექსპერტების მონაწილეობით, სწავლების ხარისხის სისტემატური გაუმჯობესების უზრუნველყოფა;

განათლებისა და პროფესიული განვითარების ხარისხის უზრუნველყოფა და სასწავლო პროგრამების განვითარება;

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სისტემაში ახლად დანერგილი მენტორინგის ინსტიტუტის განვითარება;

ახალი სახელმძღვანელოების მომზადება, ბიბლიოთეკის განვითარება.

4.17 ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება (პროგრამული კოდი 01 03)

ქვეყანაში ჰერალდიკის საკითხებში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება;

მუნიციპალიტეტების, მათ შორის, თვითმმართველი ქალაქების, სიმბოლიკის (დროშა, გერბი) შექმნის, მიღების, დამტკიცებისა და გამოყენების წესების სწავლებისათვის სემინარის მომზადება და ჩატარება;

მუნიციპალიტეტების, მათ შორის, თვითმმართველი ქალაქების, სიმბოლიკის გამოფენის მომზადება და ჩატარება.

4.18 მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში (პროგრამული კოდი 28 02)

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა და სხვა უწყებებში საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროში

დასაქმებულ საჯარო მოხელეთა პროფესიული განვითარება და კვალიფიკაციის ამაღლება;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ლევან მიქელაძის სახელობის დიპლომატიური სასწავლო ცენტრის სრულყოფა (თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლება, ახალი პროგრამების შემუშავება და არსებული პროგრამების დახვეწა);

მსოფლიოს წამყვან დიპლომატიურ სკოლებთან და აკადემიებთან მჭიდრო თანამშრომლობა;

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლებისათვის ბიბლიოთეკის გამდიდრება.

5 მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება

მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი ფუნდამენტური პრიორიტეტული მიმართულებაა. მსოფლიო ეკონომიკის არასახარბიელო მდგომარეობის ფონზე განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საქართველოს ეკონომიკის პოზიტიური მაკროეკონომიკური პარამეტრების შენარჩუნება და გაუმჯობესება, ვინაიდან ეს მაჩვენებლები მთავარი წინაპირობაა კაპიტალისა და ინვესტიციების მოზიდვისათვის, არსებული საწარმოების გაფართოებისა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნისათვის. იქიდან გამომდინარე, რომ საქართველოს ეკონომიკა ინტეგრირებულია მსოფლიო ეკონომიკაში და, შესაბამისად, განიცდის მასში მიმდინარე პროცესების გავლენას, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ჯანსაღი მაკროეკონომიკური პარამეტრების შენარჩუნებას და მათ გასაუმჯობესებლად საჭირო ღონისძიებების განხორციელებას;

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა ემყარება თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის საყოველთაო პრინციპებს და იმ თანამედროვე მიდგომებს, რომლებიც გამოკვეთს სახელმწიფოს როლს სოციალური კეთილდღეობისა და სოციალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში;

ეკონომიკური პოლიტიკა მდგრადი განვითარების მოდელს დაეფუძნება. სისტემური ტრანსფორმაციის პროცესში საკვანძო როლი მიენიჭება სახელმწიფოს, რომელმაც უნდა განსაზღვროს განვითარების სტრატეგია უმთავრესი მიზნებისა და შესაბამისი ინდიკატორების დონეზე. განვითარების სტრატეგიის ფარგლებში განისაზღვრება ყველა ფუნქცია, რომელთა არსებობა აუცილებელია სტაბილური განვითარებისა და საზოგადოებრივი კეთილდღეობისათვის;

პრიორიტეტით გათვალისწინებული მიზნების მისაღწევად

დაგეგმილი სამუშაოები რამდენიმე მიმართულებას მოიცავს, კერძოდ, გულისხმობს მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის მაღალი მაჩვენებლის მიღწევას, სახელმწიფო ვალის ეფექტიან მართვას, სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტის შემცირებას და ინფლაციის დონის დარეგულირებას;

სახელმწიფო საგარეო ვალთან დაკავშირებით სახელმწიფო პოლიტიკა უზრუნველყოფს სახელმწიფო საგარეო ვალის პორტფელის ხელსაყრელი ფინანსური პარამეტრების შენარჩუნებას და მის მდგრადობას. ამის მიღწევა შესაძლებელი იქნება სახელმწიფო საგარეო ვალის კონსერვატიული და პრაგმატული მართვით. სხვადასხვა ტიპის გლობალური/ეგზოგენური რისკებისა და გამოწვევების არსებობის პირობებში ფისკალური მდგრადობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რათა ქვეყანამ ეკონომიკური და სოციალური სტაბილურობა შეინარჩუნოს. სახელმწიფო ვალი ლიმიტირებულია და არ უნდა აღემატებოდეს მთლიანი შიდა პროდუქტის 60%-ს;

სახელმწიფო განახორციელებს ახალ პროგრამებსა და ინიციატივებს და ფისკალური და მონეტარული ინსტრუმენტების გამოყენებით ხელს შეუწყობს ეროვნული ვალუტით გრძელვადიანი საკრედიტო რესურსების ეკონომიკაში ჩართვას, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას და, ამავე დროს, მნიშვნელოვნად შეამცირებს დოლარიზაციის კოეფიციენტს;

გრძელვადიანი ეკონომიკური სტაბილურობისათვის სახელმწიფოს მიერ ვალდებულებების სათანადო დონეზე შესასრულებლად და ინვესტორთა ნდობის შესანარჩუნებლად მნიშვნელოვანი პარამეტრია ბიუჯეტის დეფიციტის მაჩვენებელი. მაქსიმალურად დაბალანსებული ბიუჯეტით უზრუნველყოფილი იქნება ეკონომიკური სტიმულირება და გლობალური ეკონომიკური გამოწვევების შემთხვევაში მაკროეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნება. საშუალოვადიან პერიოდში უზრუნველყოფილი იქნება დეფიციტის მაჩვენებლის დაბალი ნიშნული;

თავისუფალი ეკონომიკური კურსი, დაბალი და მარტივი გადასახადები, ხარისხიანი საგადასახადო ადმინისტრირება, გონივრული და ზომიერი რეგულაციები უზრუნველყოფს ეკონომიკური ზრდის მაღალი მაჩვენებლების მისაღწევად საჭირო გარემოს შექმნას. შესაბამისად, პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფს საგადასახადო და მარეგულირებელი ადმინისტრირების ტვირთის მეწარმეთა სიმძლავრის პროპორციულად გადანაწილებას და ამით მცირე და საშუალო მეწარმეობის მეტ სტიმულირებას;

გაგრძელდება მუშაობა ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების შესახებ ხელშეკრულებების გაფორმებისათვის, რათა საქართველოში ეკონომიკური საქმიანობა კომფორტული იყოს როგორც საქართველოს

მოქალაქეებისათვის, ისე არარეზიდენტი პირებისათვის. პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებები მიმართული იქნება ქვეყანაში საუკეთესო საინვესტიციო გარემოს შექმნისა და მდგრადი ეკონომიკური განვითარებისაკენ, რაც გულისხმობს სამუშაოების ჩატარებას, რათა საქართველომ გააძლიეროს თავისი პოზიცია, როგორც რეგიონის ლიდერმა, დაბალი გადასახადების, სწრაფი და ხარისხიანი მომსახურების, ლიბერალური კანონმდებლობისა და სტაბილური განვითარების მაჩვენებლების კუთხით;

გაგრძელდება მუშაობა თავისუფალი და პრეფერენციული სავაჭრო რეჟიმების გამოყენების გაუმჯობესების, საქონლის ექსპორტისა და ინვესტიციების გაზრდის მიზნით. ამის მიღწევა შესაძლებელია მხოლოდ საუკეთესო ბიზნესკლიმატის შექმნით, იმ სისუსტეების გათვალისწინებით, რომლებიც აქვს საქართველოს მისი ბაზრის ზომიდან და გეოპოლიტიკური გამოწვევებიდან გამომდინარე. სახელმწიფოს კურსი საგადასახადო სისტემისა და ადმინისტრირების გამარტივებისათვის, კონკურენტული და არაკორუფციული გარემოს უზრუნველყოფა და შრომის ბაზრის გონივრული და მოქნილი რეგულაციები უზრუნველყოფს საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას და პოზიტიური სამეწარმეო გარემოს ჩამოყალიბებას;

საქართველოსათვის რეალურ სექტორში ინვესტიციების განხორციელება ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია. სახელმწიფო შექმნის ხელსაყრელ გარემოს როგორც შიგა, ისე უცხოური ინვესტიციებისთვის, რაც გულისხმობს ინვესტიციების დაცულობას, სტაბილური და პროგნოზირებადი ბიზნესგარემოს შექმნას. პოლიტიკა მიმართული იქნება აგრეთვე დანაზოგებისა და რეინვესტირების გაზრდისაკენ. სახელმწიფო პოლიტიკა, მოხმარებაზე ორიენტირებული ეკონომიკის ნაცვლად, დანაზოგებისა და კაპიტალიზაციის ზრდაზე ორიენტირებული ეკონომიკისაკენ იქნება მიმართული, რაც გრძელვადიანი მდგრადი ზრდის განმსაზღვრელი უნდა იყოს;

საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის კუთხით საქართველოს მთავრობისათვის პრიორიტეტულია საექსპორტო საბაზრო არეალების მნიშვნელოვანი გაფართოება, ევროკავშირისა და ამერიკის შეერთებულ შტატებთან თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმების ამოქმედება, რუსეთის ფედერაციასთან სავაჭრო ურთიერთობების აღდგენა;

სახელმწიფო უზრუნველყოფს სამართლიანი, თავისუფალი და კონკურენტული საბაზრო გარემოს შექმნას; ხელი შეეწყობა თანამედროვე და მოქნილი ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებას, რომელზედაც თანაბრად მიუწვდება ხელი ყველა ეკონომიკურ სუბიექტს;

საქართველოს ეკონომიკის გლობალური კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად მოხდება ეკონომიკის სტრუქტურული მოდერნიზება, რომელიც ქვეყნის შედარებითი უპირატესობების გონივრულ გამოყენებას დაემყარება; განხორციელდება ექსპორტის სტიმულირება და იმპორტის ჩანაცვლება;

პრიორიტეტის ერთ-ერთი მიზანია მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობა, სამართლიანობის პრინციპზე დაფუძნებული სამემოსავლო გადასახადის დაუბეგრავი მინიმუმის შემოღება და მოქალაქეებისათვის თავიანთი შესაძლებლობების მაქსიმალური რეალიზების საშუალების მიცემა დასაქმების სტიმულირების, საგადასახადო სისტემის ჰარმონიზაციისა და ოპტიმიზაციის გზით, აგრეთვე საგადასახადო კანონმდებლობის მოწესრიგება, რაც გულისხმობს ბუნდოვანი და ორმაგი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობის მომცემი დებულებების აღმოფხვრას, საგადასახადო ნორმების გამარტივებას და სადავო ნორმების მეწარმის სასარგებლოდ გადაწყვეტას. შემცირდება საგადასახადო დავების განხილვაში სახელმწიფოს დომინანტური როლი; შეიქმნება მცირე ბიზნესის დაბეგვრის ოპტიმალური მოდელი, აღრიცხვა-ანგარიშგების მარტივი წესები და დაბეგვრის ალტერნატიული მექანიზმები; განხორციელდება საგადასახადო სისტემაში ცალკეული დარღვევების დეკრიმინალიზაცია;

ერთი მხრივ, სამართლიანი კონკურენციის პოლიტიკა და, მეორე მხრივ, მცირე და საშუალო საწარმოთა მხარდაჭერა უზრუნველყოფს მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის მოცულობისა და შემოსავლის ზრდას. შესაბამისად, გაიზრდება ამ სექტორში დასაქმების მაჩვენებლები, რაც სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების ერთ-ერთი საფუძველი იქნება;

სახელმწიფო უზრუნველყოფს, რომ საქართველოს ეკონომიკის განვითარება მეტწილად ადგილობრივი წარმოების განვითარებასა და დანაზოგების სტიმულირებაზე იყოს დაფუძნებული. გაფართოვდება ბიზნესის განვითარების შესაძლებლობები და დაინერგება გრძელვადიანი სახელმწიფო პროგრამები. სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული პოლიტიკა ხელს შეუწყობს საბანკო სექტორისა და ბიზნესსტრუქტურების პარტნიორულ თანამშრომლობას;

ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანის, ინვესტიციების მოზიდვისა და საგადასახადო ბალანსის მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით საქართველოს მთავრობა ინვესტორებს შეუქმნის სტაბილურ სამართლებრივ გარემოს, გაათავისუფლებს ხელისუფლების ზეგავლენისაგან და მისცემს საკუთრების დაცვის მყარ გარანტიებს. იგი გაააქტიურებს მუშაობას ევროკავშირისა და ამერიკის შეერთებულ შტატებთან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებების დასადებად და ამ მიზნით, საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად, შეიტანს ცვლილებებს

საქართველოს ორგანულ კანონში „საქართველოს შრომის კოდექსი“, შემოიღებს კონკურენციის შესახებ რეალურ კანონმდებლობას და რეგულირების მექანიზმებს, უზრუნველყოფს სტანდარტიზაციისა და სერტიფიცირების მექანიზმების დანერგვას და სურსათის უსაფრთხოებას, რაც აუცილებელი წინაპირობაა ამ შეთანხმებების დადებისათვის, აგრეთვე განახორციელებს საგარეო ვაჭრობის ინტერვენციებისაგან დაცვის რეგულირების ანტიდემპინგურ ღონისძიებებს;

ხელი შეეწყობა საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის – საქსტატის ეფექტიან ფუნქციონირებას და მისი დამოუკიდებლობის მაღალ ხარისხს. უზრუნველყოფილი იქნება მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის ღონისძიებები.

5.1 **ეკონომიკური და სექტორული (ტრანსპორტი, მშენებლობა) პოლიტიკა და მისი განხორციელების კოორდინაცია (პროგრამული კოდი 24 01)**

ეკონომიკური პროცესების ანალიზი, სექტორული კვლევების განხორციელება ქვეყნის ეკონომიკის ძლიერი და სუსტი მხარეების გამოსავლენად;

მაკროეკონომიკური სტატისტიკური მონაცემების ანალიზი და შესაბამისი ანგარიშის მომზადება;

არსებული კანონმდებლობის, აგრეთვე ახალი ნორმატიული აქტების პროექტების სამეწარმეო გარემოზე მარეგულირებელი გავლენის შეფასება (RIA);

არსებული ეკონომიკური სიტუაციის ანალიზი და ახალი ტენდენციების გამოვლენა ინვესტიციების მოზიდვის მიმართულებით;

ეკონომიკის პრიორიტეტული სექტორების შესწავლა და დეტალური კვლევა;

კაპიტალის ბაზრის რეფორმისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

საქართველოს საერთაშორისო ეკონომიკურ სივრცეში ინტეგრაციისათვის სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებთან ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავება;

რეგიონალური და მრავალმხრივი სავაჭრო ურთიერთობებისა და რეჟიმების ანალიზი და მათი განვითარებისათვის რეკომენდაციების მომზადება;

ექსპორტის ხელშეწყობისათვის საქართველოს საგარეო ვაჭრობის

შედეგების ანალიზი, ახალი საექსპორტო ბაზრებისა და პროდუქციის იდენტიფიკაცია, სავაჭრო ბალანსის გაუმჯობესებისათვის რეკომენდაციების შემუშავება;

„მწვანე ზრდის“ ეროვნული კონცეფციის მომზადება, რომელშიც გაერთიანებული იქნება ქვეყნის მდგრადი ეკონომიკური განვითარების, სოციალური და გარემოსდაცვითი საკითხების მნიშვნელოვანი ასპექტები;

დაბალემისიანი განვითარების სტრატეგიის (LEDS) შემუშავებისა და განხორციელების მიზნით მშენებლობის, ტრანსპორტისა და მრეწველობის სექტორებში შემარბილებელი ღონისძიებების მომზადება (სტრატეგია ითვალისწინებს გრძელვადიან პერსპექტივაში ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობას სათბურის გაზების (GHG) ემისიების შემცირების ხარჯზე);

მდგრად ეკონომიკურ განვითარებასთან („მწვანე ეკონომიკასთან“) დაკავშირებულ საკითხებთან მიმართებით საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება საინფორმაციო ვებპორტალის (www.greengeorgia.ge) მუდმივი განახლების, სემინარებისა და საჯარო ლექციების მეშვეობით;

საქართველოში ყოველწლიური ბიზნესფორუმის გამართვა;

საფრანგეთში (ქ. კანში) უძრავი ქონების საერთაშორისო გამოფენაში (MIPIM) მონაწილეობა საქართველოში არსებული საინვესტიციო პროექტებისა და შესაძლებლობების გაცნობის, ქვეყანაში დამატებითი ინვესტიციების შემოდინებისა და უძრავი ქონების სექტორის განვითარების მიზნით;

საპენსიო სისტემის რეფორმის ფარგლებში დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე გადასვლასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელება: შენატანების შეგროვებისა და ადმინისტრირების ორგანოს იდენტიფიცირება; საპენსიო სისტემის ოპერატორების დიზაინის და პერსონიფიცირებული ანგარიშგების სისტემის დანერგვა; აქტივების მმართველი ფონდის შერჩევა და ლიცენზირება; რეგულირების გეგმის შექმნა, რომელიც მოიცავს საინვესტიციო, მმართველობის პრინციპებს, რისკების მართვის დირექტივებს და სხვა; კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის დანერგვა და ამოქმედება;

აზიის განვითარების ბანკის მხარდაჭერით ტრანსპორტის ეროვნული პოლიტიკის დოკუმენტისა და შესაბამისი სამოქმედო გეგმის შემუშავება;

ევროპის საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებისათვის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ

შეთანხმების (AA) და ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) ფარგლებში ტრანსპორტის სფეროსთან დაკავშირებული დირექტივებისა და რეგულაციების იმპლემენტაცია;

ადგილობრივი გადამზიდველების საერთაშორისო სატრანსპორტო ბაზარზე გამარტივებული პროცედურებით შესვლის ხელშეწყობისათვის სხვადასხვა ქვეყანასთან საერთაშორისო შეთანხმებების გაფორმება;

ევროპიდან აზიისაკენ და უკუმიმართულებით სარკინიგზო ტრანსპორტით ტვირთების გამარტივებული პროცედურებით გადაზიდვისათვის მრავალმხრივი შეთანხმებების გაფორმება;

ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო დერეფნის ეფექტიანი ფუნქციონირების ხელშეწყობა; სატრანზიტო გადაზიდვების განვითარების ხელშეწყობის პოლიტიკის განვითარება და განხორციელება;

სამოქალაქო ავიაციისა და საზღვაო ტრანსპორტის სფეროების უსაფრთხოების დონის ამაღლება, აგრეთვე ამ სფეროებში მომხდარი სატრანსპორტო შემთხვევებისა და ინციდენტების მოკვლევისა და პრევენციისათვის ზომების მიღება;

მშენებლობის სფეროში მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

სამრეწველო და სამოქალაქო მშენებლობის ხელშეწყობა და სამშენებლო პროდუქციის წარმოების განვითარება;

საქართველოში წარმოებული სამშენებლო პროდუქციის საერთაშორისო გამოფენა-ბაზრობებში მონაწილეობის ხელშეწყობა;

საქართველოს და საერთაშორისო ბაზრებზე მშენებლობისა და სამშენებლო მასალების პოპულარიზაცია;

ქვეყნის სივრცითი მოწყობის გენერალური სქემის, მუნიციპალიტეტების სივრცითი მოწყობის გეგმების, დასახლებათა მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმებისა და განაშენიანების რეგულირების გეგმების შემუშავების უზრუნველყოფა, აგრეთვე აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების სივრცითი მოწყობის სქემების შემუშავების ხელშეწყობა;

სამშენებლო სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის ევროპულ და საერთაშორისო ნორმებთან დაახლოება და ამ მიზნით საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთობის/თანამშრომლობის გაღრმავება;

სარეკრეაციო ტერიტორიაზე მშენებლობის ნებართვის გაცემის I და II სტადიებზე პროექტების შეთანხმება;

ინვესტიციების გაზრდისა და ეკონომიკის განვითარების მიზნით სახელმწიფო ქონების, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული აქტივების და სახელმწიფო საწარმოთა ეფექტიანი მართვის/განკარგვის და გამჭვირვალობის ხელშეწყობა;

ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის მეწარმეობის განვითარების ხელშეწყობა მიკრო ბიზნესისა და მცირე ბიზნესის ხელშეწყობის, ექსპორტის განვითარების ხელშეწყობის, დამწყები, აგრეთვე არსებული მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის ტექნიკური დახმარების გაწევისა და კომპანიებისათვის ფინანსების ხელმისაწვდომობის გამარტივების გზით;

ქვეყნის ეკონომიკის მდგრადი განვითარებისათვის ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარების ხელშეწყობა, რაც ითვალისწინებს საქართველოს მასშტაბით დარგობრივ სამრეწველო ინოვაციათა ლაბორატორიების („ფაბლაბების“) და საზოგადოებრივ ინოვაციათა ცენტრების (CIC) ჩამოყალიბებას, საქართველოში „აუთსორსზე“ ორიენტირებული სპეციალისტების მომზადებას ინფორმაციული ტექნოლოგიების პრიორიტეტული მიმართულებებით და საქართველოს ინოვაციური შესაძლებლობების და კონკურენტუნარიანობის გაზრდას ინოვაციის აქსელერაციისა და ახალი ტექნოლოგიისა და პროდუქტის კომერციალიზაციის მოდელის შექმნით;

ელექტრონული კომუნიკაციების, ინფორმაციული ტექნოლოგიებისა და საფოსტო კავშირის შემდგომი განვითარებისათვის თანამედროვე და უნივერსალური საფოსტო მომსახურებების დანერგვა, საქართველოს გლობალურ სავაჭრო სივრცეში ინტეგრირება, მოსახლეობის ცხოვრების ეკონომიკური და სოციალური დონის ამაღლება, საინფორმაციო საზოგადოების მშენებლობის პროცესის დაჩქარება;

ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობისათვის საქართველოს მასშტაბით შიდა ფრენების სუბსიდირება;

ქვეყანაში საზღვაო პროფესიული საგანმანათლებლო სფეროს ხელშეწყობა.

5.1.1

ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება (პროგრამული კოდი 24 01 01)

ეკონომიკური პროცესების ანალიზი, სექტორული კვლევების განხორციელება ქვეყნის ეკონომიკის ძლიერი და სუსტი

მხარეების გამოსავლენად;

მაკროეკონომიკური სტატისტიკური მონაცემების ანალიზი და შესაბამისი ანგარიშის მომზადება;

არსებული კანონმდებლობის, აგრეთვე ახალი ნორმატიული აქტების პროექტების სამეწარმეო გარემოზე მარეგულირებელი გავლენის შეფასება (RIA);

არსებული ეკონომიკური სიტუაციის ანალიზი და ახალი ტენდენციების გამოვლენა ინვესტიციების მოზიდვის მიმართულებით;

ეკონომიკის პრიორიტეტული სექტორების შესწავლა და დეტალური კვლევების განხორციელება;

კაპიტალის ბაზრის რეფორმისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

საქართველოს საერთაშორისო ეკონომიკურ სივრცეში ინტეგრაციისათვის სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებთან ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავება;

რეგიონალური და მრავალმხრივი სავაჭრო ურთიერთობებისა და რეჟიმების ანალიზი და მათი განვითარებისათვის რეკომენდაციების მომზადება;

ექსპორტის ხელშეწყობისათვის საქართველოს საგარეო ვაჭრობის შედეგების ანალიზი, ახალი საექსპორტო ბაზრებისა და პროდუქციის იდენტიფიკაცია, სავაჭრო ბალანსის გაუმჯობესებისათვის რეკომენდაციების შემუშავება;

„მწვანე ზრდის“ ეროვნული კონცეფციის მომზადება, რომელშიც გაერთიანებული იქნება ქვეყნის მდგრადი ეკონომიკური განვითარების, სოციალური და გარემოსდაცვითი საკითხების მნიშვნელოვანი ასპექტები;

დაბალემისიანი განვითარების სტრატეგიის (LEDS) შემუშავებისა და განხორციელების მიზნით მშენებლობის, ტრანსპორტისა და მრეწველობის სექტორებში შემარბილებელი ღონისძიებების მომზადება (სტრატეგია ითვალისწინებს გრძელვადიან პერსპექტივაში ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობას სათბურის გაზების (GHG) ემისიების შემცირების ხარჯზე);

მდგრად ეკონომიკურ განვითარებასთან („მწვანე ეკონომიკასთან“) დაკავშირებულ საკითხებთან მიმართებით

საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება საინფორმაციო ვებპორტალის (www.greengeorgia.ge) მუდმივი განახლების, სემინარებისა და საჯარო ლექციების მეშვეობით;

საქართველოში ყოველწლიური ბიზნესფორუმის გამართვა;

საფრანგეთში (ქ. კანში) უძრავი ქონების საერთაშორისო გამოფენაში (MIPIM) მონაწილეობა;

შენატანების შეგროვებისა და ადმინისტრირების ორგანოს იდენტიფიცირება;

საპენსიო სისტემის ოპერატორების დიზაინის და პერსონიფიცირებული ანგარიშგების სისტემის დანერგვა;

აქტივების მმართველი ფონდის შერჩევა და ლიცენზირება;

რეგულირების გეგმის შექმნა, რომელიც მოიცავს საინვესტიციო, მმართველობის პრინციპებს, რისკების მართვის დირექტივებს და სხვა;

კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის დანერგვა და ამოქმედება;

აზიის განვითარების ბანკის მხარდაჭერით ტრანსპორტის ეროვნული პოლიტიკის დოკუმენტისა და შესაბამისი სამოქმედო გეგმის შემუშავება;

ევროპის საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებისათვის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების (AA) და ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) ფარგლებში ტრანსპორტის სფეროსთან დაკავშირებული დირექტივებისა და რეგულაციების იმპლემენტაცია;

ადგილობრივი გადამზიდველების საერთაშორისო სატრანსპორტო ბაზარზე გამარტივებული პროცედურებით შესვლის ხელშეწყობისათვის სხვადასხვა ქვეყანასთან საერთაშორისო შეთანხმებების გაფორმება;

ევროპიდან აზიისაკენ და უკუმიმართულებით სარკინიგზო ტრანსპორტით ტვირთების გამარტივებული პროცედურებით გადაზიდვისათვის მრავალმხრივი შეთანხმებების გაფორმება;

ევროპა–კავკასია–აზიის სატრანსპორტო დერეფნის ეფექტიანი ფუნქციონირების ხელშეწყობა; სატრანზიტო გადაზიდვების

განვითარების ხელშეწყობის პოლიტიკის განვითარება და განხორციელება;

სამოქალაქო ავიაციისა და საზღვაო ტრანსპორტის სფეროებში მომხდარი სატრანსპორტო შემთხვევებისა და ინციდენტების მოკვლევისა და პრევენციისათვის ზომების მიღება, რაც გულისხმობს ამ ინციდენტებისა და შემთხვევების მოკვლევისას გამოვლენილი მიზეზ-ფაქტორების გაანალიზებით პრევენციისათვის რეკომენდაციების შემუშავებას და მათი სააგენტოებისა და კომპანიებისათვის მიწოდებას, რის საფუძველზედაც ამაღლება სამოქალაქო ავიაციისა და საზღვაო ტრანსპორტის სფეროების უსაფრთხოების დონე;

მშენებლობის სფეროში მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

სამრეწველო და სამოქალაქო მშენებლობის ხელშეწყობა და სამშენებლო პროდუქციის წარმოების განვითარება;

საქართველოში წარმოებული სამშენებლო პროდუქციის საერთაშორისო გამოფენა-ბაზრობებში მონაწილეობის ხელშეწყობა;

საქართველოს და საერთაშორისო ბაზრებზე მშენებლობისა და სამშენებლო მასალების პოპულარიზაცია;

ქვეყნის სივრცითი მოწყობის გენერალური სქემის, მუნიციპალიტეტების სივრცითი მოწყობის გეგმების, დასახლებათა მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმებისა და განაშენიანების რეგულირების გეგმების შემუშავების უზრუნველყოფა, აგრეთვე აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების სივრცითი მოწყობის სქემების შემუშავების ხელშეწყობა;

სამშენებლო სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის ევროპულ და საერთაშორისო ნორმებთან დაახლოება და ამ მიზნით საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთობის/თანამშრომლობის გაღრმავება;

სარეკრეაციო ტერიტორიაზე მშენებლობის ნებართვის გაცემის I და II სტადიებზე პროექტების შეთანხმება;

სამშენებლო სფეროს მარეგულირებელი კანონმდებლობის დახვეწა და გამარტივება, სივრცითი დაგეგმარებისა და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსის პროექტის შემუშავება და მიღება;

სამშენებლო სფეროში საკანონმდებლო ცვლილებების და სხვა სიახლეების გაცნობა და ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.

5.1.2

სახელმწიფო ქონების მართვა (პროგრამული კოდი 24 01 02)

მომხმარებელზე ორიენტირებული მომსახურების, ქვეყანაში კარგი მმართველობისა და თავისუფალი ბიზნესგარემოს განვითარების, სახელმწიფოსა და მესაკუთრის კანონიერი ინტერესების დაცვის უზრუნველყოფა, რომელიც ხორციელდება სამი ძირითადი მიმართულებით: სახელმწიფო ქონების მართვა, სახელმწიფო ქონების განკარგვა და სახელმწიფო საწარმოთა მართვა;

სახელმწიფო ქონების, სახელმწიფო საწარმოთა ეფექტიანი მართვის/განკარგვის და გამჭვირვალობის ხელშეწყობის მიზნით:

სახელმწიფო საპრივატიზაციო ობიექტების აღრიცხვა და შეფასება, რაც იძლევა სრულფასოვან ინფორმაციას საქართველოს მასშტაბით არსებულ სახელმწიფო ქონებაზე;

სახელმწიფო საწარმოთა მართვა/განკარგვა, რომლის ფარგლებშიც ხორციელდება მართვაში რიცხული ლიკვიდური, გადახდისუნარო და მოგებიანი საწარმოების კლასიფიკაცია ქონებრივი და ფინანსური მდგომარეობის მიხედვით, აგრეთვე არალიკვიდური საწარმოების რესტრუქტურისა;

სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ქონების დაცვის ღონისძიებების განხორციელება, რაც ითვალისწინებს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უმნიშვნელოვანესი ობიექტების (მათ შორის, მთელი საქართველოს მასშტაბით კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების) დაცვას;

სახელმწიფო ქონების განკარგვის პროცესის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებისათვის პროექტის „სოფლიდან გაუსვლელად“ განხორციელება, რომელიც ხელს შეუწყობს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს საქმიანობის პოპულარიზაციას რეგიონებში და ადგილობრივ დონეზე სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ობიექტების ეფექტიან განკარგვას.

5.1.3

მეწარმეობის განვითარება (პროგრამული კოდი 24 01 03)

დამწყები, აგრეთვე არსებული მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის ტექნიკური დახმარების გაწევა სამეწარმეო

უნარების განვითარებისათვის;

მეწარმეობის განვითარების ხელშეწყობა კომპანიებისათვის ფინანსების ხელმისაწვდომობის გამარტივებით;

მიკრო ბიზნესისა და მცირე ბიზნესის ხელშეწყობა;

ექსპორტის განვითარების ხელშეწყობა;

საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის პოპულარიზაცია საერთაშორისო მედიასაშუალებებით.

5.1.4

საქართველოში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება (პროგრამული კოდი 24 01 04)

ქვეყნის ეკონომიკის მდგრადი განვითარებისათვის ცოდნაზე დაფუძნებული კომპანიებისა და „სტარტაპების“ განვითარების ხელშეწყობა, საგანმანათლებლო-საწარმოო და ინფორმაციული გარემოს შექმნა, რომელიც განავითარებს ახალგაზრდების შემოქმედებით უნარებს, დიზაინის, კვლევის, კონსტრუირებისა და პროტოტიპირების ჩვევებს და ქმნის საფუძველს ინოვაციური საქმიანობისათვის;

საქართველოს მასშტაბით დარგობრივ სამრეწველო ინოვაციათა ლაბორატორიების („ფაბლაბების“) ჩამოყალიბება;

საქართველოს მუნიციპალიტეტების ცენტრალური ბიბლიოთეკების ბაზაზე საზოგადოებრივ ინოვაციათა ცენტრების (CIC) ჩამოყალიბება, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნის ყველა რეგიონის ჰარმონიულად განვითარებას და მათ სამოქალაქო პროცესებში ეფექტიან ჩართვას;

ქვეყანაში ინოვაციების ეკოსისტემის ჩამოყალიბებისათვის საგანმანათლებლო სისტემისა და კვალიფიციური, „აუთსორსზე“ ორიენტირებული სპეციალისტების მომზადება ინფორმაციული ტექნოლოგიების პრიორიტეტული მიმართულებებით;

მინიგრანტების პროგრამის ფარგლებში საქართველოს ინოვაციური შესაძლებლობების და კონკურენტუნარიანობის გაზრდა ინოვაციის აქსელერაციისა და ახალი ტექნოლოგიისა და პროდუქტის კომერციალიზაციის მოდელის შექმნით, მეცნიერებთან და მკვლევრებთან თანამშრომლობით, ახალი კომპანიებისათვის ბაზისის შექმნით, არსებული საწარმოებისათვის შესაძლებლობების გაფართოებით, საქართველოსათვის კრიტიკული პრობლემების გადასაჭრელად ახალი გადაწყვეტილებების იდენტიფიცირებით, ინოვაციური და სამეწარმეო კულტურის

ხელშეწყობით, ტექნოლოგიებსა და მეწარმეობაში შესაბამისი უნარების გაძლიერებით და საქართველოში სამეწარმეო, ინოვაციური და ტექნოლოგიების განვითარებასთან დაკავშირებული რისკების შემცირებით.

5.2 შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 23 02)

ნებაყოფლობითი კანონმორჩილების წახალისება;

გადასახადის გადახდისათვის თავის არიდების წინააღმდეგ ბრძოლა;

მომსახურების სფეროების ოპტიმიზაცია;

ევროკავშირთან ინტეგრაციული პროცესის ხელშეწყობა;

ვაჭრობის ხელშეწყობის ინსტრუმენტებისა და საბაჟო, სანიტარიული, ფიტოსანიტარიული სასაზღვრო კონტროლის განხორციელების გაუმჯობესება.

5.3 სახელმწიფო ფინანსების მართვა (პროგრამული კოდი 23 01)

ქვეყნის მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად საშუალოვადიან პერიოდში ბიუჯეტის დეფიციტის დაბალი მაჩვენებლის შენარჩუნება;

მაკროეკონომიკური ანალიზისა და პროგნოზირების გასაუმჯობესებლად მეთოდოლოგიის დახვეწა და მისი არეალის გაფართოება, გრძელვადიანი პროგნოზირების გაუმჯობესება, მაკროეკონომიკური განვითარების სცენარების მოდელირების სრულყოფა, ფისკალური რისკების მართვისა და შეფასების სისტემის ჩამოყალიბება;

სახელმწიფო პრიორიტეტების სათანადო რესურსებით დაფინანსების უზრუნველყოფა;

სათანადო ფინანსური რესურსების მობილიზებისათვის დონორ ორგანიზაციებთან და საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებთან ეფექტიანი თანამშრომლობის შენარჩუნება;

საერთაშორისო სარეიტინგო კომპანიებთან ურთიერთობის კოორდინაცია;

მთავრობის პრიორიტეტული მიმართულებებისა და სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტის დასაფინანსებლად საგარეო წყაროებიდან რესურსების მაქსიმალურად ხელსაყრელი პირობებით მობილიზება;

დამატებითი საინვესტიციო რესურსების მოზიდვის პარალელურად სახელმწიფო საგარეო ვალის მართვის ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბების გაგრძელება, ვალის მდგრადობის შენარჩუნება როგორც საშუალოვადიან, ისე გრძელვადიან პერიოდში;

სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შემდგომი განვითარებისათვის სხვადასხვა ინსტრუმენტის გამოყენება არსებული ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკის მიზნების შესაბამისად;

საგადასახადო პოლიტიკის შემდგომი სრულყოფა, მათ შორის, საკანონმდებლო ბაზის გაუმჯობესების და საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების ფარგლებში ევროკავშირის დირექტივებთან ჰარმონიზაციისათვის, გადასახადის გადამხდელებს შორის საგადასახადო ტვირთის უკეთესი განაწილება, მეწარმეთა მოთხოვნებისა და საჭიროებების მაქსიმალურად გათვალისწინება, საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება, საგადასახადო შემოსავლების სახით ბიუჯეტში სათანადო რესურსების მობილიზების უზრუნველყოფა;

სახელმწიფო შიდა ფინანსური კონტროლის რეფორმის სრულყოფა, შიდა აუდიტის სუბიექტების საქმიანობის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა, ფინანსური მართვისა და კონტროლის სისტემის სრულყოფილი ფუნქციონირება.

5.4 ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 23 04)

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის საჭირო ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის შექმნა, განვითარება, მომსახურება, მდგრადობისა და საიმედოობის უზრუნველყოფა; საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ინფორმაციული და ანალიტიკური მხარდაჭერა; საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური (IT) პროდუქტების, ელექტრონული სერვისებისა და მომსახურების კვლევა და ანალიზი; პროგრამული უზრუნველყოფის ახალი სისტემების შექმნა, დანერგვა და მომსახურება; საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ინფორმაციული უსაფრთხოებისა და კიბერუსაფრთხოების ხელშეწყობა; საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს, სხვა სახელმწიფო უწყებებისა და ორგანიზაციების ვებგვერდების შექმნა; ელექტრონული მთავრობის კომპონენტების განვითარება და შესაბამისი სახელმწიფო და მუნიციპალური სერვისების მიწოდება; საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს საინფორმაციო სისტემების ქვეყნის ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო

სივრცეში ინტეგრაცია.

5.5 სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა (პროგრამული კოდი 47 01)

სტატისტიკური საქმიანობისას გამოსაყენებელი სტატისტიკური სტანდარტებისა და მეთოდოლოგიების შემუშავება;

სტატისტიკური სამუშაოების პროგრამების შემუშავება;

სტატისტიკური კვლევების მართვისა და განხორციელების მიზნით საჭირო საკადრო და ადმინისტრაციული რესურსების უზრუნველყოფა;

სტატისტიკური კვლევების ფინანსური, მატერიალურ-ტექნიკური და ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური საშუალებებით მხარდაჭერა.

5.6 სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა (პროგრამული კოდი 47 02)

ქვეყნისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სტატისტიკური კვლევების მომზადება, განხორციელება და მათი შედეგების გავრცელება, ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალისა და საინვესტიციო მიკროკლიმატის შეფასება, სამომხმარებლო ფასებისა და მწარმოებელთა ფასების ინდექსების გაანგარიშება, ბიზნესსექტორში, აგრეთვე არაკომერციული ორგანიზაციების სექტორში მიმდინარე მოვლენებისა და პროცესების ანალიზი, სამეწარმეო და არასამეწარმეო სფეროებში კერძო და სახელმწიფო სექტორებში შრომის სტატისტიკის მაჩვენებლების გაანგარიშება, მიმდინარე დემოგრაფიული კვლევა;

სოფლის მეურნეობის შესახებ მიმდინარე სტატისტიკური მონაცემების მოპოვება, დამუშავება და გავრცელება;

მოსახლეობის ეკონომიკური და სოციალური მდგომარეობის შეფასებისათვის მოსახლეობის უთანაბრობის, დასაქმებისა და უმუშევრობის, შემოსავლებისა და ხარჯების და სხვა მაჩვენებლების დადგენა;

ტურიზმის სტატისტიკის კვლევა;

ენერგეტიკული რესურსების მოხმარების სტატისტიკის კვლევა;

სხვადასხვა სექტორში ინოვაციური აქტივობებისა და ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოყენების მაჩვენებლების დადგენა.

5.7 სსიპ – საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო (პროგრამული კოდი 49 00)

ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

ქვეყნის საინვესტიციო შესაძლებლობების შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება;

არსებული და პოტენციური ინვესტორებისათვის საინფორმაციო მომსახურების გაწევა და მათ მიერ წამოწყებული სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობა;

ქვეყნისათვის პრიორიტეტულ სექტორებში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისათვის საჭირო სამუშაოების ჩატარება.

5.8 სსიპ – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური (პროგრამული კოდი 56 00)

საქართველოში უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობა;

საინფორმაციო ქსელის შექმნა, რომელიც ახორციელებს მიღებული ინფორმაციის სისტემატიზაციასა და ანალიზს, უზრუნველყოფს შესაბამის მონაცემთა აღრიცხვის ბაზის შექმნასა და ფუნქციონირებას.

5.9 სსიპ – კონკურენციის სააგენტო (პროგრამული კოდი 43 00)

თავისუფალი მეწარმეობისა და კონკურენციის ხელშეწყობა;

ბაზრის ლიბერალიზაციის ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ ბაზარზე შესვლისათვის ადმინისტრაციული, სამართლებრივი და დისკრიმინაციული ბარიერების დაწესების დაუშვებლობა;

ეკონომიკური აგენტების საქმიანობაში თანასწორუფლებიანობის პრინციპების დაცვა, რაც ითვალისწინებს:

დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების დაუშვებლობას;

კონკურენციის შემზღვევით ხელშეკრულებების, გადაწყვეტილებებისა და შეთანხმებული ქმედებების დაუშვებლობას;

სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ კონკურენციის არამართლზომიერად შემზღვევით ექსკლუზიური უფლებამოსილების მინიჭების დაუშვებლობა;

კონკურენციის შემაფერხებელი სახელმწიფო დახმარებების დაუშვებლობა;

კონკურენციის სააგენტოს მიერ გადაწყვეტილებების მიღების საჯაროობის, ობიექტურობის, არადისკრიმინაციულობისა და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა;

კონკურენციის მარეგულირებელი საქართველოს კანონმდებლობის შემდგომი სრულყოფა.

5.10 საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა (პროგრამული კოდი 52 00)

მეწარმე სუბიექტების შესახებ საჭირო ინფორმაციის მარტივად და დროულად მიღებისათვის „ონლაინბიზნესკატალოგის“ ფორმატის საძიებო ვებპორტალის შექმნა;

საქართველოში იმპორტ-ექსპორტის შესახებ ინფორმაციისა და საბაჟოს საქმიანობასთან დაკავშირებული ინფორმაციის მოძიება და დამუშავება;

მეწარმე სუბიექტებისათვის შესაბამისი საინფორმაციო-საკონსულტაციო მომსახურებისა და რეკომენდაციების გაწევა;

დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების განვითარების მიზნით საერთაშორისო (რეგიონალური) საარბიტრაჟო ინსტიტუტის განვითარება და საქართველოს ეროვნული მედიაციის ცენტრის შექმნა;

საქართველოში ბიზნესის განვითარებისა და დასაქმების გზით სოციალური ფონის გაუმჯობესებისათვის პროფესიული განათლების კოორდინაცია და პროფესიული განათლების ცენტრის შექმნა;

თავისუფალი ვაჭრობის პრინციპების გათვალისწინებით საკანონმდებლო ინიციატივების მომზადება;

საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში რეგიონული პალატების განვითარება;

„ონლაინბიზნესკატალოგის“ ყოველწლიური განახლებადი ბექდვითი ვერსიის შექმნა;

საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატების ელექტრონული სისტემის დანერგვა;

„ატა კარნეტის“ საერთაშორისო სასაქონლო პასპორტისა და

„ბიოსერტიფიკატების“ გაცემასთან დაკავშირებული სამუშაოების განხორციელება;

ბიოუსაფრთხოების სფეროს ეფექტიანი მართვისა და კოორდინაციის მიზნით ბიოუსაფრთხოებისა და აკრედიტაციის ეროვნული კომისიის შექმნა.

5.11 სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება (პროგრამული კოდი 24 03)

ქართული პროდუქციის უცხოურ ბაზარზე შეღწევისა და კონკურენტუნარიანობის გაზრდის, სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს საუკეთესო ევროპული და საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად განვითარების მიზნით:

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს მომსახურების სფეროს და დიაპაზონის გაფართოება;

ეტალონების მიკვლევადობის უზრუნველყოფა, მიღწეული საერთაშორისო აღიარების შენარჩუნება/გაფართოება და აღიარების მიღწევა გაზომვების ახალ მიმართულებებში;

საქართველოს სტანდარტად მიღებული ევროპული და საერთაშორისო სტანდარტების რაოდენობის გაზრდა, სტანდარტების რეესტრისა და სტანდარტების კატალოგის წარმოების გაუმჯობესება, სტანდარტების ხელმისაწვდომობის გაზრდისათვის მომსახურების ელექტრონული საშუალებების გაუმჯობესება და სტანდარტიზაციის ტექნიკური კომიტეტების ფუნქციონირების ეფექტიანობის გაზრდა;

ხარისხის მენეჯმენტის სისტემის დანერგვა საერთაშორისო სტანდარტის – ISO 9001-ის შესაბამისად;

სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროში პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება, აგრეთვე საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს თანამშრომელთა უნარების გაძლიერება საზოგადოებასთან ურთიერთობის, მარკეტინგისა და კომუნიკაციის სფეროებში;

საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის რეგიონალურ და საერთაშორისო ორგანიზაციებში ინტეგრაცია და მათ საქმიანობაში აქტიური მონაწილეობა ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) და ვაჭრობაში ტექნიკური ბარიერების შესახებ შეთანხმების (TBT) შესაბამისად.

5.12 **მოსახლეობისა და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერა (პროგრამული კოდი 47 03)**

საქართველოს მოსახლეობის აღწერის საკოორდინაციო სამთავრობო კომისიის მიერ 2013 წლის 2 აპრილს დამტკიცებული საქართველოს მოსახლეობის 2014 წლის საყოველთაო აღწერის პროგრამისა და სამოქმედო გეგმის შესაბამისად საქართველოს მოსახლეობის 2014 წლის საყოველთაო აღწერის მონაცემთა კომპიუტერული დამუშავება და შედეგების გამოქვეყნება.

5.13 **აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება (პროგრამული კოდი 24 04)**

საქართველოში წარმოებული პროდუქციისა და მომსახურების კონკურენტუნარიანობის გაზრდისათვის ხარისხის ეროვნული ინფრასტრუქტურის, მათ შორის, აკრედიტაციის სისტემის განვითარება და მისი საქმიანობის დახვეწა საერთაშორისო დონეზე აღიარებული მოთხოვნების შესაბამისად, რაც მნიშვნელოვანი წინაპირობაა საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – აკრედიტაციის ერთიანი ეროვნული ორგანოს – აკრედიტაციის ცენტრის მიერ აკრედიტაციის რეგიონალური ორგანიზაციის (EA – European Cooperation for Accreditation) და შემდგომ, საქართველოს ეკონომიკის საჭიროებების მიხედვით, საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILAC – International Laboratory Committee) წევრობის მიღწევისათვის.

5.14 **ინოვაციური ეკოსისტემის განვითარება (IBRD) (პროგრამული კოდი 24 08)**

პროგრამის ძირითადი მიზანია საქართველოში ინოვაციური ეკოსისტემის შექმნა. პროგრამა რამდენიმე კომპონენტს მოიცავს და ქვეყანაში ინოვაციებისათვის ინფრასტრუქტურის განვითარებას უზრუნველყოფს. დაფინანსდება რეგიონებსა და სოფლებში ინოვაციური ცენტრების ჩამოყალიბება, მომავლის სპეციალობების მიმართულებით კვალიფიციური კადრების გადამზადება, ტრენერების მომზადება და დამწყები მაღალტექნოლოგიური კომპანიების კონკურენტუნარიანობის გაზრდა. განხორციელდება საგრანტო პროგრამები, რომლებიც ინოვაციური პროექტების სხვადასხვა ფაზას დააფინანსებს. აგრეთვე დაფინანსდება ინტერნეტიზაციისა და კომპიუტერიზაციის პროგრამა, მათ შორის, კომპიუტერული წიგნიერებისა და ელექტრონული კომერციის განვითარებისათვის.

6 **ინსტიტუციური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა**

ინსტიტუციური განვითარებისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ძლიერი წარმომადგენლობითი ორგანოს გამართული ფუნქციონირება, ვინაიდან იგი არის ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების განმსაზღვრელი,

საკანონმდებლო და მაკონტროლებელი ფუნქციების მქონე ხელისუფლების შტო. პრიორიტეტის ფარგლებში განსახორციელებელი პროგრამებით სახელმწიფო განაგრძობს ქვეყნის მიერ აღიარებული დემოკრატიული ღირებულებებისა და დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერების მხარდაჭერას, სამოქალაქო პლურალიზმის ხელშეწყობასა და საარჩევნო სისტემის განვითარებას;

პრიორიტეტი აგრეთვე ითვალისწინებს სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერისათვის განსახორციელებელ ღონისძიებებს, საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფასა და საერთაშორისო სტანდარტებთან ჰარმონიზაციას; საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა გულისხმობს როგორც კონსტიტუციური, ისე ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი საკითხების შემდგომ მოწესრიგებას მეტი ეფექტიანობის მიღწევისათვის, საჯარო საქმიანობასთან დაკავშირებული საკითხების უკეთეს რეგულირებას საკანონმდებლო დონეზე და შრომითი ურთიერთობების მარეგულირებელი საკანონმდებლო ნორმების დახვეწას.

6.1 საკანონმდებლო საქმიანობა (პროგრამული კოდი 01 01)

საქართველოს პარლამენტი, როგორც ქვეყნის უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანო, ახორციელებს საკანონმდებლო ხელისუფლებას, განსაზღვრავს ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს, კონტროლს უწევს საქართველოს მთავრობის საქმიანობას, ახორციელებს საქართველოს კონსტიტუციით და სხვა საკანონმდებლო აქტებით, მათ შორის, საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტით, მისთვის მინიჭებულ სხვა უფლებამოსილებას.

6.2 არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 06 02)

საარჩევნო ღონისძიებების სამართლებრივი, ორგანიზაციული, ფინანსური და მატერიალურ-ტექნიკური უზრუნველყოფა;

საარჩევნო პერიოდში საიმიჯო-სარეკლამო კამპანიის ჩატარება;

ამომრჩევლის საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება;

ინკლუზიური საარჩევნო გარემოს უზრუნველყოფა;

საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიების წევრთა კვალიფიკაციის ამაღლება.

6.3 სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის აპარატი (პროგრამული კოდი 05 01)

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის თანამედროვე, დამოუკიდებელ, უმაღლეს აუდიტორულ ორგანოდ ჩამოყალიბება,

რომელიც თავის საქმიანობას საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად წარმართავს და საზოგადოების მაღალი ნდობით სარგებლობს;

უმაღლესი აუდიტორული ორგანოების თანამედროვე, სანიმუშო პრაქტიკის გაცნობა და აუდიტორთა პროფესიული ცნობიერების ამაღლება აუდიტორული ცოდნითა და უნარებით;

გარე აუდიტის შესაძლებლობების, საკანონმდებლო მანდატისა და გაცემული რეკომენდაციების შესრულების მონიტორინგი;

სახელმწიფო სახსრების, სახელმწიფოს სხვა მატერიალური ფასეულობების ხარჯვისა და გამოყენების კანონიერების მიზნობრიობის დაცვის და ეფექტიანობის ხელშეწყობა;

აუდიტორული საქმიანობის განხორციელებისას გაცემული რეკომენდაციების შედეგად მოტანილი სარგებლის ზრდა;

ინფორმაციული ტექნოლოგიების (IT) აუდიტის დანერგვა;

კომპეტენციის ფარგლებში საჯარო ფინანსების მართვის გაუმჯობესების ხელშეწყობა.

6.4 პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება (პროგრამული კოდი 06 04)

„მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის განვითარებისა და ჯანსაღი, კონკურენტუნარიანი პოლიტიკური სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

არასამთავრობო ორგანიზაციებისათვის საარჩევნო თემატიკაზე საგრანტო კონკურსების ჩატარება და გრანტებისათვის ბიუჯეტით განსაზღვრული თანხების განაწილების უზრუნველყოფა.

6.5 საარჩევნო გარემოს განვითარება (პროგრამული კოდი 06 01)

მიუკერძოებელი, გამჭვირვალე და მაღალ პროფესიულ დონეზე ადმინისტრირებული არჩევნების კანონმდებლობის დაცვით ჩატარება და ყველა პირობის შექმნა, რათა ამომრჩევლებმა და საარჩევნო პროცესებში ჩართულმა სხვა მხარეებმა თავისუფლად განახორციელონ საარჩევნო უფლება;

ინსტიტუციური გაძლიერება: საარჩევნო ადმინისტრაციის დამოუკიდებლობის, პროფესიონალიზმისა და სანდოობის განმტკიცება, ეფექტიანი საბიუჯეტო პოლიტიკისა და უწყვეტ ორგანიზაციულ და პროფესიულ განვითარებაზე ორიენტირებული

სისტემის დამკვიდრება, დემოკრატიული პროცესების განვითარებაში წვლილის შეტანა;

სამოქალაქო და ამომრჩევლის განათლება: ამომრჩევლის საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელებით საარჩევნო პროცესებში სამოქალაქო ჩართულობის დონის ამაღლება, ამომრჩეველთა აქტივობის ზრდისა და მათ მიერ ინფორმირებული არჩევანის გაკეთების ხელშეწყობა;

საარჩევნო გარემო: საარჩევნო პროცესებში ჩართული მხარეების აქტიური მონაწილეობით მაქსიმალურად ინკლუზიური საარჩევნო გარემოს შექმნა, კანონმდებლობის დახვეწის პროცესის ხელშეწყობა;

საარჩევნო პროცესების დაგეგმვა, ყველა ტიპის არჩევნების ჩატარების ორგანიზაციული, სამართლებრივი და ტექნიკური უზრუნველყოფა.

6.6 სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება (პროგრამული კოდი 26 01)

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განმახორციელებელი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს საქმიანობის ადმინისტრირება, ორგანიზაციული და ანალიტიკური მხარდაჭერა; უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს სამდივნოს ანალიტიკური შესაძლებლობების გაძლიერება და მონიტორინგის მექანიზმის დახვეწა;

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის სექტორული სტრატეგიებისა და მათი განხორციელების სამოქმედო გეგმების ყოველწლიური განახლება; მათი შესრულების პროცესში უწყებათაშორისი საქმიანობის კოორდინაცია; წლიური პროგრესის შესახებ ანგარიშების მომზადება;

მართლმსაჯულების სექტორის რეფორმის საბიუჯეტო დახმარების პროგრამის ფინანსური შეთანხმების პირობების შესრულების ხელშეწყობა; პირობების შესრულების შესახებ ანგარიშის მომზადება და ევროპის კავშირის დელეგაციისათვის წარდგენა;

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის იმპლემენტაციის ხელშეწყობა; არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის შესაბამისად რეფორმაში ჩართულ უწყებებში პროფესიონალთა სპეციალიზაციის კოორდინირება და არასრულწლოვანთა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან განრიდების მექანიზმის დახვეწა; არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის სტრატეგიის

განხორციელების სამოქმედო გეგმის შესრულების ხელშეწყობა;

საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული სტრატეგიის და მისი განხორციელების 2015-2016 წლების სამოქმედო გეგმის პერიოდული განახლება, საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული სტრატეგიის განხორციელების 2017-2018 წლების სამოქმედო გეგმის შემუშავება, ანტიკორუფციული პოლიტიკის განხორციელების მონიტორინგის ახალი მეთოდოლოგიის მიხედვით შესაბამისი ანგარიშების შემუშავება და გამოქვეყნება; კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს (ანტიკორუფციული საბჭოს) საქმიანობის ანგარიშების მომზადება და საქართველოს მთავრობისათვის წარდგენა; საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული სტრატეგიის და მისი განხორციელების 2015-2016 წლების სამოქმედო გეგმის შესრულების პროცესში შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობისათვის უწყებათაშორისი საქმიანობის კოორდინაცია; საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ მომზადებული რეკომენდაციების შესრულების უზრუნველყოფა, მათი შესრულების შესახებ სახელმწიფო ანგარიშის მომზადების უზრუნველყოფა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წინაშე ანგარიშგება; ანტიკორუფციული პოლიტიკისა და რეფორმების შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება;

ეროვნულ დონეზე ღია მმართველობის პარტნიორობის საკოორდინაციო-საკონსულტაციო მექანიზმის – ღია მმართველობა საქართველოს ფორუმის – საქმიანობის ხელშეწყობა; ღია მმართველობის პარტნიორობის ფარგლებში განსახორციელებელ საერთაშორისო ღონისძიებებში საქართველოს წარმომადგენლობის მონაწილეობის უზრუნველყოფა;

ღია მმართველობის პარტნიორობის საქართველოს 2016–2018 წლების სამოქმედო გეგმის შემუშავება, მისი შემუშავების პროცესში საჯარო კონსულტაციების გამართვა, სამოქმედო გეგმის შესრულების მონიტორინგი, მისი შესრულების შესახებ შუალედური და საბოლოო ანგარიშების მომზადება;

საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის შესახებ საკანონმდებლო ბაზის გადასინჯვა, ინფორმაციის თავისუფლების მარეგულირებელი ნორმების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის, პრაქტიკაში არსებული ხარვეზების აღმოფხვრისა და ცალკეულ საკანონმდებლო აქტებში გაბნეული ნორმების ერთ ნორმატიულ აქტში გაერთიანებისათვის შემუშავებული ინფორმაციის თავისუფლების კანონის იმპლემენტაციის ხელშეწყობა;

ღია მონაცემთა ერთიანი პორტალის – data.gov.ge – განვითარების

ხელშეწყობა;

საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული საჯარო სამსახურის რეფორმის კონცეფციის საფუძველზე საჯარო სამსახურში ეთიკის ნორმების, პასუხისმგებლობისა და ანგარიშვალდებულების მექანიზმების გაუმჯობესების, აგრეთვე ანაზღაურების, წახალისებისა და დაწინაურების ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბების მიზნით საკანონმდებლო ცვლილებების მომზადება;

ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სასამართლოებში, საერთაშორისო საარბიტრაჟო ტრიბუნალებსა და უცხო ქვეყნების სასამართლოებში სახელმწიფო წარმომადგენლობა; საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებით ნაკისრი კანონმდებლობათა დაახლოების ვალდებულების შესრულება;

ნარკოვითარების მონიტორინგის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა; ნარკომანიის წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს ეფექტიანი, გამჭვირვალე მუშაობის ხელშეწყობა; გამოვლენილი საჭიროებების შესაბამისად ნარკომანიის წინააღმდეგ ბრძოლის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლება; 2014-2015 წლების სამოქმედო გეგმის შესრულების მონიტორინგის გაგრძელება და მისი შედეგების შესახებ ანგარიშის გამოცემა; შემდგომი წლების სამოქმედო გეგმის შემუშავება და მისი შესრულების კოორდინაცია; ნარკომანიის პრევენციის ერთიანი დოკუმენტის შემუშავება, რომელიც მოიცავს ნარკოპოლიტიკის სხვადასხვა მიმართულებას, და მისი იმპლემენტაციის მონიტორინგი;

ადამიანით ვაჭრობასთან (ტრეფიკინგთან) ბრძოლა; გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციების შესრულება; ადამიანთა წამებისა და არასათანადო მოპყრობის წინააღმდეგ ბრძოლა; საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის იმპლემენტაცია.

6.7

ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 26 03)

ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობისა და საარქივო დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის, აგრეთვე საარქივო მომსახურებაში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის მიზნით განხორციელდება: ეროვნული საარქივო ფონდის ელექტრონული დოკუმენტების არქივის შექმნა; ეროვნული არქივის ტერიტორიული ორგანოების ცენტრალიზაცია; დოკუმენტების საცავებში ხანძრის ქრობისა და კლიმატის კონტროლის თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა; საოფისე შენობა-ნაგებობების, საცავებისა და სხვა ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია-რეკონსტრუქცია და რემონტი,

აგრეთვე მოქალაქეთა მომსახურების სისტემის განვითარება და სრულყოფა. ეროვნული არქივის ტერიტორიული ორგანოების ცენტრალიზაციის მიზანია დოკუმენტების დაცვის პირობების გაუმჯობესება, ფინანსური და ადამიანური რესურსების დაზოგვა, აგრეთვე მენეჯმენტის ეფექტიანობის გაზრდა. იგი გულისხმობს ადგილობრივი არქივების დოკუმენტების 4 რეაბილიტირებულ რეგიონულ არქივში (ქუთაისის, ზუგდიდის, ახალციხისა და გორის არქივებში) განთავსებას; ამასთანავე, გარემონტებული ან/და რეაბილიტირებული დოკუმენტების საცავები და საოფისე შენობა-ნაგებობები ხანძრის ქრობისა და კლიმატის კონტროლის თანამედროვე სისტემებით აღიჭურვება, რაც უზრუნველყოფს დოკუმენტების დაცულობის უმაღლეს დონეს;

განხორციელდება ქუთაისის, ახალციხისა და გორის არქივების მშენებლობა, თბილისის არქივის საგამოფენო სივრცისა და დამატებითი საცავის სამშენებლო-სარემონტო სამუშაოები, აგრეთვე არსებული ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება, რაც გულისხმობს ამორტიზებული შენობების რეაბილიტაცია-რეკონსტრუქციას და შესაბამისი ტექნიკითა და ინვენტარით აღჭურვას;

მოქალაქეთა ელექტრონული მომსახურების სისტემაში გამოიყენება მკვლევართა აღრიცხვისა და მართვის სისტემა, საარქივო დოკუმენტების (ფოტო-, ვიდეო-, ფონო-, ტექსტური დოკუმენტები, რუკები) ელექტრონული კატალოგები, გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემა (GIS), სივრცითი მიების პროგრამა, ონლაინმომსახურების სისტემა (განცხადებების მიღება და ცნობების გაცემა ვებგვერდის საშუალებით) და სხვა. აღნიშნული სისტემის განვითარება, როგორც პროგრამის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულება, მოიცავს არსებული ელექტრონული პროგრამების ახალი პარამეტრების შემუშავებას, აგრეთვე არსებული მოდულების განახლებასა და დახვეწას;

ეროვნული საარქივო ფონდის ელექტრონული დოკუმენტების არქივის შექმნის მიზანია საარქივო დოკუმენტების დედნების დაუზიანებლად შენახვა-შენარჩუნება და ამ დოკუმენტების ელექტრონული ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა. მოხდება დამატებითი სპეციალური ტექნიკის, ინვენტარის შეძენა და სასერვერო ინფრასტრუქტურის განვითარება.

6.8 სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა (პროგრამული კოდი 26 08)

პროგრამის მიზანია სახელმწიფო სერვისების განვითარება და მათი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეებზე. ამ მიზნის მისაღწევად ღონისძიებები განხორციელდება რამდენიმე მიმართულებით:

საქართველოს მასშტაბით მრავალმოსახლიან და მუნიციპალიტეტის ცენტრიდან მოშორებულ სოფლებში აშენდება საზოგადოებრივი ცენტრები, სადაც ადგილობრივი მოსახლეობა სოფლიდან გაუსვლელად მიიღებს როგორც სახელმწიფო (სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს, საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს, საქართველოს ეროვნული არქივის, სოციალური მომსახურების სააგენტოს და სხვ.), ისე კერძო (საბანკო, სატელეკომუნიკაციო და სხვ.) და მუნიციპალურ სერვისებს; საჯარო ბიბლიოთეკების ბაზაზე განვითარდება საზოგადოებრივი ცენტრების კონცეფცია, რომელიც გულისხმობს შერჩეული სოფლების ბიბლიოთეკათა ინფრასტრუქტურის გამართვას, ტექნიკითა და ინტერნეტით უზრუნველყოფასა და თანამშრომელთა გადამზადებას; საზოგადოებრივი ცენტრების ინფრასტრუქტურულ ბაზაზე ორგანიზებული იქნება სამოქალაქო ჩართულობის ხელშემწყობი ღონისძიებები, რომელთა მიზანია ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირებულობის გაზრდა, განათლება და მისი შესაძლებლობების განვითარებისათვის შესაბამისი გარემოს უზრუნველყოფა;

პროგრამა აგრეთვე მოიცავს სამოქალაქო რეესტრის წარმოებას, რაც გულისხმობს სამოქალაქო აქტების რეგისტრაციას, საიდენტიფიკაციო დოკუმენტების გაცემას, მოქალაქეობა-მიგრაციის პროცედურების წარმართვას, მიგრაციის პოლიტიკასთან დაკავშირებულ საქმიანობას, მოსახლეობის ერთიანი რეესტრის წარმოებას, დოკუმენტის აპოსტილირებასა და ლეგალიზაციას. აღნიშნული საინფორმაციო რესურსები, კერძოდ, მოსახლეობის რეესტრი, საარჩევნო სიის ძირითადი საფუძველია. საქართველოს მასშტაბით იგი ერთ-ერთი ყველაზე კრიტიკული რესურსია. შესაბამისად, მისი ხარისხის უზრუნველყოფა პროგრამის ერთ-ერთი სტრატეგიული მიმართულებაა;

პროგრამის მნიშვნელოვანი მიმართულებაა საქართველოში დამისამართების პრობლემის გადაჭრა. გათვალისწინებულია თითოეული მოქალაქის რეგისტრაციის მონაცემების ახალ მისამართებთან დაკავშირება. მისამართების ახალი რეესტრის გამოყენება საშუალებას იძლევა, თავიდან იქნეს აცილებული მოქალაქეთა არასწორ და არარსებულ მისამართებზე რეგისტრაციის ფაქტები, რაც ერთ-ერთი წინაპირობაა მოსახლეობის ერთიანი რეესტრისა და საარჩევნო სიის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის;

დაინერგება ახალი მომსახურებები, რაც საქართველოს მასშტაბით როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო სტრუქტურებში გააუმჯობესებს მომხმარებელთა მომსახურების დონეს; განვითარდება ციფრული ხელმოწერა და ციფრული შტამპი, რაც შექმნის ბიზნესურთიერთობის დისტანციურად დამყარების საშუალებას,

რის შედეგადაც დაიზოგება დრო და ფინანსური რესურსები; განვითარდება ბიომეტრიული იდენტიფიკაციის სისტემა, რაც მოიცავს მე-3 თაობის ბიომეტრიული პასპორტების გასაცემად ინფრასტრუქტურის განვითარებას და აღნიშნული თაობის პასპორტების მოქალაქეებისათვის შეთავაზებას ევროკავშირსა და საქართველოს შორის სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციის პროცესის მოთხოვნების შესაბამისად;

მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიის სამდივნო კომისიის წევრ შესაბამის უწყებებთან ერთად მუშაობს საქართველოს 2016–2020 წლების მიგრაციის სტრატეგიასა და მისი განხორციელების სამოქმედო გეგმაზე; კომისიის საქმიანობის ეფექტიანობის გაზრდისათვის სამდივნო გეგმავს ღონისძიებების განხორციელებას, რომლებიც, ერთი მხრივ, მიმართული იქნება მიგრაციის სფეროში არსებული საკანონმდებლო ბაზის განვითარებისაკენ და, მეორე მხრივ, ჩამოაყალიბებს იმ ეფექტიან მექანიზმებს, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლებელი გახდება მიგრაციის პოლიტიკის განხორციელება.

6.9 სსიპ – იურიდიული დახმარების სამსახური (პროგრამული კოდი 53 00)

იურიდიული დახმარების ხელმისაწვდომობის გაზრდა;

მაღალი ხარისხის მომსახურების უზრუნველყოფა;

იურიდიული დახმარების სისტემის შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.

6.10 საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი (პროგრამული კოდი 41 01)

საქართველოს ტერიტორიაზე, თავისუფლების შეზღუდვის ადგილებში ადამიანის უფლებათა დაცვის მდგომარეობაზე გეგმური და მოულოდნელი (დაუგეგმავი) მონიტორინგის განხორციელება;

წამებისა და სხვა სასტიკი, არადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან სასჯელის პრევენციისათვის რეკომენდაციების შემუშავება;

მონიტორინგის ანგარიშების მომზადება და მათი წარდგენა;

საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშების გამოცემა და სხვადასხვა დონეზე წარდგენა;

ადამიანის უფლებათა სავარაუდო დარღვევის შესახებ განცხადების/საჩივრის მიღება, განხილვა და შესაბამისი რეაგირება;

შემუშავებული რეკომენდაციების შესრულების მონიტორინგი, მათი განხორციელების შეფასება;

საქართველოს სახალხო დამცველის რეგიონული ოფისების მუშაობის მხარდაჭერა და მათი რაოდენობის გაზრდა;

ადამიანის უფლებათა სფეროში საგანმანათლებლო კამპანიების ჩატარება, მათ შორის, სოციალური რეკლამის დამზადება და მედიის საშუალებით გავრცელება;

სამიზნე აუდიტორიისათვის საგანმანათლებლო აქტივობების განხორციელება;

საქართველოს სახალხო დამცველის საინფორმაციო ბიულეტენის ყოველთვიურად გამოცემა;

ადამიანის უფლებათა თემატიკაზე ყოველთვიურად საჯარო დებატების გამართვა, კონკურსების ჩატარება, სხვადასხვა პუბლიკაციის გამოცემა და გავრცელება;

ტოლერანტობის კულტურის განვითარებისა და თანასწორუფლებიანი გარემოს ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

უმრავლესობისა და უმცირესობის ჯგუფებს შორის მრავალმხრივი დიალოგის ხელშეწყობა; ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა;

ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების მდგომარეობის მონიტორინგი, არსებული ტენდენციების გამოკვეთა და ანალიზი, ტოლერანტობის საკითხებზე რეკომენდაციებისა და წინადადებების მომზადება და შესაბამისი სახელმწიფო უწყებებისათვის წარდგენა;

საქართველოს ადამიანის უფლებების სამთავრობო სამოქმედო გეგმისა და შემწყნარებლობისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის სამოქმედო გეგმის მონიტორინგი რელიგიათა და ეროვნულ უმცირესობათა საბჭოების მონაწილეობით;

ბავშვთა უფლებრივი მდგომარეობის ზედამხედველობა როგორც ცენტრში, ისე რეგიონებში; არასრულწლოვანთა სარეაბილიტაციო დაწესებულებების მონიტორინგის გაძლიერება;

სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების მონიტორინგი;

24-საათიანი სახელმწიფო ზრუნვის ქვეშ მყოფი არასრულწლოვანების მომზადების ზედამხედველობა

სამზრუნველო დაწესებულებიდან გასვლის კუთხით;

საქართველოში გენდერული თანასწორობის დაცვის კუთხით არსებული ეროვნული და საერთაშორისო აქტების შესრულების მონიტორინგი, სახალხო დამცველის აპარატში შემოსული გენდერული თანასწორობის დარღვევასთან დაკავშირებული განცხადების/საჩივრის შესწავლა და შესაბამისი დასკვნის/რეკომენდაციის/წინადადების პროექტის მომზადება;

საქართველოში და საზღვარგარეთ გენდერული თანასწორობის სფეროში მოქმედი სახელმწიფო და არასახელმწიფო ორგანოებისა და ორგანიზაციების საქმიანობისა და გამოცდილების განზოგადება და საქართველოში დანერგვის ორგანიზება;

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების უფლებრივი მდგომარეობის მონიტორინგი;

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიმართ ეფექტიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ინტერესების დაცვა;

გაეროს „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციით“ დადგენილი მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგი;

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებისგან გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში ადამიანთა უფლებრივი მდგომარეობის შესწავლა და მონიტორინგი;

„დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული ფუნქციების შესრულება;

თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის მონიტორინგი.

6.11 ელექტრონული მმართველობის განვითარება (პროგრამული კოდი 26 05)

პროგრამის მიზანია მოქალაქეებისათვის, ბიზნესისა და არასამთავრობო სექტორისათვის სახელმწიფო ელექტრონული სერვისების უსაფრთხოდ, ეფექტიანად, ერთი ფანჯრის პრინციპით მიწოდების ხელშეწყობა, აგრეთვე სახელმწიფო ორგანიზაციებისა და კერძო სექტორის ინფორმაციის, საინფორმაციო სისტემებისა და ტექნოლოგიების ურთიერთთავსებადობის საშუალებით მონაცემების ეფექტიანად და უსაფრთხოდ გაცვლის უზრუნველყოფა;

ამ მიზნის მისაღწევად შექმნილია მონაცემთა გაცვლის ინფრასტრუქტურა, რომელიც აპარატურული/პროგრამული კომპლექსია. აღნიშნულ ინფრასტრუქტურაში ჩართული სერვისებისა და გაცვლილი მონაცემების მასშტაბების ზრდასთან ერთად მოხდება მისი მუდმივი განვითარება და დახვეწა, ტექნიკური და პროგრამული მხარდაჭერა. მონაცემთა გაცვლის ინფრასტრუქტურის საფუძველზე შექმნილია მოქალაქეებისა და ბიზნესისათვის კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ახალი პროდუქტი – მოქალაქის პორტალი, რომელშიც თავმოყრილია სახელმწიფოს და ბიზნესსექტორის მიერ რეალიზებული სხვადასხვა ელექტრონული სერვისი. ამ პორტალში ინტეგრირებული იქნება ყველა ელექტრონული სერვისი, რომელთაც ცენტრალური და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები სთავაზობენ მოქალაქეებს, ბიზნესს და არასამთავრობო სექტორს. განსახორციელებელი ღონისძიებები უზრუნველყოფს აღნიშნული სერვისებისა და მონაცემების ეფექტიან და უსაფრთხო გაცვლას;

პროგრამის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულებაა კიბერუსაფრთხოების უზრუნველყოფა, რაც არა მხოლოდ კომპიუტერული ინციდენტების გამოვლენას, პრევენციას და მათი შედეგების მართვას გულისხმობს, არამედ ამ სფეროში შესაბამისი საგანმანათლებლო საქმიანობის ორგანიზებასა და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებებსაც მოიცავს;

პროგრამის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულებაა აგრეთვე საქართველოს საერთაშორისო ვაჭრობის მხარდამჭერი სისტემის ეფექტიანი ოპერირება, საკონტეინერო გადაზიდვების პროცესში (იმპორტ-ექსპორტი) ჩართულ კერძო და სახელმწიფო სუბიექტებს შორის ინფორმაციის გაცვლის პროცესის გამარტივება, რაც, თავის მხრივ, საერთაშორისო ვაჭრობაში მონაწილე მხარეების ეფექტიან მხარდაჭერას უზრუნველყოფს;

პროგრამა ელექტრონული სერვისების ხელმისაწვდომობასთან ერთად უზრუნველყოფს სამოქალაქო სექტორისა და ბიზნესსექტორისათვის საჯარო, სტრუქტურირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას. ამ მიზნით ფუნქციონირებს და მუდმივად ვითარდება ღია მონაცემების ერთიანი პორტალი (data.gov.ge).

6.12 პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის აპარატი (პროგრამული კოდი 51 00)

პერსონალური მონაცემების დამუშავების ევროპული სტანდარტების დასანერგად შესაბამისი ნორმატიული აქტებისა და რეკომენდაციების მომზადება, ინსპექტირების მეთოდოლოგიის შემუშავება და დახვეწა, სხვა ქვეყნებში მონაცემთა გადაცემაზე კონტროლის გაუმჯობესება; კომპეტენციის ფარგლებში საქართველოს წარმომადგენლობა ევროპის საბჭოსა და ევროპის

კავშირში;

ქვეყანაში დანაშაულის პრევენციის, გამოძიების, ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებებისა და მართლწესრიგის დაცვის მიზნით სამართალდამცავი ორგანოების მიერ პერსონალური მონაცემების დამუშავების კანონიერების ზედამხედველობა;

ფარული საგამოძიებო მოქმედებებისა და სამართალდამცავი ორგანოების მონაცემთა ბანკებში განხორციელებული აქტივობების კონტროლი, მათ შორის, ფარული მიყურადებისა და ჩაწერის ორეტაპიანი ელექტრონული სისტემის მეშვეობით;

მონაცემთა დაცვასთან დაკავშირებული განცხადებების განხილვა და მათზე რეაგირება, აგრეთვე საჯარო და კერძო პირებისათვის კონსულტაციების გაწევა მონაცემთა დაცვასთან დაკავშირებულ საკითხებზე და მონაცემთა დამუშავების კანონიერების შემოწმება (ინსპექტირება) საჯარო და კერძო დაწესებულებებში;

საჯარო და კერძო ორგანიზაციების ფაილური სისტემის (პერსონალურ მონაცემთა შემცველი ელექტრონული ბაზები) კატალოგის რეესტრის წარმოება და გამოქვეყნება;

მონაცემთა დაცვის მდგომარეობისა და მასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი მოვლენების შესახებ საზოგადოების ინფორმირება;

სამართალშემოქმედების პროცესში მონაწილეობა მონაცემთა დამუშავების შესახებ კანონმდებლობის სრულყოფისათვის და საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების დღის წესრიგის განხორციელების ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესასრულებლად;

საჯარო და კერძო დაწესებულებების წარმომადგენლებისათვის და უფლებამოსილი პირებისათვის ტრენინგების ორგანიზება.

6.13 მიწის ბაზრის განვითარება (WB) (პროგრამული კოდი 26 09)

საჯარო რეესტრის ეროვნულმა სააგენტომ მსოფლიო ბანკის კრედიტის ფარგლებში დაიწყო „ირიგაციისა და მიწის ბაზრის განვითარების პროექტის“ „მიწის ბაზრის განვითარების კომპონენტის“ განხორციელება. პროექტი ითვალისწინებს 11 საპილოტე არეალში (12 დასახლებული პუნქტი) მიწების რეგისტრაციას. დარეგისტრირდება როგორც სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების, ისე არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების, კერძო და სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთები. პროგრამის მიზანია შერჩეულ საპილოტე არეალებში ყველა სახის მიწის რეგისტრაციის განხორციელება, რაც ხელს შეუწყობს ურბანული ტერიტორიების ფარგლების გარეთ მიწის ბაზრის განვითარებას, დანაწევრებული მიწის ნაკვეთების

კონსოლიდაციის პროცესს, გააუმჯობესებს საკუთრების უფლების დაცვის ხარისხს, ხელს შეუწყობს პრივატიზაციის პროცესს და გაზრდის ინვესტიციებს სოფლის მეურნეობაში. საპილოტე პროექტის მიზანია, შემუშავდეს მეთოდოლოგია, რათა მიწის პირველადი რეგისტრაცია მთელი ქვეყნის მასშტაბით დასრულდეს. აღნიშნული პროგრამის განსახორციელებლად შერჩეულ იქნა არეალები მიწის რეგისტრაციასთან დაკავშირებული პრობლემატიკის მიხედვით. 30 თვის განმავლობაში დაზუსტდება და დარეგისტრირდება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთები. 1992 წლიდან დაწყებული, საქართველოში მიწის რეგისტრაციასთან და საკადასტრო რუკების შედგენასთან დაკავშირებული არაერთი რეფორმის ჩატარების მიუხედავად, ურბანული ტერიტორიების ფარგლების გარეთ მდებარე მიწების უმეტესობა ჯერ კიდევ არ არის სათანადოდ რეგისტრირებული ან/და აღრიცხული ერთიან საკადასტრო მონაცემთა ბაზაში. კერძო, სახელმწიფო და მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებული 4 მილიონი მიწის ნაკვეთიდან დაახლოებით 1,2 მლნ (25–30%) მიწის ნაკვეთია რეგისტრირებული. სტატისტიკური მონაცემებით, არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების (რომლებიც ძირითადად ქალაქების ტერიტორიებზეა განლაგებული) რეგისტრაციის რაოდენობა მნიშვნელოვნად აჭარბებს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების რეგისტრაციის რაოდენობას. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების რეგისტრაციის სიხშირე ძალიან დაბალია. მუნიციპალიტეტების მიხედვით რეგისტრირებულია 50%-ზე ნაკლები მიწა (5%-ზე ნაკლები – რაჭა-ლეჩხუმსა და ქვემო სვანეთში, 20–30% – დასავლეთ საქართველოში, 25–50% – კახეთსა და ქვემო ქართლში).

6.14 იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა (პროგრამული კოდი 26 10)

პროგრამის მიზანია მომხმარებლისათვის ერთი ფანჯრის პრინციპით სახელმწიფო და კერძო დაწესებულებათა სერვისების მაღალი ხარისხით მიწოდება; სახელმწიფო სერვისების განვითარების ხელშეწყობა, აგრეთვე მომხმარებლისათვის მრავალფეროვანი და ინოვაციური სერვისების შეთავაზება. ამ მიზნის მისაღწევად განხორციელდება: ახალი სერვისების ინტეგრირება იუსტიციის სახლების ფარგლებში; არსებული და ახალი მომსახურების ხარისხის კონტროლი და განვითარება სხვადასხვა ტიპის კვლევებისა და პროექტების საფუძველზე; გაგრძელება იუსტიციის სახლების მშენებლობა და არსებული ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება, რათა საქართველოს მასშტაბით გაფართოვდეს ერთი ფანჯრის პრინციპით სახელმწიფო და კერძო დაწესებულებათა სერვისების ეფექტიანი მიწოდება.

6.15 ერთიანი სახელმწიფო საინფორმაციო ტექნოლოგიების მხარდაჭერის განვითარება (პროგრამული კოდი 26 06)

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო უწყებების მომსახურებას ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური (IT) სერვისების სრული სპექტრით, რაც მოიცავს: ქსელურ უზრუნველყოფას, ელექტრონული ფოსტის სერვისს, ონლაინკომუნიკაციის საშუალებებს, ტელევიდეოკონფერენციას, დროისა და დავალებების მართვის პროგრამულ უზრუნველყოფას, უსაფრთხოების ერთიანი პოლიტიკის გატარებას, არასასურველი და მავნე ელექტრონული ფოსტისაგან, პროგრამებისა და ვირუსებისაგან დაცვას, სახელმწიფო სტრუქტურებისათვის ერთიანი ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური (IT) მხარდაჭერის „ქოლცენტრის“ (სატელეფონო ცენტრის) შექმნასა და ინციდენტების მართვას, ციფრულ სატელეფონო სერვისს, სახელმწიფო ორგანიზაციებში დასაქმებულთა კომპიუტერული ტექნიკის ადგილზე მომსახურებას და სხვა;

სახელმწიფო ორგანიზაციებში პროცესების ავტომატიზებისა და ელექტრონულ მმართველობაზე გადასვლის მიზნით ჩატარდება შესაბამისი კვლევები და შემუშავდება კონკრეტული ინოვაციური ბიზნესგადაწყვეტილებები, რომლებიც დამკვეთის ბიზნესპროცესებზე იქნება მორგებული. ამის საფუძველზე შეიქმნება ახალი პროგრამული უზრუნველყოფა და გაუმჯობესდება არსებული;

პროგრამა აგრეთვე ითვალისწინებს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სისტემის ფარგლებში ონლაინსამუშაო სივრცის შექმნასა და დანერგვას, რაც გულისხმობს ყველა სამსახურებრივი დოკუმენტის მხოლოდ ერთ პროგრამაში შექმნასა და დამუშავებას. ეს გაამარტივებს დოკუმენტების დამუშავების ყველა ეტაპზე მათ ხელმისაწვდომობას და დაიცავს ინფორმაციას დაკარგვისა თუ დაზიანებისაგან;

დანერგილია „ქლაუდტექნოლოგია“ (დრუბლოვანი ტექნოლოგია). დასაგეგმ და შემდგომ წლებში მოხდება სერვისის შემდგომი განვითარება როგორც პროგრამული, ისე გამოთვლითი სიმძლავრეებისა და მასშტაბების მიმართულებით, აგრეთვე სხვადასხვა ორგანიზაციის მიერ „ქლაუდინფრასტრუქტურით“ (IaaS) სარგებლობის გაფართოება.

6.16 სსიპ – საჯარო სამსახურის ბიურო (პროგრამული კოდი 50 00)

საჯარო სამსახურის სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და შესაბამისი საქმიანობის კოორდინაციის ხელშეწყობა;

საჯარო სამსახურის რეფორმის კონცეფციის იმპლემენტაცია და „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს 2015 წლის 27 ოქტომბრის კანონის გარდამავალი დებულებებით გათვალისწინებული ნორმატიული აქტების პროექტების

მომზადება;

საჯარო დაწესებულებების ჰორიზონტალური და ვერტიკალური ფუნქციური ანალიზის განხორციელება და რეკომენდაციების შემუშავება ერთიანი ინსტიტუციური მოწყობისა და საჯარო თანამდებობათა კლასიფიკაციის სისტემის შექმნის მიზნით;

საჯარო სამსახურში სახელფასო რეფორმის მომზადების ხელშეწყობა;

საჯარო სამსახურში შეფასების სისტემის დანერგვა, ადამიანური რესურსების მართვის სამსახურების მუშაობისა და სამუშაო აღწერილობების შემუშავების პროცესის კოორდინაცია;

თანამდებობის პირთა ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების დროულად შევსებისა და საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების მონიტორინგის სისტემის შექმნა;

საჯარო დაწესებულებებში სტაჟირების გავლის პროგრამის კოორდინაცია და კონტროლი;

საჯარო მოსამსახურეთათვის ტრენინგების ჩატარება ადამიანური რესურსების მართვის, ეთიკისა და მამხილებლის ინსტიტუტთან დაკავშირებულ საკითხებზე;

საჯარო სამსახურის სფეროში არსებული მდგომარეობისა და ნორმატიული აქტების შესრულების ანალიზი.

6.17 სსიპ – საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური (პროგრამული კოდი 48 00)

დაზღვევის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება;

სადაზღვევო ბაზრის ფინანსური სტაბილურობის ხელშეწყობა;

სადაზღვევო საქმიანობის განზოგადება;

სავალდებულო დაზღვევების შესახებ სტანდარტების შემუშავება;

სადაზღვევო კომპანიებისათვის ლიცენზიების გაცემა, მათ შორის, პიროვნული ლიცენზიების გაცემა.

6.18 საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 06 03)

არჩევნებში ჩართული მხარეებისათვის საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება;

ადგილობრივ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობა;

საარჩევნო ადმინისტრაციის მოხელეთა სერტიფიცირება;

„მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით გათვალისწინებული ფონდის ფუნქციის შესრულება.

6.19 სახელმწიფო რწმუნებულების – გუბერნატორების ადმინისტრაციები (პროგრამული კოდეტი 11 00–19 00)

სახელმწიფო რწმუნებულების – გუბერნატორების ადმინისტრაციები შესაბამის სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებთან კოორდინაციით შეიმუშავენ თვითმმართველი ერთეულების განვითარების სტრატეგიებისა და პრიორიტეტების დოკუმენტებს, ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და ტურისტული პოტენციალის წარმოჩენის მიზნით მოამზადებენ წინადადებებს, მონიტორინგს გაუწევენ სამხედრო სავალდებულო სამსახურში გაწვევის პროცესს და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების საქმიანობას.

7 იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა და მიგრანტთა ხელშეწყობა სახელმწიფოს ვალდებულებების ნაწილია და, შესაბამისად, სახელმწიფოსთვის ამ კუთხით განსახორციელებელი პროგრამები და ღონისძიებები პრიორიტეტული მიმართულებაა. საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენამდე და დევნილთა საკუთარ სახლებში დაბრუნებამდე სახელმწიფო განახორციელებს ღონისძიებებს იძულებით გადაადგილებული პირებისათვის ნორმალური საყოფაცხოვრებო პირობების შეთავაზების მიზნით, რაც გულისხმობს როგორც დევნილთა სახლების მშენებლობისა და რეაბილიტაციის, ისე დევნილთათვის საცხოვრებელი ფართობების დაკანონების და მათი გონივრული განსახლების ღონისძიებებს, რათა ყველა დევნილს ღირსეულ პირობებში ცხოვრების საშუალება მიეცეს. იძულებით გადაადგილებული პირების საზოგადოებაში სრული ინტეგრაციის მიზნით მათთვის სათანადო პირობების შექმნა კერძო საკუთრების მოპოვებისა და დასაქმების გზით ხორციელდება იმ დათქმით, რომ დევნილების, როგორც საქართველოს მოქალაქეების, უფლება, დაბრუნდნენ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე, ისევე, როგორც მათი საკუთრების უფლება, შეუქცევია;

სახელმწიფო ასევე განაგრძობს შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელებას ლტოლვილთა დახმარების, რეადმისიის

ხელშეკრულების საფუძველზე დაბრუნებულთა რეინტეგრაციისა და ეკომიგრანტთა საცხოვრებელი სახლებით უზრუნველყოფის მიზნით;

კონფლიქტების სრულმასშტაბიანი მოგვარების საფუძვლის მოსამზადებლად განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა სტაბილური, უსაფრთხო გარემოს შექმნას, პროვოკაციების საფრთხის პრევენციის მყარი მექანიზმის ჩამოყალიბებას და უსაფრთხოების გარანტირების პროცესში საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩართულობის უზრუნველყოფას. გზა გაეხსნება სახალხო დიპლომატიას, ეკონომიკურ რეაბილიტაციასა და ბიზნესპროექტებს;

საქართველოს მეგობარი ქვეყნებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მონაწილეობით მნიშვნელოვნად გაფართოვდება არასამთავრობო სექტორის ისეთი პროექტების მხარდაჭერა, რომლებიც ხელს შეუწყობს მხარეთა სხვადასხვა „ინტერესთა ჯგუფის“ დიალოგს;

კონფლიქტების მოგვარებისათვის გადამწყვეტი იქნება დემოკრატიული ინსტიტუტების მშენებლობა და სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პრობლემების გადაჭრის დაჩქარება. ამ მიმართულებებით სახელმწიფო პოლიტიკის წარმატებამ აფხაზეთისა და ე. წ. სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის საზოგადოებები ერთიან სახელმწიფოში ცხოვრების უპირატესობაში უნდა დაარწმუნოს.

7.1 განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 34 02)

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა მიმართ 2015-2016 წლებში სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმის შესაბამისად დევნილთა განსახლების ღონისძიებების განხორციელება, მათთვის საცხოვრებელი ფართობების შექმნა და ბინების აშენება, ობიექტების რეაბილიტაცია და კერძო საკუთრებაში გადაცემა;

დევნილთა გრძელვადიანი განსახლების მიზნით თბილისსა და საქართველოს რეგიონებში მდებარე შენობების სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოებთან და ახალი ბინების მშენებლობასთან დაკავშირებული მომსახურების შესყიდვა;

სავალალო მდგომარეობაში მყოფი დევნილთა ჩასახლების ობიექტების შესწავლა და შემდგომ მათი რეაბილიტაცია; დევნილთა, ლტოლვილისა და ჰუმანიტარული სტატუსების მქონე პირთა რაოდენობის დაზუსტება და ადმინისტრაციული ხარჯების დაფინანსება სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე;

იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის ფულადი დახმარების გაწევა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა

სამინისტროს მიერ დადგენილი წესით (მათ შორის, საცხოვრებელი ფართობების დასაქირავებლად დევნილთა ოჯახებისათვის ყოველთვიური სოციალური დახმარების გაცემა);

დევნილთა გრძელვადიანი განსახლების მიზნით რეაბილიტირებული და ახალაშენებული ობიექტების ელექტროენერჯის, გარე საკანალიზაციო, ბუნებრივი აირის და წყლის სისტემების მიერთება და მოწყობა სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე;

დევნილთა საყოფაცხოვრებო პირობების გასაუმჯობესებლად მათ საკუთრებაში არსებულ ობიექტებში ჩასატარებელი სამუშაოების ღირებულების თანადაფინანსება სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე;

დევნილთა გრძელვადიანი განსახლებისათვის განსაზღვრულ, აშენებულ და რეაბილიტირებულ ობიექტებში მათი გრძელვადიანი განსახლების ღონისძიებების დასრულებამდე ობიექტების დაცვის მომსახურების შესყიდვა.

7.2

იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა (პროგრამული კოდი 34 01)

ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და დემოგრაფიული მდგომარეობის გათვალისწინებით დევნილთა, ლტოლვილისა და ჰუმანიტარული სტატუსების მქონე პირთა, თავშესაფრის მაძიებელთა, რეპატრიანტთა მიგრაციული ნაკადების რეგულირება, მათი დროებითი ან მუდმივი განსახლების ორგანიზება, ადაპტაციისათვის და საზოგადოებაში ინტეგრაციისათვის საჭირო პირობების შექმნა და სოციალური დაცვა;

დევნილთა თვითკმარობის გაზრდა, სახელმწიფოზე მათი დამოკიდებულების შემცირება-აღმოფხვრა და უკიდურესად გაჭირვებული, დაუცველი დევნილების ერთიან სოციალურ პროგრამებში ინტეგრირება საერთო კრიტერიუმების საფუძველზე;

რეპატრიანტის სტატუსის მაძიებელთა აპლიკაციების სისტემატიზაცია, ანალიზი და განხილვა შესაბამისი გადაწყვეტილების მისაღებად;

არალეგალური მიგრაციის პრევენცია, დროებითი ლეგალური შრომითი მიგრაციის შესაძლებლობის გაზრდა;

რეადმისიის ხელშეკრულების საფუძველზე დაბრუნებულთა რეინტეგრაციის უზრუნველყოფა და შესაბამისი მონაცემთა ბაზის შექმნა;

ოკუპირებულ ტერიტორიებზე უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების მოთხოვნის მქონე დევნილების გამოკვეთა აღნიშნული ქონების შემდგომი პრივატიზაციის პროცესის მოსამზადებლად;

ეკომიგრანტთა განსახლების ორგანიზება და ახალ საცხოვრებელ ადგილებზე მათი ადაპტაცია-ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა.

7.3 შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი (პროგრამული კოდი 22 00)

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებისგან გამყოფი ხაზის ორივე მხარეს მცხოვრებთა შორის ნდობის აღდგენის, მათი შერიგებისა და დეოკუპაციისათვის საფუძვლის მომზადების მიზნით ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ჰუმანიტარული, სოციალურ-ეკონომიკური და ნდობის გაღრმავების მიმართულებებით განსახორციელებელი პროექტების ხელშეწყობა და კოორდინაცია; ეთნიკური უმცირესობების საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა, მათთვის განათლების, მედიისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, მათი სახელმწიფო ენის ცოდნის დონის ამაღლება და კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნება-განვითარება; რეინტეგრაციის მიზნით ჩართულობის სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის განხორციელება.

7.4 დევნილთა საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 34 03)

დევნილთა საცხოვრებლით გრძელვადიანი უზრუნველყოფისათვის მათი პრობლემების გრძელვადიანი, მდგრადი და დევნილთა საჭიროებებზე მორგებული ფორმით გადაჭრა;

დევნილთა საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის პროგრამის შემუშავება;

მონაცემთა ერთიანი ბაზის შექმნა, რომელშიც აისახება ქვეყანაში მოქმედი სახელმწიფო, საერთაშორისო და ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და ბიზნესსექტორის მიერ განხორციელებული და დაგეგმილი პროექტების შესახებ ინფორმაცია, და ამ კუთხით ბენეფიციართა ინფორმირებულობის უზრუნველყოფა.

7.5 იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა (პროგრამული კოდი 25 05)

დევნილთა საცხოვრებელი სახლების მშენებლობა-რეაბილიტაცია მათი სოციალური დაცვის, მათთვის ღირსეული ცხოვრების პირობების შექმნის და მათი საზოგადოებაში ინტეგრაციის

ხელშეწყობად; იძულებით გადაადგილებულ პირთა კომპაქტურ დასახლებებში ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარება.

8 კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებასთან ერთად აუცილებელია, სახელმწიფომ ხელი შეუწყოს მისი მდიდარი კულტურული ტრადიციების დაცვასა და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, სახელმწიფოს უმთავრესი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა;

პრიორიტეტის მიზანია სახელმწიფოს მიერ კულტურის სფეროში საქართველოს მოქალაქეების თავისუფალი საქმიანობისა და შემოქმედებით პროცესში ხელისუფლების ჩაურევლობის უზრუნველყოფა;

ხელი შეეწყობა ქართული კულტურული სივრცის მსოფლიოს კულტურულ სივრცეში ინტეგრაციას. კულტურული მემკვიდრეობა დაცული იქნება მსოფლიოში აღიარებული სტანდარტების შესაბამისად. რეაბილიტაციის პროცესი წარიმართება საერთაშორისო სტანდარტების, იუნესკოსა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინებით;

სახელმწიფო განაგრძობს ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანი კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, ქართული კულტურის საზღვარგარეთ პოპულარიზაციას, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვასა და რეაბილიტაციას;

ეროვნული უმცირესობების თვითმყოფადობის შენარჩუნებისათვის მოხდება ისტორიული ძეგლებისა და მუზეუმების დაცვა და განვითარება, კულტურის პოპულარიზაცია. ქართულ მასმედიაში რეგულარულად გაშუქდება ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთა პრობლემები, მიღწევები, კულტურა და სხვა მნიშვნელოვანი თემები. ხელი შეეწყობა ეროვნული უმცირესობების უფლებების დაცვას და სამოქალაქო ინტეგრაციის სფეროში მომუშავე ორგანიზაციებს;

სპორტის რეფორმის ძირითადი პრიორიტეტებია: სპორტის შესახებ ახალი კანონის შემუშავება; მოსახლეობის ყველა ფენისათვის სპორტში ჩასაბმელად ხელმისაწვდომი პირობების შექმნა; სპორტული ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია; უმაღლესი აკადემიური და საშუალო სპორტული განათლების, აგრეთვე სპორტის მეცნიერების განვითარება; სპორტული მედიცინის განვითარება და სპორტში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა;

პრიორიტეტის ფარგლებში განსაკუთრებული ადგილი უკავია ქართული სპორტის განვითარებას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და მათთვის სხვადასხვა სოციალური გარანტიის

შეთავაზებას, აგრეთვე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისებისათვის განსახორციელებელ ღონისძიებებს; პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილი პროგრამები ასევე მიზნად ისახავს ახალგაზრდების სხვადასხვა ასპარეზზე მხარდაჭერას და მათი სამოქალაქო საზოგადოების აქტიურ წევრებად ჩამოყალიბების ხელშეწყობას;

საგანგებო ღონისძიებები განხორციელდება ქართული ენის, როგორც სახელმწიფო ენის, დასაცავად. სახელმწიფო ენაზე იზრუნებს სახელმწიფო, რათა გარანტირებული იყოს ქართული ენის კონსტიტუციური სტატუსის დაცვა.

8.1 სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 39 02)

საქართველოში სპორტის მასობრივი და მაღალი მიღწევების მქონე სახეობების განვითარება, სპორტული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და განვითარება;

ეროვნული, სხვადასხვა საკობრივი და ქალთა ნაკრებებისათვის ყველა საჭირო პირობის შექმნა;

საქართველოს ნაკრები გუნდების მომზადება და საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში (მსოფლიო და ევროპის ჩემპიონატები, პირველობები, მსოფლიო და ოლიმპიური თამაშები, საერთაშორისო ტურნირები, სასწავლო საწვრთნელი შეკრებები) მონაწილეობა;

საქართველოს ჩემპიონატების, პირველობების ჩატარება, სპორტული რეზერვის და მაღალი კლასის სპორტსმენთა მომზადება, სპორტის პოპულარიზაცია და პროპაგანდა;

ოლიმპიური და პარაოლიმპიური თამაშებისათვის მეტი ოლიმპიური ლიცენზიის მოსაპოვებლად საქართველოს ნაკრები გუნდების მომზადება და ოლიმპიადებში საქართველოს სპორტსმენთა მონაწილეობის უზრუნველყოფა;

პარასპორტსმენთათვის ადაპტირებული ინფრასტრუქტურის განვითარება;

საქართველოს კადეტთა და იუნიორთა ნაკრები გუნდების წევრობის კანდიდატების მომზადება;

ქართული სპორტის წარმატებების ამსახველი მასალების შეკრება, დაკომპლექტება, აღრიცხვა, შენახვა-დაცვა, შესწავლა და პოპულარიზაცია;

უმაღლესი და პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების

განხორციელება, ევროპის საგანმანათლებლო მოდელის პოპულარიზაცია და დანერგვა, კონკურენტუნარიანი სპეციალისტების მომზადება.

8.2 ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია საქართველოში და მისი ფარგლების გარეთ (პროგრამული კოდი 33 02)

ქვეყნის პოპულარიზაციის და მისი პოზიტიური იმიჯის ჩამოყალიბების მიზნით ისეთი ღონისძიებების განხორციელება, რომლებიც გააღვივებს ინტერესს საქართველოს მიმართ და მას დაუმკვიდრებს სათანადო ადგილს ევროპული ცივილიზაციის ისტორიულ და მიმდინარე კონტექსტებში; ევროკავშირის წევრ და საქართველოს პარტნიორ სხვა ქვეყნებთან თანამშრომლობით საერთაშორისო კულტურული ურთიერთობების გაღრმავება, საერთაშორისო თანამშრომლობა და სხვადასხვა პროგრამაში მონაწილეობა, საერთაშორისო გამოცდილებაზე დაყრდნობით ქართული კულტურის პოლიტიკის გრძელვადიანი სტრატეგიის შემუშავება;

სახელოვნებო ორგანიზაციებში კრეატიული აზროვნების დანერგვა-ხელშეწყობა, ქართული ხელოვნებისა და ლიტერატურის ტრადიციების დაცვა და განვითარება;

კლასიკური და თანამედროვე ხელოვნების პოპულარიზაციისათვის სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამის შემუშავება და განხორციელება;

საერთაშორისო ფორუმებში მონაწილეობის უზრუნველყოფა და ანალოგიურ ღონისძიებათა საქართველოში მოწყობა;

ქვეყანაში ხელოვნების პოპულარიზაცია, საქართველოს სხვადასხვა ქალაქში საერთაშორისო თეატრალური, მუსიკალური, სახვითი, კინო- და საბალეტო ხელოვნების, წიგნის ფესტივალების, კონცერტებისა და გამოფენების მოწყობა და ხელშეწყობა;

საქართველოს რეგიონებში კულტურისა და ხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა, ახალი და არსებული მნიშვნელოვანი ღონისძიებების ხელშეწყობა და განვითარება; სახელოვნებო ინსტიტუტებისა და ორგანიზაციების მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა; პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა; კულტურული და სახელოვნებო საკომუნიკაციო და თანამშრომლობითი პლატფორმის ხელშეწყობა;

შემოქმედებითი (მათ შორის, ფოლკლორული) კოლექტივებისა და ინდივიდუალური შემსრულებლების სხვადასხვა ქვეყანაში გასამართ ფესტივალებში, კონკურსებსა და გამოფენებში მონაწილეობის ხელშეწყობა;

რეგიონების თეატრების ხელშეწყობა, აგრეთვე მათი სადადგმო ხარჯების დაფარვის თანადაფინანსება;

კულტურის სფეროს მდგრადობის და ფინანსური გაძლიერების უზრუნველყოფა;

საინვესტიციო პროექტების შერჩევა, მომზადება, განხორციელება და მონიტორინგი.

8.3 მათემატიკის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 42 00)

საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინებით გადაცემების, ფილმებისა და სპორტული ღონისძიებების, აგრეთვე საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გადაცემების მომზადება და მათი გაშუქების უზრუნველყოფა.

8.4 კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა (პროგრამული კოდი 33 04)

მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის, კულტურის უძრავი და მოძრავი ძეგლების კულტურულ ღირებულებათა აღრიცხვა;

საქართველოს მუზეუმებისა და მუზეუმ-ნაკრძალების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ტექნიკური ხელშეწყობა, მათი სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა, მათი დაცვა, პოპულარიზაცია, ინფრასტრუქტურის განვითარება, სარეაბილიტაციო-სარესტავრაციო ღონისძიებების განხორციელება;

სამუზეუმო კოლექციების დიაგნოსტიკა, ექსპონატთა რესტავრაცია, აღრიცხვა, ინვენტარიზაცია და პასპორტიზაცია;

იუნესკოს ვალდებულებების შესრულება, საზღვარგარეთ არსებულ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა მონიტორინგი, შესწავლა, შესაბამის სახელმწიფოებთან ერთად ერთობლივი ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება.

8.4.1 მუზეუმების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 33 04 01)

სამუზეუმო სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება საქართველოს მასშტაბით, მუზეუმებში მართვის თანამედროვე სტანდარტების დანერგვა და პოპულარიზაცია, სამუზეუმო რეფორმის წარმატებით დასრულება, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების დაფინანსებაზე მყოფი მუზეუმების ხელშეწყობა და სამუზეუმო სფეროში განსახორციელებელი პროექტების მხარდაჭერა;

სამუზეუმო ექსპონატების სისტემატიზაციისა და აღრიცხვის ციფრულ ფორმაზე გადასვლა; მუზეუმების შესახებ საკანონმდებლო ბაზის მოწესრიგება, საერთაშორისო სამუზეუმო ინსტიტუტებთან ურთიერთობა, კულტურული მემკვიდრეობის კვლევა და მისი პოპულარიზაციისათვის განხორციელებული ღონისძიებების მხარდაჭერა;

მუზეუმებში დაცული კულტურული მემკვიდრეობის ნიმუშების დაცვა-კონსერვაცია თანამედროვე გამოცდილების გათვალისწინებით;

მუზეუმებში დაცული საგანძურის დაცვის პირობების გაუმჯობესება და ტექნიკური პრობლემების გადაჭრა.

8.4.2

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა (პროგრამული კოდი 33 04 02)

საქართველოს არქიტექტურული კომპლექსების (ისტორიული დასახლებებისა და ქალაქების), კულტურული მემკვიდრეობის ცალკეული ნიმუშების დაცვა და რეაბილიტაცია; კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების ინფრასტრუქტურის მოწყობა და განვითარება; მუზეუმებისა და მუზეუმ-ნაკრძალების აღდგენა-რეაბილიტაცია და ექსპოზიციათა განახლება; მუზეუმებსა და მუზეუმ-ნაკრძალებში კულტურული ტურიზმის განვითარებისა და მისთვის მიმზიდველი გარემოს შექმნის ხელშეწყობა; საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის/სივრცის შექმნა; საერთაშორისო და ორმხრივი ურთიერთობების წარმართვა და განვითარება კულტურული მემკვიდრეობის სფეროში საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვისა და გამოცდილების გაზიარების მიზნით; საქართველოს რეგიონებთან და ისტორიულ ქალაქებთან თანამშრომლობა რეგიონებში კულტურული მემკვიდრეობის მართვის უნარების გაძლიერების, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვისა და განვითარების მიზნით; იუნესკოს ვალდებულებების შესრულება; კულტურული მემკვიდრეობის პოპულარიზაცია, საგანმანათლებლო პროგრამების დანერგვა; არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების/ძეგლების ინვენტარიზაცია, მათი დაცვისა და სისტემატიზაციის მექანიზმების შემუშავება; იუნესკოს „არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ“ საერთაშორისო კონვენციასთან საქართველოს კანონმდებლობის ჰარმონიზაციისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება; კულტურულ ფასეულობათა საქართველოდან გატანისა და საქართველოში შემოტანის ერთიანი საინფორმაციო ბაზის შექმნა-განვითარება და კონტროლის მექანიზმების შემუშავება.

8.5 სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი (პროგრამული კოდი 45 01)

ახალგაზრდების ქრისტიანული ღირებულებებით აღზრდისათვის დაფინანსდება საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში (მათ შორის, მაღალმთიან რეგიონებში) საპატრიარქოს 70-ზე მეტი საგანმანათლებლო-კულტურული და საქველმოქმედო ორგანიზაცია, კერძოდ, სასულიერო აკადემიები და სემინარიები, უნივერსიტეტი, სკოლა-გიმნაზიები, დედათა და ბავშვთა სახლები, ობოლ და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა პანსიონები, სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციისა და ადაპტაციის ცენტრი, პროფესიული კოლეჯი და სახელობო სასწავლებლები.

8.6 ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 39 04)

სხვადასხვა ქვეყნის სახელმწიფო ახალგაზრდულ სტრუქტურებთან თანამშრომლობა, ბავშვთა და ახალგაზრდული კავშირების სახელმწიფო მხარდაჭერა და წახალისება, არაფორმალური განათლების ხელშეწყობა, თავისუფალი დროის შინაარსიანად და ეფექტიანად ხარჯვის ორგანიზება, ქართველი ახალგაზრდების ინტელექტუალური, სულიერი და ფიზიკური პოტენციალის გამოვლენა, ფორმირება და სრულყოფა;

პოტენციურად მოგებიანი ბიზნესიდეების მქონე ახალგაზრდების საინიციატივო ჯგუფების ხელშეწყობა;

ბავშვთა და ახალგაზრდობის გონებრივ, ფიზიკურ, ზნეობრივ, ესთეტიკურ და სოციალურ-ემოციურ განვითარებაზე ზრუნვა, სხვადასხვა კატეგორიის სოციალურად დაუცველ ბავშვებზე ზრუნვის ხელშეწყობა, მოზარდთა ინტერესების შესაბამისად პროფილური წრეების, ცენტრების, კლუბების და სტუდიების შექმნის ხელშეწყობა;

პროგრამა „მომავლის ბანაკის“ ფარგლებში ქართველი და უცხოელი ახალგაზრდების აქტიური დასვენების უზრუნველყოფა;

პროგრამა „ახალგაზრდული ფესტივალის“ ფარგლებში კულტურულ-შემოქმედებითი, შემეცნებითი და გასართობი ღონისძიებების მოწყობა, ქართველი ახალგაზრდების ჩართვა სხვადასხვა აქტივობაში, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა, ახალგაზრდობის ცოდნის გაღრმავება და უნარების გაძლიერება სხვადასხვა მიმართულებით.

8.7 სპორტის სფეროში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 39 03)

საქართველოში მცხოვრები წამყვანი სპორტსმენებისა და მწვრთნელების, ნაკრებების მომსახურე პერსონალის, ოლიმპიური

ჩემპიონების, საჭადრაკო ოლიმპიადების გამარჯვებულების, ვეტერანი სპორტსმენებისა და სპორტის მუშაკების დახმარება და მათი ცხოვრების პირობების გაუმჯობესება, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი საწვრთნელი პროცესის წარმართვის ხელშეწყობა.

8.8 კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა (პროგრამული კოდი 33 01)

კულტურის, კულტურული მემკვიდრეობისა და ხელოვნების სფეროებში ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, დაგეგმვა და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

ერთიანი სამუზეუმო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

სახელოვნებო განათლების ხელშეწყობა;

კულტურის სფეროში განსაკუთრებით ნიჭიერ ბავშვთა და ახალგაზრდა შემოქმედთა მხარდაჭერა;

საზღვარგარეთ საქართველოს კულტურის ცენტრების შექმნის ხელშეწყობა, კულტურის დღეების, გაცვლითი გასტროლების, კონკურსების, ფესტივალებისა და გამოფენების ორგანიზება;

კულტურულ ღირებულებათა დაცვა, მათი შესწავლა და პოპულარიზაცია.

8.9 სსიპ – რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო (პროგრამული კოდი 55 00)

საქართველოში რელიგიის სფეროში არსებული მდგომარეობის კვლევა და შესაბამისი ინფორმაციის საქართველოს მთავრობისთვის წარდგენა;

რელიგიური გაერთიანებების პრობლემებისა და რელიგიის სფეროში განათლების შესახებ რეკომენდაციებისა და წინადადებების შემუშავება;

საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივ ანაზღაურების უზრუნველყოფა.

8.10 სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა (პროგრამული კოდი 39 01)

საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროს პროგრამების შეუფერხებელი განხორციელება;

ფიზიკური აღზრდის, სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა

სფეროებში ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, დაგეგმვა და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

სპორტის განვითარებისათვის სათანადო პირობების შექმნა და ძირითად მიმართულებათა განსაზღვრა;

ერთიანი სპორტული კლასიფიკაციის შემუშავება და დამტკიცება, სპორტის სახეობათა, პროფესიული და მოყვარულთა სპორტული კლუბებისა და ორგანიზაციების სტატუსის განსაზღვრა;

სპორტში აკრძალულ მასტიმულირებელ საშუალებათა (დოპინგი) გამოყენების აღმოფხვრის ღონისძიებათა განხორციელება;

სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროებში საინვესტიციო და საქველმოქმედო საქმიანობების განხორციელების ხელშეწყობა;

ახალგაზრდა მეცნიერთა, სპორტსმენტა და შემოქმედთა სახელმწიფო მხარდაჭერა, საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებში სამეცნიერო-საგანმანათლებლო სფეროში სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება და მათი შესაბამის უწყებებთან ერთად განხორციელება;

საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებში სპორტთან და ახალგაზრდობასთან დაკავშირებული კანონების პროექტების შემუშავება.

9 საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია

სახელმწიფოსთვის უმნიშვნელოვანესი პრიორიტეტებია ქვეყნის საგარეო ურთიერთობების წარმატებულად წარმართვა, ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია და გლობალური უსაფრთხოების მხარდაჭერა;

საგარეო ურთიერთობების საფუძველი იქნება ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და არსებული გეოპოლიტიკური რეალობის გათვალისწინება, ევროკავშირისა და ნატოში ინტეგრაცია;

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფს საერთაშორისო არენაზე ქვეყნის ინტერესების დაცვას. ევროკავშირთან თანამშრომლობის ჭრილში პრიორიტეტული იქნება საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების წარმატებულად იმპლემენტაცია, რაც ხელს შეუწყობს საქართველოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობაში „ოთხი თავისუფლების პრინციპის“ უფრო ფართოდ გავრცელებას;

მშვიდობის გამყარებისაკენ მიმართული საგარეო პოლიტიკით საქართველო საერთაშორისო თანამეგობრობისათვის საიმედო და პროგნოზირებადი პარტნიორია, რაც ხელს შეუწყობს საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებას და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისათვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნას;

საქართველო აცნობიერებს თავის მოვალეობებს იმ გამოწვევათა წინააღმდეგ ბრძოლაში, რომელთა წინაშეც დგას მსოფლიო, და ამ მიმართულებით საერთაშორისო ძალისხმევაში მონაწილეობას, კერძოდ, სამხედრო ოპერაციებში წვლილის შეტანას, ეროვნული ინტერესების დაცვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კომპონენტად განიხილავს;

დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერება და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველყოფა ხელს შეუწყობს კონფლიქტების სრულმასშტაბიანი მოგვარების პროცესის წარმატებას;

ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც მთავარ მოკავშირესთან, ურთიერთობას საქართველო წარმართავს სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით განსაზღვრული პირობების თანახმად. ქარტიას საქართველო საკუთარი საზოგადოების წინაშე ვალდებულებად განიხილავს;

დაბალანსებული რეგიონალური პოლიტიკით საქართველომ კავკასიური ინტერესების გამაერთიანებლის ფუნქცია უნდა შეიძინოს. მნიშვნელოვანია მეზობელ სომხეთთან, აზერბაიჯანთან, თურქეთთან ეკონომიკური და პოლიტიკური ურთიერთობების გაღრმავება. ტრანსნაციონალური პროექტებისათვის ხელსაყრელი გეოპოლიტიკური მდებარეობის გათვალისწინებით, საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად უნდა იქცეს შავი და კასპიის ზღვების რეგიონების და ცენტრალური აზიის ქვეყნებთან ურთიერთობების განვითარება.

9.1 **საგარეო პოლიტიკის განხორციელება (პროგრამული კოდი 28 01)**

საერთაშორისო არენაზე ქვეყნის ინტერესების დაცვა, საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტებისა და დასახული ამოცანების შესრულება;

საერთაშორისო თანამეგობრობის დახმარებით საქართველოს დეოკუპაციისა და ოკუპანტი სახელმწიფოს მიერ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის პატივისცემის უზრუნველყოფა, ოკუპირებული ტერიტორიების არაღიარების პოლიტიკის განმტკიცება;

რუსეთის ფედერაციაზე საერთაშორისო თანამეგობრობის

ზეწოლის გაძლიერებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება, რათა მან სრულად შეასრულოს 2008 წლის 12 აგვისტოს ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმება; რუსეთის ფედერაციის მიერ საქართველოს წინააღმდეგ ძალის გამოყენებლობის ვალდებულების აღება;

ოკუპირებული ტერიტორიების მიმართ სახელმწიფო სტრატეგიის – ჩართულობა თანამშრომლობის გზით – განხორციელება;

ევროკავშირთან საქართველოს პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტეგრაციის გაძლიერება;

ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობის გაღრმავება და საქართველოს საგარეო-პოლიტიკური მიზნების მიმართ მათი მხარდაჭერის უზრუნველყოფა;

ამერიკის შეერთებულ შტატებთან სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით გათვალისწინებული პროექტების განხორციელება და მისი როლის გაზრდა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის მხარდაჭერის პროცესში;

რუსეთის ფედერაციასთან ურთიერთობების ნორმალიზება;

ცენტრალური აზიის ქვეყნებთან ორმხრივი და რეგიონალური თანამშრომლობის განვითარება და გაღრმავება;

თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკურ სისტემაში საქართველოს სრულფასოვანი ჩართვა და აქტიური ეკონომიკური დიპლომატიის საშუალებით წარმოჩენილი შესაძლებლობების მაქსიმალური გამოყენება;

დემოკრატიისა და ეკონომიკური განვითარების ორგანიზაციის – სუამის და შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციის – „ბისეკის“ ფორმატებში რეგიონალური და რეგიონთაშორისი თანამშრომლობის გაძლიერება და კონკრეტული პროექტების განხორციელება;

ქართული პროდუქციისთვის ახალი ბაზრების მოპოვება, ქვეყნის ეკონომიკაში ინვესტიციების მოზიდვა, ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა და სტიმულირება;

საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეთა და იურიდიულ პირთა უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვა;

საზღვარგარეთ ქართული კულტურისა და ინტელექტუალური პოტენციალის წარმოჩენის ხელშეწყობა; უცხოეთში მყოფი საქართველოს მოქალაქეების უფლებების დაცვა, მათთვის

შედავითიანი პირობების შექმნა და მათი სოციალური უსაფრთხოების დონის ამაღლება.

9.1.1

საგარეო პოლიტიკის დაგეგმვა და მართვა (პროგრამული კოდი 28 01 01)

გაეროს დარჩენილ წევრ ქვეყნებთან დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარება;

საქართველოს დიპლომატიური დაწესებულებების ქსელის გაფართოება; არსებული წარმომადგენლობების მიერ გადაფარვის არეალის გაზრდა;

ევროკავშირსა და ნატოში საქართველოს ინტეგრაციის პროცესის ინტენსიფიკაცია;

საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებისა და ასოცირების დღის წესრიგის განხორციელების ხელშეწყობა; ევროკავშირსა და საქართველოს შორის სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციის თაობაზე დიალოგის დასრულება; საქართველო-ევროკავშირის პოლიტიკური დიალოგის ინტენსიფიკაცია; ევროკავშირის ერთიანი უსაფრთხოებისა და თავდაცვის პოლიტიკის (CSDP) ფარგლებში თანამშრომლობის გაღრმავება;

2016 წელს ევროკავშირის ინიციატივის – „აღმოსავლეთის პარტნიორობის“ – ფარგლებში განსახორციელებელ ღონისძიებებში საქართველოს აქტიური მონაწილეობა;

ნატოს ვარშავის სამიტზე მოკავშირეების მხრიდან საქართველოს ევროატლანტიკური ინტეგრაციის გზაზე მიღწეული პროგრესის დაფიქსირების უზრუნველყოფა;

ნატო-საქართველოს „არსებითი პაკეტის“ განხორციელების ხელშეწყობა;

ნატოს წევრ ქვეყნებთან აქტიური პოლიტიკური კონსულტაციების წარმოება;

წლიური ეროვნული პროგრამით გათვალისწინებული რეფორმების სათანადოდ წარმოჩენა;

საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტების განსახორციელებლად ორმხრივი და მრავალმხრივი ურთიერთობების განვითარება და ინტენსიფიკაცია;

საერთაშორისო ორგანიზაციების (გაერო, ეუთო, ევროპის საბჭო) ფარგლებში თანამშრომლობის გაღრმავება

საქართველოში დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის განსამტკიცებლად და კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარების პროცესში მათი როლის გასაზრდელად;

საქართველოს ოკუპირებულ რეგიონებში უცხო ქვეყნების ბიზნესსუბიექტების მიერ უკანონო საქმიანობისა და კონტაქტების დამყარების პრევენცია;

მდგრადი ეკონომიკური განვითარებისათვის თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში საქართველოს სრულფასოვანი მონაწილეობა და ამ პროცესებში დიპლომატიური ურთიერთობების აქტიური გამოყენება;

უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა, საქართველოს საინვესტიციო კლიმატის და საინვესტიციო სფეროების, ეკონომიკური რეფორმების, ადგილობრივი და რეგიონალური პროექტების, აგრეთვე საქართველოს საგარეო სავაჭრო რეჟიმის შესახებ საერთაშორისო საზოგადოების ინფორმირება; საინვესტიციო პროექტების განხორციელების ხელშეწყობა;

ორმხრივი ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავება სამთავრობათაშორისო ეკონომიკური კომისიების ორგანიზების მეშვეობით;

საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეთა ეფექტიანი მომსახურება და კრიზისულ სიტუაციებში მათთვის შესაბამისი დახმარების გაწევა, მათი კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დასაცავად მუშაობის გაუმჯობესება;

საკონსულო საქმიანობის განხორციელების/გადაფარვის არეალის გაზრდა.

9.1.2 საერთაშორისო ორგანიზაციებში არსებული ფინანსური ვალდებულებების უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 28 01 02)

საერთაშორისო ორგანიზაციებში არსებული ფინანსური ვალდებულებების უზრუნველყოფა, რათა საქართველომ შეძლოს საერთაშორისო ორგანიზაციების საქმიანობაში სრულფასოვანი მონაწილეობა, რაც ქვეყანას მისცემს საერთაშორისო ფორმატებში საკუთარი ინტერესებისა და პრობლემების აქტუალიზაციის საშუალებას.

9.1.3 საერთაშორისო ხელშეკრულებების და სხვა დოკუმენტების თარგმნა და დამოწმება (პროგრამული კოდი 28 01 03)

საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებების და სხვა ოფიციალური დოკუმენტების თარგმნა, საქართველოში

აკრედიტებულ უცხოურ ორგანიზაციებთან კავშირების დამყარება.

9.2

ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი (პროგრამული კოდი 20 00)

ნატო-საქართველოს კომისიის სხდომების კოორდინაცია;

საქართველოს 2015 წლის წლიური ეროვნული პროგრამის შემუშავება, მისი განხორციელების მონიტორინგი და კოორდინაცია; თვითშეფასების დოკუმენტის მომზადება;

ნატოსა და ნატო-საქართველოს ურთიერთობების შესახებ საზოგადოების ინფორმირება;

ნატო-საქართველოს „არსებითი პაკეტის“ განხორციელებისადმი საერთაშორისო მხარდაჭერის მოპოვების ხელშეწყობა;

„ერთი მხრივ, საქართველოსა და, მეორე მხრივ, ევროკავშირსა და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების“ და „საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების დღის წესრიგის 2015 წლის ეროვნული სამოქმედო გეგმის“ განხორციელების კოორდინაცია;

ევროკავშირის ინიციატივების – „აღმოსავლეთის პარტნიორობა“ (Eastern Partnership) და „პარტნიორობა მობილურობისათვის“ (Mobility Partnership) – ფარგლებში თანამშრომლობის განვითარება;

ევროინტეგრაციის საკითხთა კომუნიკაციისა და ინფორმაციის შესახებ საქართველოს მთავრობის 2014–2017 წლების სტრატეგიის 2015 წლის სამოქმედო გეგმის განხორციელების კოორდინაცია;

ევროკავშირის დახმარების ფარგლებში გათვალისწინებული საერთაშორისო ფინანსური შეთანხმებების მომზადება და ხელმოწერა, ევროკავშირის მიმდინარე პროექტების დაგეგმვისა და განხორციელების ეფექტიანი კოორდინაცია, დახმარების მიმღები დარგობრივი უწყებების შესაძლებლობების გაზრდა ევროკავშირის დახმარების პროექტების განხორციელების პროცედურებთან დაკავშირებით.

9.3

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი (პროგრამული კოდი 21 00)

ქართული დიასპორის მაქსიმალური ჩართვა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში, შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან თანამშრომლობით მისთვის კონკრეტული

პროექტების შეთავაზება და მათი პოპულარიზაცია;

ყოველწლიურად საქართველოში დიასპორის დღის აღნიშვნა და ამ დღისადმი მიძღვნილ კულტურულ ღონისძიებებში ქართული დიასპორის წარმომადგენელთა ჩართვა;

უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულეების, საზღვარგარეთ არსებული დიასპორული ორგანიზაციების, საკვირაო სკოლებისა და შემოქმედებითი კოლექტივების მხარდამჭერი ღონისძიებების დაფინანსება, ქართული სახლების არეალის გაფართოება;

საქართველოში და საზღვარგარეთ ბიზნეს- და სამეცნიერო ფორუმების გამართვა, ქართული კომპანიების დიასპორულ ორგანიზაციებთან დაკავშირება, უცხოეთში მოღვაწე ქართველი ბიზნესმენებისათვის საინვესტიციო პროექტების შეთავაზება და საქართველოში უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად ქართული დიასპორის კავშირების გამოყენება.

10 სოფლის მეურნეობა

სოფლის მეურნეობის განვითარების უპირველესი გარანტი მკაფიოდ განსაზღვრული აგრარული და რეგიონული პოლიტიკა და სოფლის მეურნეობის სექტორის დაფინანსების რამდენჯერმე გაზრდა იქნება;

სოფლის მეურნეობის დაფინანსების წყარო იქნება როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტი, ისე საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ცალკეული დონორი ქვეყნების მიერ გაცემული სესხები და გრანტები, კერძო (ადგილობრივი და უცხოური) ინვესტიციები. დაფინანსების სტრუქტურაში თანდათან მნიშვნელოვნად გაიზრდება კერძო ინვესტიციების წილი სხვა დაფინანსების შემცირების ხარჯზე;

იმუშავებს სოფლის მეურნეობის განვითარების ფონდი;

აგრარული პოლიტიკის სტრატეგიის განხორციელების ფარგლებში დარეგულირდება მიწათსარგებლობის საკითხები, სოფლის მეურნეობის სექტორი მომსახურებითა და ნედლეულით იქნება უზრუნველყოფილი. მცირე და საშუალო ფერმერები ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით იქნებიან უზრუნველყოფილი. გაიზრდება აგრარულ სექტორში მწარმოებლობა, რენტაბელურობა და კონკურენტუნარიანობა. გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო წარმოებიდან მიღებული შემოსავლები. ჩამოყალიბდება აგრარული განათლებისა და მეცნიერების, კონსულტირებისა და ექსტენციის თანამედროვე სისტემა. ქართული პროდუქცია დაბრუნდება საქართველოს ბაზარზე. საქართველო ღირსეულ ადგილს დაიმკვიდრებს საერთაშორისო ბაზარზე. საქართველოს რეგიონებში ბიზნესგარემო გაჯანსაღდება და მისი სტიმულირება მოხდება. რეგიონებში გაუმჯობესდება მოსახლეობის ცხოვრების პირობები. უზრუნველყოფილი იქნება სასურსათო უსაფრთხოება, სურსათის

უვნებლობა და შენარჩუნდება აგრობიომრავალფეროვნება;

გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო წარმოება, რაც უზრუნველყოფს საქართველოს შრომითი რესურსების მნიშვნელოვანი ნაწილის სტაბილურ შემოსავალს, აგრეთვე საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოებას და ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის ზრდას. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება უზრუნველყოფს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას, უმუშევრობის შემცირებას, სიღარიბის დაძლევას და სოციალური ფონის გაუმჯობესებას, მრავალრიცხოვანი და ძლიერი საშუალო ფენის ჩამოყალიბებას. ბაზარი კონკურენტუნარიანი გახდება. ხელი შეეწყობა თავისუფალ მეწარმეობას. ამ პოლიტიკის განხორციელების შედეგად უახლოეს წლებში დაქირავებით დასაქმებულთათვის აგროსასურსათო სექტორში რამდენიმე ათეული ათასი სამუშაო ადგილი შეიქმნება. გაიზრდება თვითდასაქმებულთა კეთილდღეობა. მათი შემოსავლები მნიშვნელოვნად გადააჭარბებს საარსებო მინიმუმს.

10.1 სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა (პროგრამული კოდი 37 01)

სოფლის მეურნეობის სექტორში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და რეფორმების განხორციელება ეროვნული ტრადიციებისა და საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებით;

წყალსაცავების, სარწყავი და დამშრობი სისტემების რეაბილიტაცია;

სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის ტექნიკური ექსპლუატაცია და სამელიორაციო დანიშნულების ტექნიკის შეძენა;

ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაცია;

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ხელშეწყობა;

სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავების და შენახვა-რეალიზაციის რგოლების იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით უზრუნველყოფა;

აგრარულ სექტორში სადაზღვევო ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა;

სანერგე მეურნეობების მოწყობის და მრავალწლიანი კულტურების ბაღების გაშენების ხელშეწყობა;

კერძო და სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული გავლურებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაცია;

თანამედროვე სტანდარტების ჩაის გადამამუშავებელი სიმძლავრეების შექმნა;

მანდარინის (არასტანდარტულის) მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობა;

მცირემიწიანი ფერმერებისათვის, რომლებიც ფლობენ 1,25 ჰექტარი ფართობის ჩათვლით მიწის ნაკვეთს, სარგებლის სახით მიწის ნაკვეთის ხვნის სერვისის ან/და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების საქონლის (სასუქები ან/და სათესლე მასალა ან/და სასოფლო-სამეურნეო ქიმიური საშუალებები) უსასყიდლოდ მიწოდება.

10.1.1 სოფლის მეურნეობის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა (პროგრამული კოდი 37 01 01)

აგროსასურსათო სექტორში შემოსავლების ზრდისა და სასურსათო უსაფრთხოებისათვის საჭირო ღონისძიებების დაგეგმვა და ეფექტიანი განხორციელება;

ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის, კვებისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის პროდუქციის წარმოების ხელშეწყობა;

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებელთა და მომხმარებელთა ინტერესების ჰარმონიზაციის ხელშეწყობა.

10.1.2 სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამის მართვა და ადმინისტრირება რეგიონებში (პროგრამული კოდი 37 01 02)

საინფორმაციო, აგროტექნოლოგიური, აგროტექნიკური, აგროსაკონსულტაციო, სასწავლო-საკვალიფიკაციო და სხვა ტიპის მომსახურების უზრუნველყოფა;

მოსახლეობის ცხოვრების დონის ასამაღლებლად მდგრადი აგრარული პოლიტიკის ეფექტიანი განხორციელება და ქვეყნის სასურსათო უზრუნველყოფის ხელშეწყობა.

10.1.3 სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაცია (პროგრამული კოდი 37 01 03)

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში წყალსაცავების, სარწყავი და დამშრობი სისტემების რეაბილიტაცია;

სარწყავი სისტემის ზონაში დამშრობი ქსელის რეაბილიტაცია;

სპეციალური ტექნიკის, სატრანსპორტო საშუალებების, მანქანა-მექანიზმების, მოწყობილობებისა და დამხმარე საშუალებების შექმნა სამელიორაციო ობიექტებზე საექსპლუატაციო და სარეაბილიტაციო სამუშაოების

საწარმოებლად;

შპს „საქართველოს მელიორაციის“ სუბსიდირება სარწყავი და დამშრობი სისტემების ინფრასტრუქტურის ტექნიკური ექსპლუატაციის ღონისძიებებისათვის, მექანიკური სატუმბი სადგურების და სხვა ჰიდროკვანძების ფუნქციონირებისათვის მოსახმარი ელექტროენერჯის, სამელიორაციო დანიშნულების ტექნიკის, სატრანსპორტო საშუალებებისა და სხვა მანქანა-მექანიზმების მოვლა-შენახვის ღონისძიებებისა და კომპანიის ფუნქციონირებისათვის საჭირო სხვა მიმდინარე ხარჯების დასაფინანსებლად.

10.1.4 **ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაცია (პროგრამული კოდი 37 01 04)**

ჩატარდება ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის გამოფენა-დეგუსტაციები როგორც საქართველოში, ისე საზღვარგარეთ. მათ ფარგლებში ჩატარდება წარმომადგენლობითი, კულტურული და სარეკლამო ღონისძიებები, რაც ხელს შეუწყობს ქართული პროდუქციის პოპულარიზაციას, დამატებითი გასაღების ბაზრების მოპოვებას, ბიზნესკონტაქტების დამყარებას და საკვები პროდუქტების საექსპორტო პოტენციალის გაზრდას.

10.1.5 **სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 37 01 05)**

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ინსტიტუციური განვითარების, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ხარისხისა და რაოდენობრივი კოეფიციენტის გაუმჯობესების, საქართველოს და საერთაშორისო ბაზრებზე კოოპერატივების დამკვიდრების მიზნით განხორციელდება:

სტანდარტიზაციის ხელშეწყობის ფარგლებში საკონსულტაციო მომსახურების გაწევა. საკონსულტაციო კომპანიის ამოცანების წარმატებით შესრულების შემთხვევაში კოოპერატივს შესაძლებლობა მიეცემა, განახორციელოს საერთაშორისო სერტიფიკატის (ISO, HACCP ან სხვა) მიღებისათვის საჭირო ღონისძიებები;

ქვეყანაში გამოფენა-გაყიდვების ჩატარების ხელშეწყობა, რომლებზედაც შესაბამისი სასაქონლო სახით იქნება წარმოდგენილი კოოპერატივების მიერ წარმოებული და გადამუშავებული პროდუქცია;

ე. წ. „საინფორმაციო ბანკის“ სისტემის დანერგვა, რომელიც კოოპერატივებს საშუალებას მისცემს, საკუთარი პროდუქციის შესახებ ინფორმაცია მიაწოდონ პოტენციურ შემსყიდველებს

როგორც საქართველოში, ისე საზღვარგარეთ;

კოოპერატიული მაღაზიებისა და ბაზრების ქსელის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

სტრატეგიული მარკეტინგული გეგმების შემუშავება ცალკეული კოოპერატივებისათვის და მათი ბრენდირება – სასაქონლო შეფუთვის/დიზაინის შექმნა;

ახალგაზრდების, ქალთა და მოწყვლადი ჯგუფების (დევენილები, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები და სხვა) კოოპერატივებში ჩართულობის სტიმულირება;

ცალკეული დარგობრივი მიმართულებებით კოოპერატივების საწარმოო ინფრასტრუქტურის შექმნა; მეფუტკრეობით დაკავებული და რძის მწარმოებელი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარებისათვის თაფლისა და რძის შემკრები პუნქტების შესაბამისი ინვენტარით მოწყობა.

10.1.6 სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვა (პროგრამული კოდი 37 01 06)

სოფლის მეურნეობის დარგში დაგეგმილი და მიმდინარე პროექტების მართვა და ეფექტიანი განხორციელება.

10.1.7 შეღავათიანი აგროკრედიტები (პროგრამული კოდი 37 01 07)

სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავების და შენახვა-რეალიზაციის რგოლების იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით უზრუნველყოფა;

ბენეფიციარებზე სესხები (ან ლიზინგი) გაიცემა პროექტში მონაწილე საფინანსო ინსტიტუტებიდან, ხოლო ააიპ – სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო განახორციელებს ამ სესხების (ლიზინგის) საპროცენტო სარგებლის თანადაფინანსებას და, ზოგ შემთხვევაში, მონაწილეობას მიიღებს როგორც სესხების უზრუნველყოფაში, ისე უზრუნველყოფის სახით წარდგენილი მიწის ნაკვეთების გამოსყიდვაში. თანხა მოხმარდება როგორც სააგენტოს მიერ 2013–2015 წლებში „შეღავათიანი აგროკრედიტების პროექტის“ ფარგლებში გაცემულ სესხებს, ისე 2016 წელს გასაცემ სესხებსა და ლიზინგს;

პროექტის ბენეფიციარი შეიძლება იყოს საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირი და საქართველოს კანონმდებლობით რეგისტრირებული იურიდიული პირი;

სესხის (ლიზინგის) მიზანია სოფლის მეურნეობის პირველადი

და გადამამუშავებელი წარმოების საბრუნავი და ძირითადი საშუალებების დაფინანსება;

განსახორციელებელი ღონისძიებების დეტალურ პირობებს განსაზღვრავს საქართველოს მთავრობა.

10.1.8 მცირემიწიან ფერმერთა საგაზაფხულო სამუშაოების ხელშეწყობის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 37 01 08)

პროექტის პოტენციური ბენეფიციარები არიან ის ფიზიკური პირები, რომლებსაც საკუთრებაში ან ფაქტობრივ მფლობელობაში აქვთ 1,25 ჰექტარი ფართობის ჩათვლით მიწის ნაკვეთი;

ბენეფიციარები სარგებლის სახით, უსასყიდლოდ მიიღებენ მათ საკუთრებაში ან ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის ხვნის სერვისს ან/და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების საქონელს (სასუქები ან/და სათესლე მასალა ან/და სასოფლო-სამეურნეო ქიმიური საშუალებები);

განსახორციელებელი ღონისძიებების დეტალურ პირობებს განსაზღვრავს საქართველოს მთავრობა.

10.1.9 სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შესხისა და ლიზინგის ვალდებულებების დაფარვა (პროგრამული კოდი 37 01 09)

„არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის – სოფლის მეურნეობის განვითარების ფონდის ანგარიშზე თანხის გადარიცხვის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 18 იანვრის №36 განკარგულებისა და „იაპონური გრანტის პროგრამა 2KR-ის ფარგლებში საპარტნიორო ფონდში დეპონირებული თანხების გამოყენების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 27 დეკემბრის №2587 განკარგულების შესაბამისად სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შესაძენად გაფორმებული ლიზინგისა და სასესხო ხელშეკრულებების ფარგლებში 2016 წლის ვალდებულებების დაფარვა.

10.1.10 აგროდაზღვევის უზრუნველყოფის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 37 01 10)

აგრარულ სექტორში სადაზღვევო ბაზრის განვითარება, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის ხელშეწყობა, კონკურენტუნარიანობის გაზრდა, ფერმერებისთვის შემოსავლების შენარჩუნება და რისკების შემცირება, რისთვისაც სადაზღვევო კომპანიები განახორციელებენ სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაზღვევას, ხოლო ააიპ – სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო განახორციელებს სადაზღვევო პრემიების თანადაფინანსებას საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების

შესაბამისად.

10.1.11 მანდარინის (არასტანდარტულის) მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 37 01 11)

საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად მანდარინის რეალიზაციის ხელშეწყობისათვის მანდარინის გადამამუშავებელ კომპანიებზე, რომლებიც არასტანდარტულ მანდარინს სამრეწველო გადამამუშავებისათვის ფიზიკური პირებისგან შეისყიდიან, სუბსიდიის გაცემა.

10.1.12 დანერგე მომავალი (პროგრამული კოდი 37 01 12)

მეხილეობის დარგის განვითარება თანამედროვე ტექნოლოგიებით მოწყობილი სანერგე მეურნეობებისა და მრავალწლიანი კულტურების ბაღების გაშენების ხელშეწყობით, რისთვისაც განხორციელდება მრავალწლიანი კულტურების ბაღების გაშენებისა და სანერგე მეურნეობების მოწყობის თანადაფინანსება საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად.

10.1.13 ქართული ჩაი (პროგრამული კოდი 37 01 13)

საქართველოში არსებული ჩაის პლანტაციების პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენების, ჩაის წარმოების სექტორში ეფექტიანი კოოპერაციისა და მაღალი ხარისხის ჩაის (მათ შორის, ბიოჩაის) წარმოების ხელშეწყობის მიზნით განხორციელდება: კერძო და სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის ხარჯის თანადაფინანსება როგორც კომპანიებისათვის, ისე კოოპერატივებისათვის; სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჩაის პლანტაციების ეფექტიანი გამოყენების ხელშეწყობა მათი ბიზნესოპერატორებზე იჯარის წესით გაცემით; სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისთვის ჩაის გადამამუშავებელი დანადგარების თანადაფინანსება საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად.

10.1.14 აგროსექტორის ხელშეწყობა/განვითარება (პროგრამული კოდი 37 01 15)

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში სამელიორაციო სისტემების სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელება;

შიგა საირიგაციო ქსელების რეაბილიტაცია;

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების/გადამამუშავების/რეალიზაციის მთლიანი ქსელის განვითარების ხელშეწყობა.

მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარება (პროგრამული კოდი 37 03)

მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარების, ახალი სამომხმარებლო ბაზრების ათვისების და მომხმარებლის უზარისხო ღვინოპროდუქციისგან დაცვის მიზნით განხორციელდება:

ქართული ღვინოპროდუქციის ადგილობრივი და საერთაშორისო დეგუსტაციების, კონკურსების, გამოფენებისა და პრესტურების მოწყობა, რომელთა ფარგლებშიც ჩატარდება წარმომადგენლობითი და კულტურული ღონისძიებები;

სპეციალიზებული უცხოური ჟურნალებისათვის საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის შესახებ სტატიების მომზადება და გამოქვეყნება;

სარეკლამო რგოლების დამზადება და ქართული ღვინის პოპულარიზაციისათვის საჭირო სხვა ღონისძიებების განხორციელება;

ქართული ღვინისა და კულინარიის შესახებ საგანმანათლებლო ღონისძიებების მოწყობა როგორც საქართველოს, ისე საერთაშორისო ბაზარზე;

ღვინის კომპანიების საერთაშორისო ბაზარზე დასამკვიდრებლად ლოჯისტიკური მხარდაჭერის ღონისძიებების განხორციელება;

ალკოჰოლიანი სასმელების სასერტიფიკაციო ან/და სერტიფიცირებული პარტიებიდან აღებული ნიმუშების შედარების უზრუნველსაყოფად მათი ლაბორატორიული კვლევა;

მევენახეობის კადასტრის დანერგვა;

ვენახეების ფართობების აღრიცხვა;

წიპების მოპოვებისათვის საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილი წიპებისა და მერქნის მოლეკულური გენეტიკის და ამპელოგრაფიის მეთოდებით შესწავლა და არქეოლოგიურ გათხრებში თანამონაწილეობა;

ვაზის აბორიგენული ჯიშების და ველური ვაზის მოლეკულური გენეტიკის და ამპელოგრაფიის მეთოდებით შესწავლა;

არქეოლოგიურ მასალაზე ღვინის ნაშთების აღმოსაჩენად კვლევების ჩატარება;

ლიტერატურული წყაროების მოძიება, შეკრება და პუბლიკაციების მომზადება ჟურნალებში გამოსაქვეყნებლად;

მევენახეობის სფეროში დასაქმებული ფიზიკური პირების მიერ მიღებული ყურძნის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობისათვის მათი სუბსიდირება.

10.3 სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსამედობა (პროგრამული კოდი 37 02)

სურსათის/ცხოველის საკვების მწარმოებელი ბიზნესოპერატორების ინსპექტირება, სამომხმარებლო ბაზრის მონიტორინგი და სურსათის ლაბორატორიული კვლევა;

თურქულის, ჯილეხის, ცოფის, ბრუცელოზის, ტუბერკულოზის, ნოდულარული დერმატიტის, ცხვრისა და თხის ყვავილის, ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების და სხვა დაავადებების საწინააღმდეგო პროფილაქტიკური და იმულებითი ღონისძიებების განხორციელება;

ღემების ლაბორატორიული კვლევა, სადეზინფექციო სამუშაოების ჩატარების უზრუნველყოფა და მათი ინსენერატორის მეშვეობით გაუვნებლება;

ცხოველთა იდენტიფიკაციის/რეგისტრაციის სისტემის ფუნქციონირება;

ვეტერინარული აფთიაქებისა და სამკურნალოების მონიტორინგი;

მცენარეთა საკარანტინო და სხვა მავნე ორგანიზმების გავრცელების საწინააღმდეგო ღონისძიებების განხორციელება და პესტიციდების/აგროქიმიკატების ხარისხის კონტროლი;

ფერმერთა ზოგადი ინფორმირებულობის გაზრდისათვის რეკომენდაციების გამოცემა;

ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში ინფექციური და არაინფექციური დაავადებების, მცენარეთა საკარანტინო და სხვა მავნე ორგანიზმების და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ლაბორატორიული კვლევა.

10.4 სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო-კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება (პროგრამული კოდი 37 04)

ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენისა და გაუმჯობესებისათვის საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის ნიადაგების მდგომარეობის შესწავლა და სათანადო ღონისძიებების განხორციელება;

ერთწლიანი და მრავალწლიანი კულტურების გენოფონდის მოძიება, აღდგენა, კონსერვაცია, საკოლექციო და სადედე

ნარგაობების შექმნა;

ხილისა და ბოსტნეულის შენახვისუნარიანობისა და ნედლად შენახვის ტექნოლოგიების კვლევა და შემუშავება;

საქართველოში გავრცელებული შინაური ცხოველების, ფრინველების, თევზებისა და სასარგებლო-სამეურნეო მწერების ექსპედიციური კვლევა, გენეტიკური ბანკის შექმნა.

11 სასამართლო სისტემა

ქვეყნის დემოკრატიული და მდგრადი ეკონომიკური განვითარებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი მართლმსაჯულების სისტემის ფუნქციონირებას. პრიორიტეტი ითვალისწინებს ქვეყნის სასამართლო სისტემის რეფორმირებისა და გამართული ფუნქციონირების მხარდაჭერის ღონისძიებებს, საზოგადოების ნდობის ამაღლებას და მის ჩართულობას, ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის განვითარებას, რათა სასამართლო სისტემა საქართველოს ყველა მოქალაქისა და არარეზიდენტი პირისათვის მაქსიმალურად ხელმისაწვდომი და ეფექტიანი იყოს;

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება სასამართლო სისტემის რეფორმა, რომლის კონცეფცია გულისხმობს პოლიტიკური ხელისუფლების ზემოქმედებისაგან თავისუფალ სასამართლოს, დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ მართლმსაჯულებას და ქმედით საკონსტიტუციო კონტროლს. სასამართლო ხელისუფლების ორგანიზებასა და მოსამართლეთა დისციპლინურ პასუხისმგებლობას თავად სასამართლო ხელისუფლება უზრუნველყოფს. უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლოს ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა, აგრეთვე სასამართლო ხელისუფლების ადმინისტრირების პროცესის სრული გამჭვირვალობა და მართლმსაჯულების მთელი პროცესის საჯაროობა.

11.1 სასამართლო სისტემა (პროგრამული კოდები 07 00–10 00)

მოსამართლეთა ვაკანტური ადგილების ეტაპობრივად შევსება; შესაბამისი საკვალიფიკაციო გამოცდებისა და კონკურსების ორგანიზება, მოსამართლედ გამწესება იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში სასწავლო კურსის გავლის შემდეგ;

სასამართლოთა შენობების სარემონტო-სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ჩატარება;

ნაფიცი მსაჯულებისა და მსაჯულობის კანდიდატებისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი ყველა ხარჯის ანაზღაურების უზრუნველყოფა, რომლებიც დაკავშირებულია მათ მიერ საკუთარი მოვალეობის შესრულებასთან;

მოსამართლეთა ჯანმრთელობის დაზღვევით უზრუნველყოფა;

საქართველოს უზენაესი და საკონსტიტუციო სასამართლოების გამჭვირვალობისა და საჯაროობის პროცესის გაგრძელება;

საზოგადოებისათვის სასამართლო რეფორმის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება.

11.2 სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო (პროგრამული კოდი 46 00)

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს მიზანია საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და კვალიფიციური ექსპერტების მეშვეობით განსაზღვრული ექსპერტიზისა და გამოკვლევების ჩატარება, შესაბამისი დასკვნის შედგენა და გაცემა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე.

12 გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა

გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება სახელმწიფოს პრიორიტეტია, ვინაიდან ეს სფერო დიდ გავლენას ახდენს ქვეყნის ზოგად განვითარებაზე. ეს ეხება როგორც მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობას, ისე ტურიზმის, ენერჯეტიკის, სოფლის მეურნეობისა და, ზოგადად, ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას;

პრიორიტეტის ფარგლებში შემუშავდება გარემოსდაცვითი სტანდარტები და სამართლებრივ-ნორმატიული ბაზა ევროკავშირის მოთხოვნების შესაბამისად. საქართველო ეტაპობრივად შეასრულებს ორმხრივი და მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი ხელშეკრულებებით ნაკისრ ვალდებულებებს. შეიქმნება გარემოზე ზემოქმედების სტრატეგიული შეფასების, გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის და გარემოს მდგომარეობის მონიტორინგის თანამედროვე პრინციპებზე აგებული სისტემა. მოხდება ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობაზე დაკვირვების ქსელის გაფართოება და მოდერნიზაცია, სანიტარიული ზონების შექმნა და აღდგენა. საწვავის ხარისხი, ავტოპარკისა და საწარმოების საქმიანობა გარემოს დაცვის თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი იქნება;

პრიორიტეტის ფარგლებში ქვეყნის ბუნებრივი რესურსებით რაციონალურად სარგებლობის დაგეგმვისათვის განისაზღვრება ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ღონისძიებათა პრიორიტეტული მიმართულებები, შემუშავდება და განხორციელდება ტყის ფონდის მართვასა და ტყით სარგებლობასთან დაკავშირებული პოლიტიკა. შემუშავდება მიწის რესურსების მდგრადი გამოყენების მექანიზმები ეროზიების შემცირების, გაუდაბნოების თავიდან

აცილების და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის შენარჩუნების მიზნით;

სახელმწიფო განაგრძობს დაცული ტერიტორიების განვითარებისა და პოპულარიზაციის ღონისძიებებს, ასევე ქვეყანაში ცხოველთა და მცენარეთა ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნების ღონისძიებების მხარდაჭერას, გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგის, პროგნოზირებისა და პრევენციის ხელშეწყობის ღონისძიებების განხორციელებას;

განხორციელდება ბიომრავალფეროვნების დაცვის/შენარჩუნების უზრუნველყოფისათვის საჭირო მოქმედებები, დაინერგება ტყით სარგებლობის თანამედროვე მეთოდები, აიკრძალება გენმოდიფიცირებული თესლისა და სანერგე მასალის იმპორტი, შემოღებული იქნება გენმოდიფიცირებული მზა პროდუქტების სავალდებულო მარკირება, ხელი შეეწყობა ადგილობრივი კულტურული ჯიშების შენარჩუნებას, აგრეთვე ბიომეურნეობების განვითარებას, ქალაქებში მოეწყობა ნარჩენების შეგროვებისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურა, შეიქმნება სტიქიური მოვლენების პროგნოზირებისა და მოსახლეობის დროული გაფრთხილების სისტემა, განხორციელდება შავი ზღვის სანაპირო ზოლისა და მდინარეთა ნაპირების დაცვისა და აღდგენის სამუშაოები, სავალდებულო გახდება გარემოსდაცვითი საკითხების ურბანული დაგეგმვისა და სამშენებლო საქმიანობის განხორციელების პროცესში გათვალისწინება, ხელი შეეწყობა ეკოლოგიურად სუფთა ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურის განვითარებას.

12.1 დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა (პროგრამული კოდი 38 03)

დაცული ტერიტორიების გაფართოება, ბუნებრივი ეკოსისტემების, ლანდშაფტებისა და ცოცხალი ორგანიზმების დაცვა და აღდგენა ეკოლოგიური წონასწორობის შესანარჩუნებლად;

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ, გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფ გარეულ ცხოველთა და ველურ მცენარეთა გენოფონდის დაცვა ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესანარჩუნებლად;

უნიკალური და იშვიათი ორგანული თუ არაორგანული ბუნებრივი წარმონაქმნების დაცვა მათი შენარჩუნებისათვის;

დაცულ ტერიტორიებზე პათოლოგიური კვლევების ჩატარება, დაზიანებული ფართობების დადგენა და მავნებლებთან ბრძოლისათვის შესაბამისი პრეპარატების შექმნა;

საჭირო აღჭურვილობის გამოყენებით დაცულ ტერიტორიებზე ხანძრების სწრაფი პრევენცია;

დაცულ ტერიტორიებზე არსებული სამოვრების ხარისხობრივი მაჩვენებლების დადგენა და გამოყენება, ტყის ინვენტარიზაცია;

საქართველოში დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაციის, ეკოტურიზმის განვითარების და ტურისტების მოზიდვისა და დაინტერესების მიზნით დაცული ტერიტორიების სარეკლამო და სააგიტაციო ღონისძიებების ჩატარება;

საზოგადოების ეკოლოგიური განათლების დონის, საზოგადოების ცალკეული ჯგუფების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ასამაღლებლად და შესაბამისი ქცევის გასაუმჯობესებლად საჭირო ღონისძიებების განხორციელება;

ბუნებრივ და ისტორიულ-კულტურულ გარემოში რეკრეაციის, ჯანმრთელობის დაცვისა და ტურიზმისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა საქართველოს ეკოტურისტული პოტენციალის გაზრდისათვის;

ტრადიციული სამეურნეო საქმიანობის დაცვის, აღდგენისა და განვითარების ხელშეწყობა თვითმყოფადი ისტორიულ-კულტურული გარემოს აღსადგენად და შესანარჩუნებლად;

საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის გრძელვადიანი ფინანსური მდგრადობის უზრუნველყოფა დაცული ტერიტორიების სისტემის შემოსავლების საკმარისი და პროგნოზირებადი დონის მიღწევით და დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობისა და შესაძლებლობების გაზრდით.

12.2 გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა (პროგრამული კოდი 38 02)

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის სისტემის სრულყოფა, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროებში საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნათა შესრულებას, გარემოს დაბინძურებისა და ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობის პრევენციას, გამოვლენასა და აღკვეთას;

კანონდარღვევათა შემაკავებელი ეფექტიანი პირობების შექმნა და რეგულირების ობიექტების მიერ გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის ნებაყოფლობით შესრულების სათანადო დონის მიღწევა.

12.3 სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა (პროგრამული კოდი 38 04)

ტყის მართვის ქმედითი სისტემის ჩამოყალიბებისათვის სატყეო სექტორის განვითარების სტრატეგიული გეგმის შემუშავება და საქართველოს ეროვნული სატყეო კონცეფციით

გათვალისწინებული ქმედებების ეტაპობრივი განხორციელება;

სატყეო სფეროში არსებული საკანონმდებლო და მეთოდოლოგიური ბაზის სრულყოფა;

ტყეების ეფექტიანად მართვისა და ტყის ფიზიკური დაცვის გაუმჯობესების მიზნით საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ეროვნული სატყეო სააგენტოს ინსტიტუციური გაძლიერებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

მერქნული რესურსების მართვის ელექტრონული სისტემის მართვისა და განვითარების უზრუნველყოფა;

ეროვნული სატყეო სააგენტოს თანამშრომელთა უწყვეტი სწავლებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების უზრუნველყოფა;

სატყეო-სამეურნეო გზების გაყვანის სამუშაოების განხორციელება ახალი ტყეკაფების გამოყოფისა და ათვისებისათვის; ტყის ჩახერგილობისაგან გაწმენდა, ძირნაყარის გამოტანა და ნარჩენების განთავსება დადგენილი წესით;

მოსახლეობის მერქნულ რესურსზე (მათ შორის, სათბობ შემაზე) მოთხოვნის დაკმაყოფილების უზრუნველყოფა;

ხეტყის დამზადებისათვის შესაბამისი ფართობების გამოვლენა და სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებების განხორციელება;

ტყის მოვლისა და აღდგენის ღონისძიებების განხორციელება;

სატყეო უბნებში ტყის დროებითი სანერგეების მოწყობა, სადაც მოხდება ნერგების გაზრდა, და ამავე უბნებში ტყის გაშენების ღონისძიებების უზრუნველყოფა;

ტყეების პათოლოგიური კვლევების ჩატარება და დასკვნების საფუძველზე მავნებლებთან და დაავადებებთან ბრძოლის ღონისძიებების განხორციელება;

აქტიურად ხანძარსაშიში სატყეო უბნების იდენტიფიცირება და შესაბამისი ხანძარსაწინააღმდეგო პროფილაქტიკური ღონისძიებების განხორციელება, მათ შორის, მინერალიზებული ზოლების მოწყობა, პირველადი ხანძარსაწინააღმდეგო და ცეცხლსაქრობი საშუალებებისა და შესაბამისი აღჭურვილობის შეძენა;

ტყის აღრიცხვის ღონისძიებების განხორციელება, ტყის მართვის გეგმების შემუშავება და ტყეების მდგომარეობის შესახებ მონაცემების მიღების, ანალიზისა და სატყეო-სამეურნეო

ღონისძიებების დაგეგმვის ეფექტიანი სისტემის დანერგვა;

სახელმწიფო ტყის ფონდის აღრიცხვის საფუძველზე ტყის ფონდის გარე კონტურების დაზუსტება ტყის ფონდის ფრაგმენტაციის თავიდან ასაცილებლად.

12.4

გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა (პროგრამული კოდი 38 01)

გარემოს დაცვისა და მოსახლეობის ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვა, საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა;

ნარჩენების, ქიმიური ნივთიერებების, წყლის, ატმოსფერული ჰაერის, ბიომრავალფეროვნების სახელმწიფო მართვა; მიწის დეგრადაციასთან ბრძოლის ღონისძიებების განხორციელება;

გარემოზე ზემოქმედების შეფასებისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობების ჩამონათვალის სრულყოფა და მისი საქართველოს კანონმდებლობაში ასახვა;

ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის, გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში დაგეგმილი საქმიანობების შესწავლა და დასაბუთებული გადაწყვეტილების მიღება;

ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ფარგლებში ცხოველთა (მათ შორის, საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების) აღრიცხვა და მათი მდგომარეობის შეფასების საფუძველზე მონაცემთა ერთიანი ბაზის შექმნა;

იმ ცხოველთა სახეობების მდგომარეობის შეფასება, რომლებიც საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ არ არის შეტანილი, აგრეთვე მათი სანადირო სახეობებად განსაზღვრა და, ზოგ შემთხვევაში, მათ დასაცავად უფრო ქმედითი ღონისძიებების განხორციელება;

გარემოს დაცვის სფეროში საინფორმაციო კამპანიებისა და ღონისძიებების ჩატარება, სახელმწიფო, არასამთავრობო, ბიზნეს- და საერთაშორისო სექტორებთან თანამშრომლობის გაძლიერება;

დაინტერესებული მხარეებისთვის სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალების მეშვეობით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

12.5

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების დაცვა (პროგრამული კოდი 38 07)

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკისა და სტრატეგიის შემუშავება, სახელმწიფო რეგულირება და კონტროლი;

რადიოაქტიური მასალების, მაიონებელი გამოსხივების გენერატორების, რადიოაქტიური ნარჩენების, მათი მფლობელი ლიცენზირებული ორგანიზაციების და პროფესიული დოზების უწყებრივი რეესტრის შექმნა და მისი წარმოება;

რადიოაქტიური ნარჩენებისადმი მოპყრობის სახელმწიფო რეგულირება, მართვა და კონტროლი;

საქართველოში გარემოს რადიაციული მდგომარეობის მონიტორინგის კოორდინაცია;

ბირთვული და რადიაციული ავარიების, რადიაციული ინციდენტების, ბირთვული და რადიოაქტიური ნივთიერებების არალეგალური მიმოქცევის, სასაზღვრო გამტარ პუნქტებზე, საბაჟო და სატრანსპორტო ტერმინალებზე რადიაციული განგამის შემთხვევებზე რეაგირება;

ქვეყანაში არსებული რადიაციული მდგომარეობის შესახებ საქართველოს მთავრობისათვის წარსადგენი ყოველწლიური ანგარიშის მომზადება;

ბირთვული და რადიაციული საქმიანობების ავტორიზაცია;

ბირთვული და რადიაციული საქმიანობების სახელმწიფო კონტროლი ინსპექტირების განხორციელებით.

12.6 **გარემოსდაცვითი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის პროგრამა (პროგრამული კოდი 38 06)**

სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფისთვის გარემოსდაცვითი ინფორმაციის საჯაროობის უზრუნველყოფა;

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის ხელშეწყობის უზრუნველყოფა სათანადო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებით;

„გარემოსდაცვითი განათლება მდგრადი განვითარებისათვის“ – საქართველოს ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის კოორდინაციის უზრუნველყოფა;

შესაბამისი სპეციალისტების მომზადების, გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ორგანიზების უზრუნველყოფა;

მონაცემების სისტემატიზაციის, მათი ხელმისაწვდომობის გაზრდისა და გამარტივების მიზნით გარემოსდაცვით მონაცემთა სისტემის შექმნა, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და ანალიტიკური ანგარიშების მომზადებისა და დაინტერესებული საზოგადოებისთვის მიწოდების მოქნილი მექანიზმის უზრუნველყოფა.

12.7 **ეროვნული სანაშენე მეურნეობის სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა (პროგრამული კოდი 38 05)**

მაღალი ხარისხის წიწვოვანი და ფოთლოვანი ხემცენარეების გამოყვანა სახელმწიფო ტყის ფონდის აღდგენისათვის;

მაღალი ხარისხის ნერგების გამოყვანა ქარსაფარი ზოლების აღდგენისა და განაშენიანებისათვის, მუნიციპალიტეტებისა და ქალაქგამწვანების, აგრეთვე საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და კერძო მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად;

ტყის ჯიშთა სარგავი მასალის გამოსაყვანად ტრადიციული მეთოდის (ღია გრუნტში) და კონტეინერული მეთოდის (სასათბურე მეურნეობაში) გამოყენება;

გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ენდემური ჯიშის ცხოველთა სახეობების აღდგენისა და შენარჩუნების ღონისძიებების განხორციელება;

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების დაცვისა და აღდგენის ხელშეწყობა.